

STUDENTSKI ČASOPIS

tribuna

Revolucija ni niti pojedina, niti književno ustvarjanje, niti slikanje, niti vezenje. Nje ni možno izvajati tako elegantno, tako počasi in kulturno, tako umirjeno, dobrodušno, vzgojeno, vzdržljivo in popustljivo. Revolucija — to je upor, to je nasilni akt, s katerim en razred vrže drugega.

MAO TSE TUNG

3ND 20.02.1948. let.XXVII št.8-9

Mafija v Študentskem naselju
DOL S KORUPCIJO!

naj živi proletarska
Revolucija!

nekaj proletarskih misli o univerzi

Iz fragmentarnih odgovorov se oblikuje osrednje in najsplošnejše vprašanje: Kaj je to socialistična univerza?

Je upor, ko nasprotja začnejo bivati samostojno? Potem je treba priznati za kontinuiteto tudi razrešujoči jakobinizem. Ali pa je neke vmes, razdrta v teh nasprotjih? Če je tako, potem nima neke specifične osnove, po kateri bi bila socialistična ali pa ne. Je izvedba „znanstveno-tehnološke revolucije“? Potem je vse njeno zunanje v dveh smislih: vse kot tehnologija in znanje, vse kot praznina pripadanja. Torej nič v njej sami, nič subjektivnega in praktičnega.

Univerzo preganja slaba vest: marksizem. Inteligenca preganja slaba vest: delavski razred. Oboje kot nekaj vnarnega, prvi kot piškave uvodno-zaključne fraze, drugi kot „demokratski formalizem“. Namreč, vprašanje obojega dobiva v univerzi specifično obliko. So profesorji premislili lastno znanje kot neznanje? So moč znanosti in tehnologije premislili kot ne-moč? Samo znanje, ki ne vključuje subjektivnosti, to je bistvenega spreminjanja sveta, plava kakor olje na vodi. Priznavamo: imamo najhitrejši tekoči trak v Evropi. Najvišjo mero eksploatacije torej. Je za to krivo suženjstvo tehnologije tržišču ali ne-premišljeno tehnološko znanje samo? Predpostavka take ne-premišljene tehnologije je radikalna delitev dela na umsko in fizično delo. Ali lahko človeško okolje popravi nečloveško jedro dela samega? „Demokratski formalizem“ postaja bolečina v delu samem, dušecha obveza, namesto eksplozivne moči dela samega. Ali z drugimi besedami: je ob tekočem traku mogoče samoupravljanje? Da, toda kot raztrganost, kot beg od traku. Ekonomska nujnost se pojavlja v obliki profita. Beg od tekočega traku v samoupravljanje onemogoča armada nezaposlenih, odnos sever – jug dobiva mikroskopske oblike – ne več sever – jug kot Švedska – Iran, temveč kvalifikacija – nekvalifikacija, banka – gradbeništvo. Pod nedolžnim imenom tržišča delovne sile se skriva eksploatacija. Najnevarnejša v smislu, da se zdi prizadetemu delavcu kot socialni dvig. Kajti beda ni le pomanjkanje kruha in nepismenost, beda je tudi to, da se proletarec poburžoazi. (Glede tega imam z raziskavo Slovenci v ZR Nemčiji mučno izkušnjo: nerazrešena socialna nasprotja znotraj naše družbe so dobila obliko migracije, svežina naših delavcev v Nemčiji je dobila fantastične razsežnosti glede na dekadenco nemške družbe kot podjetništvo na ravni, ki v ničemer ne prizadeva kapitalnega reda. Veliki kapital očitno ne more ohranjati ravnotežja brez iluzij male buržoazije. Ko se iz kupleraj-becirka izselijo Nemci, se vanj vselijo Slovenci. Iluzije male buržoazije nastajajo v razvrednotenem območju kapitala. Tako so razvrednotene dvakratno: prvič kot kapital in drugič kot iluzije male buržoazije.)

V čem je torej premišljenost znanja in tehnologije? Prvič, da znanost spet pripoznamo za ideološko obliko zavesti. Toda tukaj ne gre za ali/ali med znanostjo kot ideološko obliko zavesti in znanostjo kot proizvodnjo silo. Instinktiven upor zoper znanost kot proizvodnjo silo izhaja iz položaja, ko se znanost razglaša za nepogojno pozitivni faktor sodobnega sveta. Toda znanost razkriva svojo negativno naravo (nihilistično in subjektivno hkrati, torej ne vrednostno negativno) ravno v tem, da se vzpostavlja kot oblika zavesti. Na poti iz nastajanja v nastalo jo spremlja poseben družbeni stalež ko pasivni moment, kot del samorasle družbe (občanske). Njegova dejavnost dobiva karakter gibanja znanosti same iz sebe, ne torej več kot dejavnost teh ljudi. Znanstvenik začenja sprejemati nastalo znanost kot svojo individualno zahtevo in kot nujni pogoj svoje znanstvenosti. Na ideološkem planu (kot ideologija znanosti) nadomešča kritiko znanosti kot ideološke oblike zavesti, da jo torej vidimo v nastajanju in izvajanju, sistemska teorija. Ali kot splošnejši pojav: metodologija kot osrednji problem, ne problem posredovanja metode in materiala. Tako kot da bi človekovo anatomijo razglasili za bistvo človeka samega, nepogojno. Sistemska teorija tako ponavlja nekatere regule pozitivizma (človekovo prihodnost predstavlja kot „izbor“, ne da bi vedela da že samo s tem izničuje sleherni izbor v edino pozitivnem in legitimnem sistemu). Primer paradoksalnosti „sistemskega mišljenja“: sestanka se ne udeleži večina. „Nisi dobil vzvratne informacije“, obtožuje sistemskega mišljenje, praktično pa se postavlja vprašanje odgovornosti, torej angažmaja. Sistemska teorija postaja ideologija znanstvenih sistemov, torej je čas, da jo prikažemo kot izprevrnjeno, lažno zavest (Najlažja in najbolj uničujoča kritika jo zadeva v lastni aplikaciji.)

Drugič gre za to, da znanje in tehnologija sprejmeta kot znanstveno dejstvo lastne posledice. To je socialna kritika univerze: na njej se ustoličuje zaprepaščujoč prepad med umskim in fizičnim delom. V parafrazi Lenina bi se reklo: če naj bo sposobna gospodinja vladati, naj bodo tudi vladarji sposobni gospodinjiti. Gre za socialni projekt univerze – za obvladovanje lastnih pogojev dela. „Kitaizacija!“ porečejo tisti, ki ne poznajo očističnega učinka tega obvladovanja. Klasični akademizem je bolj podoben grškemu polisu, katerega osvetljena plat so svobodni ljudje, senčna pa sužnji – in vendar ni slike brez sence. Demokratska formula (formalna, ne pa bistvena samouprava) upravlja posledice, ne pa emancipira. Ni vprašanje sposobnosti samoupravljanja univerzitetnega proletariata, vprašanje je, da znanost ne more očistiti sebe lastnih posledic. Iluzorno bi bilo misliti, da more emancipacijo opraviti samo univerza brez težavne in dolgotrajne splošne družbene emancipacije, ki je razredni boj. Toda znotraj univerze je mogoče delovati v tej smeri samostojno že zaradi dejstva, da je to posebna tvorba, ki ima svoj lastni temelj. Bilo je mnogo prerekanja okrog tega, kaj je temelj univerze. Nekaj takih navedb sem dal v uvodu, toda če jih ekspliciram na tem mestu, bo še jasnejše, kako pomembno se je opreti na pravi temelj univerze in ne na njene apartne funkcije. Torej:

- univerza kot proizvodnja znanosti,
- univerza kot učenje, (proizvodnja kadrov)
- univerza kot zmes obojega (praktična univerza),
- univerza kot promocijski aparat,
- univerza kot način življenja (subkultura)
- itd.

Očitno je, da nobena od teh osnov ne more zagotoviti univerzi tistega, za kar se je v zgodovinskem toku izkazala, kar je tudi njeno edino realno bivanje. Proizvodnja znanosti sama zase je razčlovečena v najslabšem smislu in ne gre govoriti o zlorabi znanosti, temveč o njenih imanentnih posledicah. Univerza kot proizvodnja kadrov je posledica prejšnje koncepcije in deluje kot promocijski aparat za večino študentov. Praktična univerza poskuša vnesti sorazmerje med „čisto“ in „aplikativno“ plat, vendar se mora stalno znova prilagajati tehnološki ravni gospodarstva in vnaša vanj sorazmerno mali fond svežine. Obsojena je na internost samega gospodarstva. Univerza kot subkultura obnavlja že zdavnaj preseženi patos inteligence in to v dvojnem smislu: množično izobraževanje je ustvarilo tip poprečnega izobraženca v strokovnem in kulturnem pogledu, tisto, kar je bilo prej značilno za intelektualca, je danes le njegov osebni angažma; drugič pa je poskus vzpostavljanja elite tendenca buržoaznih družb, ki znotraj svojega bolečega elitizma začnejo izgubljati realnost.

Toda poleg vseh nepomembnih učinkov te subkulture (boema ali – še bolje – instant boema) ta patos daje vsaj za mali del imperativ angažmaja in dejavnosti. Vendar je tudi ta intelektualistični instinkt individualizma v bistvu iz devetnajstega stoletja. Komunistični intelektualizem kot edini sodobni, današnji intelektualizem pa mora predreti ogrado univerze in se realizirati v komunističnem gibanju. Bojazen obstaja: aktivizem. Toda prav on zrači zatohle prostore. Zgodovinski patos seda na inteligenco z rahločutnim niansiranjem standardnih tem, svetobolja in bizarnega okusa. Prav zaradi te bolešne osamljenosti se zdi njen obstoj nenadomestljiv. Vendar pa je obtoževati inteligenco lahko, dokler ji je za ravnotežje praznina in nezaupanje. Krhke bilke rastejo v armiranih rastlinjaki, so pa le blede in poenostavljena kopija tistega, kar raste samosvoje, ne izpod rok človeka, ki je v lastnem prostoru tujec in doseljenec. Treba je sprejeti lastna nasprotja, ne pa postulirati neko sumljivo in bolezensko zdravje. V slovenskem intelektualnem rastlinjaku je to potrebno še posebej utemeljevati: prostemu nebu ne zaupajo in ga lepijo s tapetami (Morilci Ane Frank so bili – nacisti, torej šifra na šifro, toda z astronomskim pojmom „revolutio“ se negotovo pričakovanje pomladi spreminja v gotovost, zato tudi puščoba dobiva lepoto. Kroženje Zemlje okrog Sonca ne moremo pospešiti z – nestrpnostjo.), optimizmu nadevajo obleko stalinizma.

Kaj je torej temelj univerze? Če je vprašanje šifra odgovora in ne zgolj vprašanje (vprašanje je namreč esenca izvedenega potovanja – izkustva, sovpadnost odgovora in dvoma, ki je še-ne-vprašanje), potem je to tudi odgovor na iskanje temelja univerze. Brez prevelikih spekulacij in z občutkom za socialno realnost, je to vprašanje tudi edini pravi temelj naše današnje univerze. Ali je mogoča univerza kot komuna? Zunanost bi to občutila kot izgubo univerze, torej kriterij, po katerem se določuje kot zunanost, bila bi čisto nezadostno. Bi mogla biti univerza sama zase čisto zadostno, odgovor na vse svoje zahteve, v tej ločenosti od zunanega? Gledano s stališča odnosa med zadostnim in nezadostnim lahko razmejimo to dvoje samo bistveno: nezadostno kot tisto pozitivno, ki je danes potreba po zmagoviti tehnologiji, ne pa razreševanje vprašanja – zadostno pa kot tisto negativno, ki hoče imeti prihodnje, torej ne le razvojno, kar nam hoče podtakniti sistemska teorija z bledo predstavo v neskončnosti ekstrapoliranega sedanjega. Univerza prav v tem smislu ni negativna, je najmanj izgubljena. Univerza je zelo zagotova. Je vrh izobraževalne lestvice. Pogloblja, ne pa odpravlja oblike družbene delitve dela.

Kaj nas torej stalno sili v to jecljanje okrog reforme univerze? Je to razlog za njeno stihijno rast? Mar ta stihijnost ne more ujeti nobene eksaktnije slike, kot pa so neuspešne koncepcije reforme? Vsaka reforma namreč poskuša najti tehnično ravnovesje za tisto, kar se ji zdi bistveno. Vendar pa lahko opazimo dve temeljni tendenci: ena je stihijno prilagajanje tržišču (delovne sile in drugih predmetov) in ta se v večini kaže kot „zavestno“ prilagajanje. Univerza vnaprej raziše potrebe po kadrih in prav te potrebe so zadnje čase institucionalizirane. Temeljno določilo tega procesa je družbena struktura, skozi to stihijno „zavestno“ prilagajanje doživlja obstoječa družbena struktura svojo potrditev kot gotovi, pozitivni moment, bistveno nespremenljiv oziroma spremenljiv v smeri perfekcije. Da ta perfekcija ne pomeni nič drugega kot vzpostavljanje idealnega tržišča delovne sile brez viškov in primanjkljaja, je jasno. Tu govorimo o investicijah v kadre in v računskih postavkah. Nacionalno gospodarstvo namreč ne planira pesnikov, filozofov, alkoholikov, bolnikov, čeprav jih proizvaja. Nasproti pregledni tržni shemi je totalnost človeka mistika. Tako ta prva tendenca nima nobenega drugega merila kot danost. Celotni svoj prihodnji razvoj gleda skozi to danost, ki jo prenekateri rad zamenja z realizmom. Skratka, dano je tu idealno. S tem smo vsaj grobo izčrpali posledice ene od osnovnih tendenc. Druga je posredovana z istim procesom, je na površini ravni nasprotje. Tu se nasprotje med reduciranim človekom (kot delovno silo) in med njegovim realnim zgodovinskim obstojem (kot kreativnim bitjem, čeprav se mu mogoče lastna kreativnost kaže v čudnih, odtujenih oblikah) pokaže v politični obliki. Biti pesnik in biti proletarec postaneta nasprotujoči si sili. Biti zdravnik ne pomeni biti snazilka. Biti delavec za tekočim traktom je nasprotje od biti tehnolog v razvojnem oddelku. Biti študent postane nasprotje z biti štipendist. Biti produktiven je čisto nasprotje biti duhoven. Na tem področju se spopadata študentska samouprava in narekovana efektivnost. Primer: profesorji zahtevajo, da se ankete o pedagoški in družbeni uspešnosti njih samih prenesejo na upravo šole, češ da je v študentskih rokah stvar neučinkovita. Na to nastane zanimiva reakcija: študentje to čutijo kot abstraktno grožnjo njihovim pravicam, profesorji pa so na ugovor s strani, da s tem jemljejo odgovornost (minimalno, zato tudi nedosledno) iz rok študentov, ogorčeni: Študentje da so za kaj odgovorni! Gre pri tem za nepoznavanje „bistva stvari“ ali pa za soočenje dveh objektivno različnih interesov? Za trenutek je videti, kakor da vlada med študenti in učitelji nepremostljiv prepad, da sta na delu dve razdiralni tendenci, katerih pomiritev je nemogoča. Na tej ravni je pomiritev res nemogoča, za kaj takega se mora problem dvigniti za stopnjo više in ta stopnja je: socialistična univerza.

To je proces: ne prazni tok, kot nanj prisegajo razni „dialektiki“ in ne enkratna zahteva, kakor se kdaj čuti v akcijski nestrpnosti. To je stvar kritike: kar je sprva radikalen program, je le anticipacija, pogled v pravo prihodnost. Šele percepcija nemogočega daje osnovo realizmu. Za birokratsko pamet še dodatno vprašanje: Mar ni v bistvu nemogoče realizem danega in da je prihodnost realna, če se ne pokriva z danostjo? In podvprašanje: Zakaj dobiva ob „nemogočem“ birokrat izpuščaje? Se boji parole ali česa drugega?

Torej socialistična univerza. Konec in hkrati začetek, nekaj, kar ni samovoljno dano in ne samovoljno jemljivo. To sem namreč dolžan reči za hujskače, ki bi radi videli napisano črno na belem: ta univerza ni socialistična. Vidim jih namreč, vampirje, ki letajo od sveče do sveče in jih gasijo, šele v mraku lahko vladajo. Obstaja pa dialektika dneva: kar je ponoči še sanjano, postaja stvarnost. In to ni cenen optimizem, za to govorijo spomini na sanje. Zaradi težav s šiframi pa to: metafore so čista resnica.

Na to lahko odgovorimo. Pragmatična birokratska pamet doživlja lastne misli predmetno, kot manipulativne stvari. Nima več kriterijev realnosti, boji se vsega. Ne obstaja več realni svet, misel kot samo-manipulacija postaja organ, enako kot roka. Ko tej pameti razbijemo predstave, abstrakcije, doživlja to kot fizično uničenje, ne pa kot gibanje, spreminjanje. To je mentalni korelat revolucije, ko je misel materialno eksistentna. V očeh te pameti kot večna grožnja, ki jo lahko izniči samo popolno mirovanje. Cena za osvoboditev je zanje negibnost, torej smrt.

ZA UREDNIŠTVO MPUNGI

TRIBUNA – ŠTUDENTSKE L
TRG OSVOBODITVE 1/II, s
86.

telefon: 21-280
61000 LJUB LJANA

Izdajatelj:
Univerzitetna konferenca Zv
socialistične mladine Slovenije,
Ljubljana, Trg osvoboditve 1/II

Uradne ure:
Vsak delavnik od 10. do 13. ure

Začasno vlogo izdajateljskega sv
opravlja UK ZSMS – Ljubljana.

Priprava za tisk: Dnevnik, BEP; ti
tiskarna Ljudske pravice, Ljubljana

UREDNIŠTVO:
Glavni in v. d. odgovornega ure
ka: Srečo Zajc.

Bavčar Igor (Univerza), Erjavec A
(Kultura), Kirn Srečo (Teorija)
Belak Vesna (Lektoriranje) Brati
vič Branko in Ante Goran Čala
kovna in tehnična oprema)

Redni javni sestanki uredništva
ob petkih od 11. ure dalje.

Naročnina: celoletna za dijake
študente je 50 din, za druge 75 d

Poštnina plačana v gotovini.
Rokopisov ne vračamo.

Številka žiro račun
50101-678-47303, z obvezn
pripisom Za Tribuno.

Oproščeni temeljnega davka
promet po pristojnem sklepu
421-1/70 od 22. januarja 1973.

PREOBRAZBA VISOKEGA ŠOLSTVA V LUČI PRIZADEVANJ UK ZSMS – LJUBLJANA

(Izve za razpravo o uresničevanju Zakona o visokem šolstvu)

Preobrazba visokega šolstva je celovit in dolgoročen družbeni proces, v katerega se morajo aktivno vključiti tudi študenti in še posebno ZSMS kot organizirana družbena sila. Izhodišča za spremembo družbenega položaja visokega šolstva smo začrtali že s stališči in smernicami zadnjih kongresov ZK in neizvedenih ZSM. Zeleno luč za hitreje reševanje odprtih problemov visokega šolstva je pomenil sprejem zakona o visokem šolstvu (ZVS) leta 1975, pri katerem oblikovanju ne moremo mimo aktivne vloge ZSMS in še posebej UK. Sicer pa je osrednja naloga preobrazbe šolskega sistema med drugim na plečih ZSM, če na mislimo na visoko šolstvo, leži osnovna naloga na UK ZSMS. V tem pa se kot osnovna slabost ne kaže v nepoznavanju osnovnih izhodišč in smernic za nadaljnjo preobrazbo in razvoj visokega šolstva, temveč v nezmožnosti konstruktivnega vpliva na preoblikovanje visokošolskih odnosov in hkrati premajhni aktivnosti UK v smeri celovite preobrazbe in spremembe družbenoekonomskega položaja visokega šolstva, neizvedenosti v premajhni povezanosti z ostalimi družbenimi dejavniki.

Prizadevanja za spremembo visokošolskega sistema so še vedno preveč izolirana, parcialna, vse premalo odgovorna in se izgubljajo v iskanju začasnih rešitev, ki so večkrat neprimerna, brez upoštevanja vseobsegajočega družbenoekonomskega položaja v katerem se nahaja visoko šolstvo. Vse preveč je študentov, ki premalo poznajo in razumejo družbenoekonomsko bistvo reforme, kot jo opredeljuje družbena skupnost. Predstave o reformi so izoblikovane predvsem z enostranske (včasih srednješolske) plati. V preteklem obdobju je bilo posvečeno premalo pozornosti prav seznanjanju z bistvom reforme, z ZVS itd.

Od tod izhaja premajhen krog družbeno in samopravno angažiranih študentov ali pa se le-ti ustavi sredi poti, ko ne najdejo več opore v svojih že reformiranih temeljnih izhodiščih, ali pa je opora premalo široka. Tako kot je premalo aktivnih in družbeno angažiranih študentov, bi lahko tudi prizadevanja UK ZSMS strnili v prizadevanje bolj ali manj zavzetih posameznikov. Zaradi premajhne povezanosti

in zaprtosti tako znotraj UK kot tudi v okviru ZSMS, pa smo v svojih prizadevanjih premalo življenjski, premalo vodilni in učinkoviti. Niso dovolj samo formalna izrekanja za reformo temveč se moramo tudi praktično brezkompromisno angažirati. Premalo poznamo smo posvečali idejni diferenciaciji in konfrontaciji prvin reformskih prizadevanj. Študenti smo se aktivno vključili v proces oblikovanja nove samoupravne organiziranosti visokega šolstva, k čemur pa so nas silile tudi določbe ZVS. Pri tem smo premalo pozornosti posvetili tudi naši (študentski) notranji organiziranosti, ki bi izžarevala učinkovito, racionalno in kvalitetno delo ter pomenila oblikovanje in izražanje resničnih študentskih samoupravnih interesov. ZVS je nas študente sicer prisilil in nam dal možnost za tvorno in enakopravno sodelovanje v samoupravnih organih, vendar premajhna odgovornost delegatov študentov zmanjšuje tudi skupno odgovornost vseh treh struktur.

Volitve v samoupravne organe so bile sicer izvedene z veliko pozornostjo, prav tako sprejemanje statutov, slabosti se kažejo v delegatski povezanosti. Premajhna povezanost med študentsko bazo in med delegati študenti v samoupravnih organih ne sili le-teh k večji aktivnosti, tako, da se postavljajo pod vprašaj delovanje samoupravnih organov, ker ni zagotovljena vedno tudi udeležba študentov.

Takšno stanje je še posebno pereče v samoupravnih organih univerze, kjer so problemi bolj oddaljeni od študentske populacije, ki jo informacije ter povratne informacije le malokdaj dosežejo. Boljše je stanje na nekaterih VOZD, še posebej, če za tesnejšo delegatsko povezavo skrbijo organizirane subjektivne sile (ZSMS, ZK). Zato je potrebno zagotoviti večji vpliv subjektivnih sil na razvoj delegatskih razmerij in njihovo stalno preverjanje. V novem mandatsnem obdobju bo potrebno tesneje povezovati delegate in bazo, jih osveščati in krepiti njihovo odgovornost, v prvi vrsti pa pazljivo pristopiti k volitvam. Enako, kot zgoraj, velja za aktivnost delegatov študentov v delegaciji za skupščine družbenopolitičnih in samoupravnih interesnih skupnosti, ker bi prav študenti lahko aktivneje vplivali na razreševanje širših družbenih problemov.

Sveti letnikov se še premalo

uveljavljajo kot mesto odkritega razreševanja odprtih reševanj učno-vzgojnega procesa, k čemur pa mnogo prispevajo tudi pedagoški delavci, ki premalo upoštevajo delo svetov letnikov, pri obeh (tako študentih kot pedagoških delavcih) pa je premalo pripravljenosti za odkrito soočenje mnenj in reševanje konfliktov.

Drugi sklop vprašanj reforme visokega šolstva je izvajanje, organizacija in vsebina ter idejna naravnost vzgojnoizobraževalne dejavnosti.

Premalo naše pozornosti smo v preteklem obdobju posvečali oblikovanju sistema usmerjanja in študiju ob delu, ki že postaja prevladujoč. Naše preteklo delovanje se je dotikalo tudi teh vprašanj, ni pa celostno in dolgoročno zajelo celotnega usmerjenega izobraževanja. Še posebej ob usmerjanju za študij in vpisu je premajhna aktivnost v okviru študentskih pokrajinskih klubov, kjer lahko do večjega izraza prihajajo regionalne potrebe in tesnejša povezanost z združenim delom, tudi prek konferenc mladih delavcev, v različnih občinah. Ob reševanju vprašanj študijskega procesa smo se tudi v okviru ZSMS premalo naslanjali na strokovno pomoč centra za razvoj Univerze, ki je pomemben dejavnik pri razvoju visokega šolstva. V bodoče se moramo bolj posvetiti tudi usmerjanju kandidatov za študij, vpisnim pripravam in sprejemu novincev in sprotne usmerjanju ter skrbeti za vsakega posameznika v času visokošolskega študija. Opozoriti moramo, da se le prepočasno spreminjajo tudi študijski programi, ki kljub reformnim prizadevanjem ostajajo enaki kot prej, čeprav se spreminjajo študijski pogoji. Zaradi zaprtosti, elitizma ter akademizma nekaterih VOZD bi prav ZSMS lahko učinkoviteje zahtevala angažiranje združenega dela in družbene skupnosti za spremembo študijskih programov, še posebno s pomočjo mladih diplomantov in mladih delavcev v združenem delu. Nove oblike študijskega procesa in pedagoškega procesa se ponekod hitro uveljavljajo, drugod pa še vedno vztrajajo na starih modelih, ker smo tudi študenti zaradi svoje internosti premalo pripravljeni preiti v nove oblike aktivnega sodelovanja, ki zahtevajo celoletno študijsko aktivnost.

Sicer pa se, dolgoročno gledano, naša prizadevanja za krepitev stu-

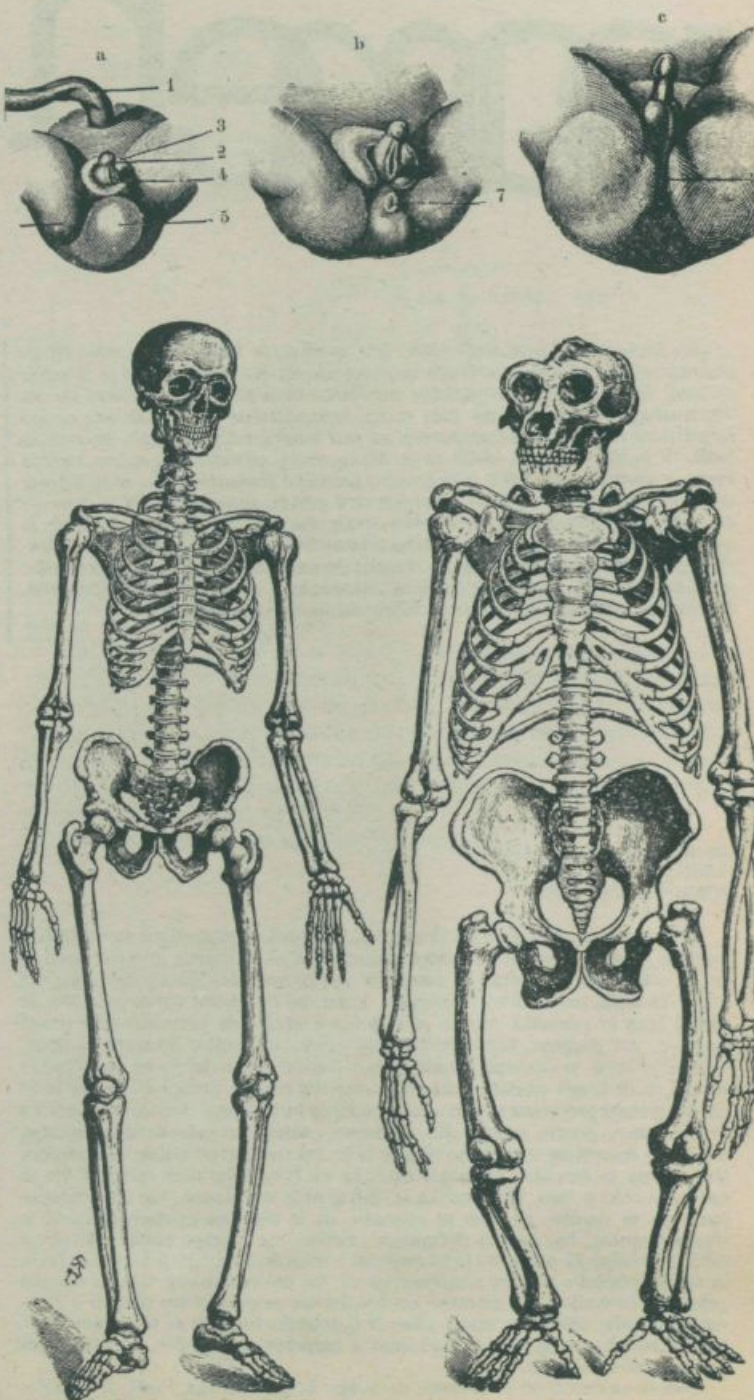
dentske odgovornosti pred družbeno skupnostjo kažejo tudi v vse večji učinkovitosti študija.

Podpiramo vključevanje splošnih družboslovnih predmetov v učne načrte (temelji marksizma), opozoriti pa velja, da je slab odnos študentov do predmetov prej posledica neprimerne metodologije pedagoškega dela kot pa direktno nasprotovanje. Nerešena ostaja še vedno problematika učnega gradiva, ki ga ponekod močno primanjkuje, kar otežuje študijski proces, po drugi strani pa visoke cene pospešujejo socialno diferenciacijo študentov in poslabšujejo sicer že tako slab družbeno-ekonomski položaj študentov.

Obravnavanje študija z delom pomeni ne samo obvezna študijska praksa temveč tudi družbenopolitično delo in delo v družbenih organizacijah in društvi ter delo na MDA, koder smo dosegli pomembne premike v okviru ZSMS.

ZVS zahteva aktivno vlogo študentov pri ocenjevanju pedagoških delavcev. Neizoblikovana stališča in merila za ocenjevanje so bila vzrok neenotnih pristopov študentov k takšnemu ocenjevanju. Šele v zadnjem času je spet opaziti aktivnost na tem področju, kar naj vodi k doslednemu izvajanju kadrovske politike, začrtane v ZVS. Vendar ne gre samo za vsakoletno preverjanje pedagogov temveč tudi za vsakoletno sprotno popravljanje napak in sprotne preoblikovanje študijskega in pedagoškega procesa. Povsem nezadovoljiv je družbenoekonomski položaj visokega šolstva in še posebej študentov. Glede na veliko število vpisanih študentov se pedagoški proces mnogokje odvija v povsem neprimernih prostorih in okoljih, kar zmanjšuje voljo do študija in neučinkovitost študija. Pomembni premiki so že storjeni (EF), vendar je jasno, da se procesi odvijajo prepočasno zaradi premajhne aktivnosti družbenih dejavnikov. Enako velja tudi za študentsko politiko, ki se je v letu 1976/77 znašla v slepi ulici, ter za izgradnjo študentskih domov, oziroma, za študentski standard naploh. Tudi tej problematiki je potrebno v prihodnjem obdobju posvetiti še več pozornosti.

Komisija za vzgojo in izobraževanje PEČENKO BOJAN

„(HRVAŠKO) MNOŽIČNO GIBANJE“ EVROPSKE BURŽO-AZIJE

Švedska televizija je ponovila oddajo o „hrvaškem množičnem gibanju“, ki, da se bori za „svobodo in demokracijo v Jugoslaviji“. To je storila tako, da je reprizo oddaje uvrstila v spored tik pred oddajo za delavce, naše delavce zaposlene na Švedskem. Taista Švedska je ena izmed prvih držav, ki je poleg ostalih („evropskih zibelk demokracije“) podpisala Evropsko konvencijo proti terorizmu. Kako vendar je potem mogoče, da je taka oddaja našla svoj prostor na švedski TV? Saj to so vendar teroristi, zlikovci, kliče S. Fras pod naslovom Stare in nove igre s terorizmom v torkovem Delu s 7. februarja! Je to res „lahkomiselnost in neodgovornost“ švedske TV?

NE. Švedska TV nam je predstavila nemško (!!) in hrvaško govoreče, v zelene uniforme, zelene barete, z emblemi šahovnic na rokavih in brzostrelkami v rokah opremljene mladeniče, katerih podobnost (pa ne le zunanja) z zahodnonemškimi komandosi za posebne naloge GSG-9 sploh ni naključna, NASPROTNO – NJIHOVA FUNKCIJA JE ISTA. Da, ista, pa čeprav se to zdi bralcu Nedeljskega, Teleksa, Antene ali mnogih drugih časopisov na Slovenskem, nemogoče. Ta istost je v ZATIRANJU BOJA PROLETARIATA ZA KOMUNIZEM. Zato akt švedske TV ni presenetljiv, kajti švedske in drugih buržoazij (misli vladajočega razreda so vladajoče misli tudi in predvsem v sredstvih informiranja) ne zanimajo (več) „ubogi ljudje v Luft-hansi“, ki so jih nekdaj zanimali (vsaj delate so se, da jih zanimajo). Ob predvajanju oddaje o „hrvaških komandosih“ ne stiskajo riti od strahu, kakor so jo stiskale ob imenu in dejanjih Rote Armee Fraktion. Kvečjemu poklasko z njo, ko gledajo te „borce za svobodo“, ki so njim s poti spravili (beri pobili) „potencialne samomorilce“, komuniste, organizirane delavce. In še jih spravljajo (beri pobijajo). Evropska konvencija proti terorizmu je KONVENCIJA EVROPSKE IN SVETOVNE BURŽO-AZIJE PROTI PROLETARIATU. Dvakrat ponovljeno oddajo švedske TV moramo razumeti samo znotraj tega. „Lahkomiselnost in neodgovornost“ je tu še kako miselna in odgovorna.

Mnogim je šele sedaj postalo jasno, da je metanje v isti koš RAF, IRA, PLO itd. in „hrvaško množično gibanje“, ustaše, domobranci in njihove klerikalne emigrantske klavce, napačno. To pa vede ali nevede počenjajo mnoga naša sredstva informiranja.

Vsako upanje pa, ki računa, da se bodo z nekim pravnim aktom neke države (ZRN) ali z obljubami ministrstva za zunanje zadeve (Švedske) taka dejanja, takšnih, čisto razredno-buržujskih fašističnih organizacij in enot, končala, je lažno. Kajti Marxove besede napisane v 18. brumairu Ludvika Bonaparteja, kjer pravi, „da se nobeden vladajoči razred še ni odpovedal svojemu položaju brez borbe“, še veljajo. In „hrvaški komandosi“, ustaši, domobranci in njihovi emigrantski, klerikalni klavci ter komandosi a la GSG-9 itd. so V FUNKCIJI te borbe. Ob tem bi veljalo nekaj storiti!

PROLETARCI VSEH DEŽEL, ZDRUŽIMO SE!

NAJ ŽIVI REVOLUCIJA PROLETARIATA!
Za uredništvo Igor Bavčar

PETER WEISS

KORAK NAPREJ IN DVA NAZAJ

V letošnjem Koledarju Prešernove družbe je Stefan Kališnik na straneh 108 – 121 objavil spis o slovenski z naslovom Časti in pravde jezika svojega (slovenskega). Napisan je mikavno in vsebuje nekaj dobrih navedb, toda pisec si je v njem privoščil vse preveč površnosti; nekatere dezinformacije pa so sploh nedopustne glede na to, da je bil spis objavljen v Koledarju, ki zavoljo velike naklade gre „v bazo“ (če se izrazim s piščevimi besedami).

Ta izraz me torej potisne v bazo; kerem ... (je) spomnila Slovence v tuzi in na vrhu ... (stran 109). Zadnje besede zelo spominjajo na „veliko elitno silvestrovanje“, ki nam je okoli Silvestrova s platov po celi Ljubljani želelo brezrazredno novo leto (in mene, neilitežna, že vnaprej diskvalificiralo). Ali gre za novo razslojevanje (jugoslovanski kastni sistem)? – Kališnik tudi izenačuje „vrhne plasti“ in tiste, ki svojo besedo namenjajo (in bi jo namenjali) javnosti. Kdo skriva v „vrhni plasti“, lahko samo ugibamo. Slepomišenje lahko storijo zamerimo, saj bi ta razmerja moral natančneje opisati, da se ne bi kdo od nas „bazovec“ zmotil in našel v „vrhno plast“.

Pisec članka v Koledarju se zanaša za lepšo slovensčino, toda

najprej naj sam piše boljše. Nisem purist, ker se mi purizem upira od srednje šole naprej, in vem, da pri natisu marsikaj zagreši tudi tiskarna. Glede na nerazumljive in dosledne napake (na straneh 109 in 113) pa bi se tudi Kališnik lahko napotil po zvezke v osnovno šolo in ponovil poglavji o zapisovanju premege govora in o velikih črkah na začetku povedi. Za tovrstne napake delijo po srednjih šolah (pri šolskih nalogah) oceno ali dve manj. Pisec uporablja tudi nekatere starinske in zastarele besede, npr. velmož (108), duhoven (v pomenu „duhovnik“, 115), mladež (118). Tudi kuluar se da prevesti v hodnik in insinuiranje v podkanje ali obrekovanje (115). Seveda pa se Kališnik pred temi očitki lahko brani z mojo tečnostjo in celo purizmom.

Ni mi znano, odkod je pisec vzel primer za dvomnje „Okvir zadev bo presegel krog pričakovanj“ (zadnji stavek piše kajpada z malo začetnico). Zveni mi kot umetna tvorba, zato bi bil boljši tretji odstavek 174. Člena Ustave SFRJ: „Verske skupnosti smejo ustanavljati samo verske šole za vzgojo duhovnikov.“ Kdo lahko koga? Zaradi tega dvomljiva lahko „letajo glave“ (kakor zaradi Ježkove vejice), Kališnikovo pa ni smrtno nevarno.

Na strani 119 pisec pravi, da nam

je treba dati v roke Slovenski pravopis „z razvidnimi tipskimi zgledi, z nadvse logičnimi zakonitostmi ipd.“ To pa bo za sestavljavce Slovenskega pravopisa težavno, saj jezik (slovenski pa še najmanj) ni skupek „tipskih zgledov in logičnih zakonitosti“. Tudi problematika pri sestavljanju pravil je mnogo širša od te, ki jo prikaže Kališnik. Poleg njegovih treh primerov bog, komunistična partija in socialistična stranka (stran 118), če njega telesa ne jemljemo čisto zares, lahko pišemo z veliko začetnico še oče, gospod, mariborčan, bizeljčan, ford, mesec, osnovna šola, filozofska fakulteta, maršal, novo leto, celo človek in ljubezen itd.; seveda ima tako zapisana beseda ali drugačen pomen ali stilno zaznamovanost. – Navadili smo se že pisati hvala bogu, Kališnik pa naenkrat dobi navdih (odkod le?) in v zapise hvala Bogu (NR 9, dec. 1977, stran 587). Zraven pa v oklepaju pripiše „z veliko? z malo?“, češ naj slovenska kulturna javnost vidi, kako se trudi, revček, „prav pisati“, a kaj, ko mu zaradi zapletenosti pravil ne uspe; pada iz ene dileme v drugo in sploh ne ve, pri čem je v zmešnjavi teh velikih in malih začetnic.

Kališnik tudi ne loči pouka slovenskega jezika od pouka slovenske slovnice. Na strani 120 pravi, da

„nekateri profesorji pri slovensčini sploh ne poučujejo slovenskega jezika, čeprav bi ga morali“. Večina profesorjev res poučuje v glavnem literaturo, nekaj jih poučuje poleg tega tudi mnogo slovnice, zelo zelo malo pa poučujejo slovenski jezik. Kajti eno so vprašanja slovenske slovnice (čisto znanstvena zadeva), drugo pa ob enem s tem tudi praktični napotki, seznanjanje s splošno jezikovno problematiko slovenskega jezika in ustvarjanje pozitivnega odnosa do jezika.

K slovenskemu jeziku bomo morali pristopiti bolj tehnično, ne pa toliko s čustvi in liriznostjo, saj smo menda že prerasli tovrstno pihanje na duše. Zatorej bi tudi tisti del o „ogoljufani ljubezni (ljudstva do jezika)“ (stran 115) lahko odpadel, saj izzveni kot posmeš tistim, ki se trudijo za boljše slovensčino z znanjem in pametjo, ne pa z neko imaginarno malomeščansko „ljubeznijo“. Saj vidimo, kam nas je pripeljala!

Pazljivejši bralec ob branju Kališnikovega članka sicer pride do nekaterih novih spoznanj, a še od teh so mnoga napačna, kot smo videli. Ob tem pa lahko avtorju očitamo diletantizem, ki ga kljub kmečlovsko lahkotnemu stilu ne more skriti. Utaplja se v splošnostih in nedoloznostih, a vedno z rezervami in izjemami (ki jih nikoli ne navede!), kar je znamenje znanstvene neresnice in nepoznavanja stvari. V celem spisu zapiše eno samo ime (Josip Vidmar), namiguje pa na mnogo drugih, kar mu lahko očitamo, saj je spis namenjen predvsem neslovenistično usmerjenim bralcem. Ali mogoče Kališnik upa, da bodo te bralce zanimala imena in se bodo v stikanju za njimi nehoti pričeli zanimati za slovensčino in problematiko v zvezi z njo?

S temi napakami pa članek podre vso svojo siceršno pozitivnost (kolikor je je), zato bi bilo bolje, če ne bi bil objavljen.

pomen esteti

Jan Mukarovsky se je rodil 1891. leta, umrl pa je 1975. leta. Je eden izmed utemeljiteljev češkega estetskega strukturalizma. Na njegovo pot je izredno vplivala šola nemških formalistov od Herbartha preko Zimmermana pa do Hostinskoga, poleg njih pa tudi ruska formalistična šola in seveda praški lingvistični krožek, katerega pomen za rast strukturalizma sploh, je izredno velik. V svojih številnih delih se je Mukarovsky ukvarjal z zvočno stranjo verz, z metriko, melodijo in z analizo pesniške semantike. Če se je najprej ukvarjal dejansko predvsem s formalnimi platmi umetnosti, pa je kasneje obogatil svojo analizo za sociološko stran, kar mu je omogočilo, da se je preko svoje zveze s tedanjo svetovno umetniško avantgardo prebil do dialektičnega pojmovanja estetske strukture. Pomembno je za njegovo estetiko vsekakor tudi to, da je pokazal v nasprotju z romantiko in filozofsko, heglovsko estetiko, na zunaj umetniško delovanje estetičnosti.

F. J.

Jan Mukarovsky

POMEN ESTETIKE

Ni dolgo tega, ko so na vprašanje, kaj je estetika, odgovarjali stereotipno: „veda o lepem“. Zato so si mnogi predstavljali — in morda je temu tako še danes — estetiko kot bitje, ki meni, da ima pravico določati ljudem, kaj naj imajo za lepo, umetnikom samim pa, kako naj to lepoto ustvarjajo. No, že precej časa je preteklo, kar se je estetika zavedla, da predpisovanje pravil lepote ni nič drugega, kot sprejemati določeno umetniško konvencijo dobe, ki je praviloma, pravzaprav usodno, častivredno zastarela. Pa ne samo pravil lepega, tudi pravil okusa si današnja estetika ne upa predpisovati: če je že dovolj grozna predstava suhoparnega pedanta kot sitnega mentorja umetnika in občinstva, potem je še hujša predstava „esteta“ z začetka tega stoletja, esteta, ki marsikdaj z estetsko hiperstezijo zakriva lastno duševno praznino. Vse to (pa še marsikaj drugega) estetika ni. Preostane nam samo še, da se sporazumemo o tem, kaj estetika je. Zakaj ni še vse rečeno, kaj vse potrebujemo za ta namen, če smo se zavedali, da je estetika povsem poštena in trezna znanost. Ni, če naj definiramo estetiko, ne najdemo boljše rešitve od tiste definicije, ki pravi, da je to znanost o estetski funkciji, o njenih pojavih in njenih nosilcih. Gre pa predvsem za to, kaj pomeni malce nejasna oznaka „estetska funkcija“. Pa začnimo po izkušenem pripovednem načinu z Adamom. Najprej sploh ne bomo govorili o estetski funkciji — ta pojem se bo pojavil šele čez nekaj časa. Začnimo z razpravo o stališčih, ki jih človek zavzema do stvarnosti.

Človek zavzema do stvarnosti, do sveta, ki ga obkroža, različna stališča. Drugačno stališče zavzema do stvarnosti npr. ta, ki deluje praktično, drugače tisti, ki jo spoznava teoretično, znanstveno, in spet drugače oni, ki jo pojmuje religiozno. Vsako izmed teh stališč se polašča celotnega človeka, vseh njegovih sposobnosti in ga usmerja v določeno smer. Kaj hitro bomo videli, da ni nemogoče vzajemno prelivanje teh treh stališč; pogosto se tudi primeri, da se izključujejo, da so si v napoto, podirajo drug drugega — prav zato, ker vsako izmed njih zahteva drugačno usmerjenost vseh sposobnosti, celotne osebnosti v danem trenutku. Vsako izmed teh stališč je usmerjeno k nekemu cilju, ki je s samim stališčem dan le zelo splošno in pridobi na določenosti šele s konkretno nalogo, ki naj bo v danem trenutku v mejah določenega stališča. Tako nastane bogata diferenciacija, ki jo zelo jasno kaže praktično stališče. Praktično, tj. k ravnanju je npr. usmerjen tako obrtnik pri svojem delu kot trgovec pri prodajanju in diplomat pri političnih pogajanjih. Kot je iz teh primerov razvidno, je tu zelo bogata lestvica sredstev, orodij itd. Za dosego cilja je potrebna dejavnost in določena orodja. O orodjih in dejavnostih, ki so primerna za doseganje določenega cilja, pravimo, da so sposobni delovati v smeri danega cilja, da so nosilci te ali one funkcije. Orodje dejavnosti je pogosto nekaj trajnega, nekaj kar obstaja tudi tedaj, kadar miruje. Tudi tedaj nosi orodje, ki je prilagojeno kakoli dejavnosti za doseganje nekega cilja v svoji zgradbi znake te sposobnosti. Funkcija se tako ne kaže samo kot slučajni način uporabe neke stvari, temveč tudi kot trajna lastnost svojega nosilca.

Pojdimo zdaj k estetski funkciji. Tudi ta ima svoj izvor in svojo direktivo v enem izmed temeljnih stališč, ki jih človek zavzema do stvarnosti — v estetskem stališču. Kakšna je karakteristika tega stališča? Po čem se razlikuje od drugih? Poskusimo jo primerjati z drugimi. Če zavzemamo do stvarnosti praktično stališče, nam gre za neposredno učinkovanje same stvarnosti. Smisel naše dejavnosti je pri praktičnem stališču v tem, da stvarnost nekako s svojim posegom spremenimo, in samo glede na ta predvideni rezultat uravnavamo svojo dejavnost in izbiramo orodja. Pri izbiri orodij nam pomenijo vrednost samo tiste njihove lastnosti, ki ustrezajo pričakovanemu rezultatu dejavnosti — druge lastnosti teh orodij nas ne zanimajo, da, za nas niti ne obstajajo. Znano je — in to je svoj čas precej izkoriščala humoristična literatura — da ljudje različnih poklicev vidijo isti material, s katerim delajo, vsak drugače: za gozdarja je gozd rastlinska kultura, za mizarja, sodarja in kolarja zaloga lesa, za lovca skrivališče živali, in ne nazadnje, za otroke kraj, kjer rastejo maline in jagode. O praktičnem stališču je odlično napisal filozof: „Človek mora živeti in življenje zahteva, da dojemamo stvari glede

na njihov odnos do naših potreb. Življenje je odvisno od našega ravnanja. Živeti pomeni sprejemati od stvari le koristne vtise in ustrezno reagirati nanje; vsi drugi vtisi se morajo umakniti ali pa se pomikati k nam zgolj nedoločno. Z zunanjega sveta slišim in vidim le to, kar izbirajo moja čutila za to, da bi vodila moje ravnanje... Moja čutila in moja zavest mi nudijo podobo stvarnosti zgolj v praktični poenostavitvi.“

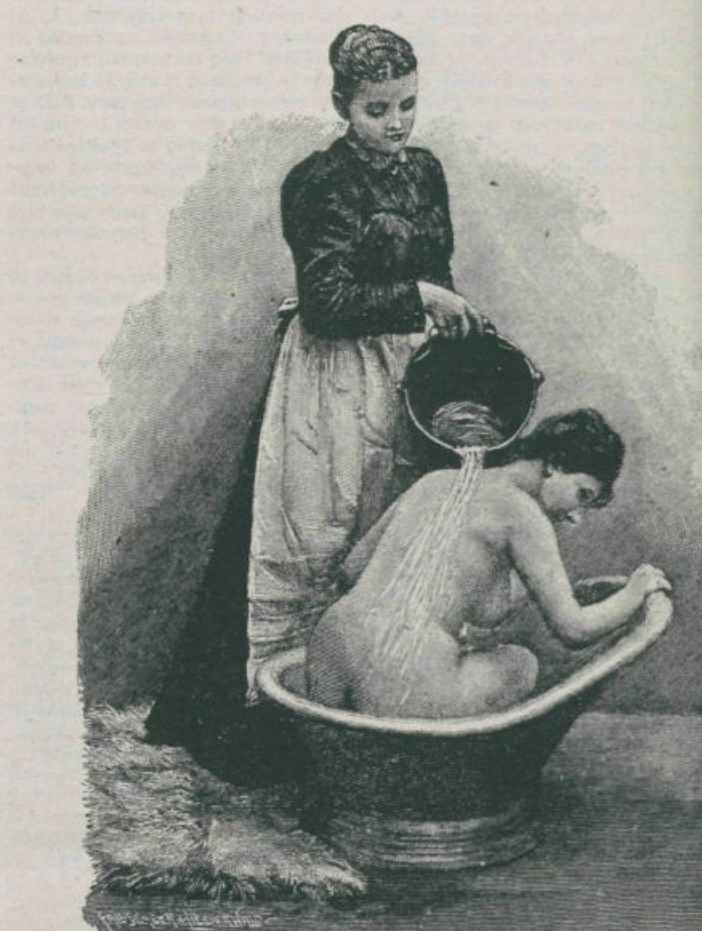
Tako je s praktičnim stališčem. Vzemimo zdaj teoretsko, spoznavno stališče. Če se približamo stvarnosti, da bi jo spoznali, se nam tudi zdaj kaže stvarnost, ki je tokrat material spoznanja, prav s tiste plati, s katere jo hočemo spoznati. Tudi tokrat nam ni stvar, ki nam postane predmet spoznanja, sama sebi cilj. Na temelju skladnosti nekaterih svojih lastnosti z drugimi stvarmi, jo podredimo določenemu pojmu, stvar postane člen splošnih sovsnosti. Cilj spoznavne dejavnosti je ugotavljanje splošnih zakonitosti. Spoznavno stališče je torej, povsem podobno kot praktično stališče, usmerjeno nekam za stvarnost, ki je prav v danem trenutku pri roki in pred očmi.

Oglejmo si zdaj religiozno stališče — ali bolje magično religiozno stališče, da bi s poimenovanjem dosegli vso širino njegovega področja. Tu smo že na drugih tleh kot pri praktičnem ali teoretskem stališču. Vsaka stvarnost, ki vstopa v območje magično religioznega stališča, postane namreč znak posebne vrste, in to že pri samem vstopu: že za teoretsko stališče je seveda značilno to, da prevaja stvarnost v znak, namreč v pojem, vendar gre tukaj prav za prevajanje, ki ni očitno in vnaprej dano, saj je zanj potreben spoznavni napor. Pri magično religioznem stališču stvarnosti niso šele prevedene v znak, ampak so to že po svojem bistvu; prav zato so sposobne učinkovati kot to, kar nadomeščajo (amulet in podobno). To so znaki—simboli.

In končno estetsko stališče. Tudi pri njem dobi stvarnost, ki vstopa v njegovo območje, znakovni značaj. Oglejmo si konkreten primer — nemara telesno vajo. Dokler pojmujeemo telesno vajo v njeni praktični funkciji (okrepitev telesa, pridobitev spretnosti in podobno), ocenjujemo dejavnost, ki jo pri tem opravlja telo, le z vidika rezultata kot sredstvo za to, da ga dosežemo. Predpostavljamo pa, da pristopi ali celo prevlada estetski vidik. Takoj pridobi svojo vrednost sama vadba, ki je zdaj izvedena nekako sama zase, in pozornost se obrne zdaj k vsem stopnjam in podrobnostim njenega poteka in trajanja. Kako naj razložimo to spremembo? Tudi tu postane stvarnost, ki vstopa v območje estetskega stališča, znak, in to seveda znak posebne vrste, ki se razlikuje od religiozno magičnega stališča. Pri religiozno magičnem znaku vidik — kot smo videli — ni bil obrnjen k samemu znaku, ampak k temu, kar je stalo za njim, kar je zastopal, k skrivnostni sili ali k božanstvu. (Značilno za to stališče in za značaj magično religioznega znaka je nauk o transsubstanciaciji: lastnosti kruha in vina vztrajajo, substanca pa se spremeni: kruh in vino postaneta po svoji substanci Kristusovo telo in Kristusova kri). Pri estetskem znaku pa je nasprotno osredotočena pozornost na samo stvarnost, ki postane znak: pred očmi se prikaže celotno bogastvo njenih lastnosti, s tem pa tudi celotno bogastvo, pa tudi vsa zapletenost dejanja, s katerim opazovalec zaznava stvarnost. Stvar, ki postane estetski znak, razkriva, daje človeku čutilni odnos med njim in stvarnostjo. Po načinu, kako človek zaznava in čuti dano stvarnost, do katere je pravkar zavzel estetsko stališče, lahko zaznava in občuti katerokoli stvarnost, celotni univerzum. Prav zato postane pojav, do katerega zavzemamo estetsko stališče, znak, in to znak sui generis; zakaj prav lastnost znaka je kazati na nekaj zunaj samega sebe. Estetski znak kaže na vse stvarnosti, ki jih je človek doživel in jih še lahko doživi, na celotni univerzum stvari in dogodkov. Način, kako je oblikovan predmet, ki se ga je polastilo estetsko stališče, torej predmet, ki je postal nosilec estetske funkcije, izdaja določeno smer razmislov o stvarnosti sploh. V veliki meri velja to seveda tudi za umetniško delo, ki je bilo ustvarjeno prav s tem namenom, da bi v receptorju vzbudilo estetsko stališče. Naj bo odlomek stvarnosti, ki nekaj upodablja, pa tudi tedaj, ko nič ne upodablja — kot na primer glasbeno delo — še tako majhen, je umetniškemu delu kot estetskemu znaku dana pravica, da kaže stvarnost kot celoto in da izraža ter vzbuja človekov odnos do vsega, kar obstaja. Nosilec estetske funkcije seveda ni samo umetnost: estetski znak lahko postane katerikoli pojav, katerokoli dejanje, katerikoli produkt človekove dejavnosti in to bodisi za posameznika bodisi za celotno družbo.

Toliko o posameznih stališčih. Videli smo štiri: praktičnega, teoretskega, magično religioznega in estetskega. To so temeljna stališča in z njihovim nadaljnjim razlikovanjem, lahko tudi mešanjem in stapljanjem, nastajajo še druga stališča. Praktično in teoretsko stališče zadeva stvarnost samo, ki jo spreminja bodisi neposredno (praktično stališče) ali pa pripravlja učinkovitejšo možnost poseganja vanjo s tem, da vodi k njenemu spoznanju (teoretsko stališče). Magično religiozno in estetsko stališče spreminjata stvarnost že s svojim stekanjem v znak. Ti dve stališči in funkciji, ki jima pripadata, sta si vzajemno bliže kot pa katerikoli izmed drugih dveh stališč — lahko ju celo strnemo pod skupno oznako znakovnih funkcij. Kljub temu pa sta estetsko stališče in estetska funkcija v določenem smislu osameli in nasprotujeta vsem drugim. Nobeno od drugih stališč in nobena izmed drugih stališč ni osredotočena na znak, ampak vse obračajo pozornost predvsem na to, kar znak označuje, na to, kar nakazuje. Za praktično funkcijo je znak, kolikor ga uporablja, (npr. jezikovni znak — beseda) golo orodje bolj zapletenih ravnanj, za teoretsko funkcijo (spoznavno) je znak (pojem in beseda, ki ga izraža) spet sredstvo za ovladavanje stvarnosti: za magično religiozno funkcijo ne temelji prava teža na simbolu, ampak na tisti nevidni moči, ki jo simbol uteleša. Samo pri estetski funkciji je glavna teža na samem znaku, na tisti čutno zaznavni stvari, ki sprejema nalogo, da nekaj pomeni in da nekaj kaže. Samo tako je mogoče, da se estetski znak nekoliko dvigne, v veliki meri ločen od neposrednega stika s stvarnostjo ali dogodkom in podobno, ki ga upodablja (zgodbja romana, vsebina slike kot stvarnost, ki jo delo neposredno upodablja) in da pomeni v celoti človekov celoviti na nobeno konkretno stvarnost vezan odnos do univerzuma. Estetska funkcija se torej kaže kot protitež, kot protislovje drugim funkcijam. Za vse te druge funkcije so stvari, ki se jih polaščajo za svoje cilje in jih postavljajo za svoje nosilce, orodja, ki nekaj pomenijo le toliko, kolikor ustrezajo cilju, ki mu služijo. Samo za estetsko funkcijo je nosilec funkcije vrednota sama na sebi, vrednota kot način, po katerem je nosilec ustvarjen in izoblikovan.

Zakaj smo vse to razlagali, ko smo hoteli govoriti o pomenu estetike za življenje? Zato, da bi se zavedeli položaja in širine estetskega področja, ki je predmet estetike v vsakdanjem življenju. Vidimo, da je estetska funkcija nekako protitež vsem drugim funkcijam, izmed katerih je zlasti praktična naravnost brez izjeme nujna za ohranjanje golega človekovega življenja. Naj dodamo, da je tudi tej funkciji estetska funkcija nujna protitež. Citirali smo že filozofove besede o tem, da praktično orodje, če je prepuščeno samemu sebi, siromaši, poenostavlja in neurejeno poenostavlja človekovo razmerje do stvarnosti. Zaradi te osiromašitve pa bi začelo trpeti tudi samo praktično življenje, sam eksistenčni boj človeka z obdajajočo ga stvarnostjo. Če se mora človek kar naprej bojevati s stvarnostjo, je nujno, da začenja ta boj vedno z novih plati, da bi v njih vedno znova odkrival doslej neizkoriščene možnosti. Omejitve na praktično stališče bi na koncu očitno vodilo do popolne avtomatizacije, do omejitve pozornosti na že osvojene in izkoriščene stvari. Samo estetska funkcija zna ohranjati človeku glede na univerzum stališče tujca, ki vedno znova prihaja v neznane kraje s svežo in bistro pozornostjo in se vedno znova zaveda samega sebe tako, da se giblje v okoliški stvarnosti, in da se te zaveda tako, da jo meri po samem sebi. V zvezi z estetskim stališčem in estetsko funkcijo je tako tudi z drugimi stališči in funkcijami. Ni človekovega truda ne stvari, na kateri ne bi našla svojega mesta estetska funkcija tudi tedaj, ko služi ta trud in stvar drugim funkcijam. S področja praktične funkcije navajam samo — kot nazorne primere — obrt in njene izdelke (svoje estetske plati nimata npr. samo tipografija ali celo zlatarstvo), ampak tudi takšne obrti, kot sta krojaštvo in čevljarstvo; kadarkoli pride v teh obrteh do poudarjanja estetske plati, povzroči ta poudarek tudi izpolnitev tehniške plati. Vzemimo kot nadaljnji primer estetske funkcije na področju praktičnega stališča telesno vajo, fizično kulturo, o kateri smo že govorili, ali vedenje v družbi, se pravi pravila in navade družabnih stikov. Pri formah družabnih stikov je pomembnost estetske namembnosti kot pomočnika in vodnika praktične funkcije izredno vidna: glajenje sporov, pridobivanje simpatij, ohranjanje osebnega dostojanstva in druge temu podobne zahteve družabnih stikov najdemo dragoceno oporo v tisti

posebni vrsti indiferentnega in mirnega ugodja, ki spremlja estetsko stališče. Vzemimo nadalje teoretsko funkcijo. Lahko bi se zdelo, da telo stro omejeno in izključno področje spoznavanja izključuje katerekoli tuje prvine. No, mnogokrat je psihologija ustvarjanja že poudarila in znanstveno dokazala sorodnost znanstvene fantazije z umetniško, in iz mnogih dejstev, ki avtorji ob tem navajajo, naravnost bilje v oči v procesu znanstvenega ustvarjanja tudi navzočnost estetskih prvin. Pogosto navajajo primer kamika Keku v Stradonitzu, ki se mu je grafična podoba dolgo iskane kemijske forme pojavila iz podzvesti v podobi obrazca ornamentalnega značaja: zvita kai ki se grize v lastno telo. Vendar tudi rezultat znanstvenega dela, znanstvene rešitve, kaže marsikdaj sledi estetske funkcije: preprosta a skladna rešitev matematičnega problema lahko učinkuje (poleg svoje spoznavne vrednosti tudi z estetsko zadovoljujočim vtisom. V nekaterih znanostih postaja estetska funkcija neposredno sestavina samega znanstvenega procesa: k vemo je bila o zgodovini pogosto izrečena teza, da je na sami meji med umetnostjo in znanostjo.

Pa pojdimo zdaj k odnosu med estetsko in magično religiozno funkcijo. Ta odnos je posebno tesen zaradi sorodnosti obeh funkcij, o katerih smo prej spregovorili (obe namreč spreminjata stvarnost, ki sta se je polast takoj, v istem trenutku, v znak). Mnogokrat ju ni mogoče razlikovati: ta se npr. v primitivni ornamentiki povsem zlijeta; opozorimo naj nadalje tesno združenost mnogih kultov z likovno umetnostjo, na religiozne koreni gledališča. Da, zgodi se celo, da med obema funkcijama nastane konkurenca, da skuša estetska funkcija nadomestiti religiozno funkcijo — od tod silov reakcija proti umetnosti v cerkvi, kakšna je bila Savonarolova; primerjaj tu estetsko motivirano religiozno čutenje romantikov, kot je bil n Chateaubriand.

V zadnjih stavkih smo nekajkrat izgovorili besedo „umetnost“, čepr smo hoteli samo pokazati, v koliki meri estetsko stališče prežema vse človekovo, pa tudi zunaj umetniško delovanje. Umetnost tvori skupino zase. ne gre več za pojave, ki jim je estetska funkcija zgolj spretna funkcija glav funkcije in jo včasih dobi po naključju, tu gre za produkte, ki so ustvarjeni z namenom, da bi estetsko učinkovanje bila njihova glavna naloga. Seveda bilo zmotno domnevati, da umetnost zaradi tega ne sodi v poglavje „estetsko področje in življenje“, da je nekakšna tiha oaza estetske kontemplacije strani pravega življenjskega dogajanja. Poseben premislek bi zahtevalo, če hoteli naštet vse zveze umetnosti z življenjem, vse posege umetnosti tokove in razvoj zunaj estetskih funkcij in interesov v razvoj same umetnosti. Zato samo nekaj primerov. Predvsem prehaja konec koncev vsaka umetna nekako na področje praktičnih funkcij, ki so najbolj tipične za pojav te čemur pravimo „življenje“, „vsakdanje življenje“ itd. Po tej plati je značil položaj arhitekture. Vse, vsaka stavba od kozolca do katedrale, je gradbi izdelek. Spor, kje se začne na tej predolgi lestvici umetnost in prene pretežno praktično orientirana tvorba, ostaja večno neodločen. Lahko celo trditi, da je neprestano kolebanje njegovih prehodnih stadijev ena izm najmočnejših razvojnih vzmeti arhitekture. Kot je znano, je pred nedavn arhitektura, njena teorija in praksa, preživela obdobje — to se pravzaprav ni povsem zaključilo — ko so estetsko funkcijo povsem izgnali iz nje, ko bila namembnost, seveda praktična namembnost, proglašena za edini od čilni kriterij popolnosti stavbarskega izdelka. Kmalu pa se je v arhitekturi praksi pokazalo, da so se marsikje za navidezno namembnostjo skrivale sili prid estetske popolnosti, ki pa se jih avtorji sami niso zavedali. Pogosto prišlo tudi do tega, da je stavba, ko je bila dokončana in prepuščena uporabi, pokazala nekatere napake, ki so se izkazale ob podrobnejšem pregledu kot pretiravanje navidezne namembnosti v prid estetske učinkovitosti same stavbe. Kmalu je začela tudi teorija arhitekture kazati na to, da ima človek ki živi v stavbi, poleg osnovnih potreb (npr. dovolj prostora in možno neprisliljenega gibanja v njej) tudi enako nujne potrebe in zahteve „psih ne“ narave in k njim nesporno sodi tudi potreba po estetski zadovoljitvi. Tudi danes smo priče, kako tudi najbolj poklicane instance, arhitekti umetniki, začenjajo razmišljati o praktični potrebi in o praktičnem uter ljevanju ornamenta, torej o najbolj očitni estetski prvini stavbarstva. primer, ki smo ga zaradi nazornosti analizirali malce bolj podrobno, nad jasno kaže, da tudi umetnost, torej tvorba, katere karakteristični znak premoč estetske funkcije nad drugimi, ni zunaj področja praktičnega življenja. Povsem podobno bi lahko tudi pokazali, v kakšni meri je npr. gledališ kot umetnost sestavina samega življenja. Zadostuje, če opozorim npr., češko gledališče prve polovice 19. stoletja, na trud za samostojno češ

gledališče, na napor za prvi veliki češki oder, pa postane jasno, kako bogata mešanica praktičnih vidikov (npr. narodno buditeljski vidik, narodno vzgojni vidik itd.) je tu učinkovala poleg estetskega vidika, da, celo prevladala je nad njimi. In literatura? Naj spomnim na skorajda anekdotični očitek Petra Bezruč, ki se je pritoževal in to zelo napadalno, npr. v pesmi „Čtenáři verše“ (Bralci verzov), na tiste, ki jemljejo njegove pesmi le kot estetske proizvode, ter zanemarjajo praktično usmerjeni protest, ki ga te pesmi izražajo.

Pa niti tedaj, ko ostaja umetnost vezana na svojo bistveno določitev, se pravi na estetsko učinkovanje, se ne izloča iz življenjskega konteksta. Če poznamo obdobja, ki poudarjajo ločenost umetnosti od vsakdanjega življenja, je treba ta njihov protest proti sovisnosti umetnosti z življenjsko prakso pojmovati kot razvojno gibanje proti drugi skrajnosti, proti raztapljanju umetnosti v dejavnostih in interesih, ki so zunaj umetnosti. Med umetnostjo in življenjsko prakso je stalna napetost, nikoli končan spor. A prav zaradi te napetosti je umetnost neprestano živi kvas človekovega življenja.

Videli smo torej, da estetsko področje, estetsko stališče in estetska funkcija neprestano prežemajo življenje, da v življenjskem kontekstu ni mesta, na katero ne bi mogla prodrati estetska funkcija. Estetsko področje torej ni zgolj pena, zgolj okras življenja, ampak pomembna sestavina celovitega življenjskega dogajanja. Zakaj smo vse to razlagali, ko pa naj ne bi govorili o estetskem področju ampak o estetiki? Zato, ker je bilo treba zarisati temelj, na katerem se lahko v življenju uveljavlja estetika, znanost o estetskem stališču in o estetski funkciji. Prav zato, ker se estetika pojavlja tako široko in mnogolično — in mogoče je reči, da se začena v modernem življenju, ki vedno bolj poudarja estetsko kulturo, uveljavljati mnogo bolj vidno kot pa še pred nedavnim — potrebuje oporo v teoriji. Povedali smo že, da današnja estetika ni normativna veda, ki bi hotela odločati, kaj je lepo in kaj grdo, kaj je okusno in kaj ne, kaj je estetsko primerno in kaj ni. Dodajmo k temu še to, da si je današnja estetika, ki gleda na zadeve svojega področja brez predsodkov, izoblikovala nazor, po katerem imajo marsikdaj vrhunski estetski pojavi svoje korenine na mejah tako imenovanega neokusa ali nešolanega okusa, ki pa je pogosto samo na videz nešolan. Zgodovinsko poučena, se je estetika zavedala, kako narekuje mejo med okusom in neokusom marsikdaj samo konceptija dobe: ljudsko umetnost, ki jo je povzdignil romantizem in ki se je od tedaj pokazala kot mnogokratni oploditelj umetniške tvorbe, so pred romantizmom šteli za divjaštvo, ki ni vredno resne pozornosti. Za ljudsko umetnostjo pa so se vzdignila iz tege tudi druga, do tedaj še bolj zavrnjena območja estetičnosti, kako je npr. sejmarska pesem ali slikarstvo zvezkov. Če stojimo pred slikami Henrija Rousseauja, smo lahko upravičeno v dvomih, kaj je v njegovo slikarstvo prešlo iz ljudske primitivne tvorbe in kaj iz monumentalnega hotenja velikih mojstrov evropskega slikarstva.

Torej je danes manj kot kdaj prej doba, ko bi estetika hotela ali mogla zasesti sodni stol in bi s tem preokročila svojo bistveno določitev znanosti, ki ugotavlja, razlaga ter odkriva zakonitosti estetskega dogajanja. Tudi tega je današnja estetika zaveda, da lahko odkritja na estetskem področju izvirajo samo v estetsko namembni tvorbi, pa naj bo ta že umetniška ali ne. Povsem odločno pa zavrača misel — ki je marsikdaj naznačena, včasih pa tudi brez strahu in docela izražena — po kateri naj bi sprejela nalogo predpisovalke receptov, kako naj pesnik pesni ali dramatik piše drame. Po tolikšnih negacijah bi bilo seveda koristno povedati tudi kaj trdnega: spoznanje ne prehlajeva razvoja in ne razsoja, zadovoljujoč se s svojo prvotno nalogo: biti prav poznanje, se pravi, boja za teoretsko ovladavanje stvarnosti, ampak pri tem stalno posega v prakso, četudi povsem nehot. Če vzamemo npr. trud za estetsko kulturo, ki se čedalje bolj nujno oglaš v dobi, ki je usmerjena k najširšemu socialnemu temelju vsega kulturnega napora: h kulturi jezika, k stanovanjski kulturi, h kulturi umetniškega dojemanja itd. Kakor vsaka vzgoja potrebuje tudi ta svojo trdno teoretsko bazo. Zaman razlagam nekemu, da se mora lepo izražati, če mu ne omogočim hkrati vpogled v pretanjeno in zapleteno zgradbo jezika, če ga ne poučim o tem, kako je vpeta na njegove posamične sestavine estetske funkcije in kako ta zvišuje ne samo estetsko popolnost, ampak tudi praktično uporabnost jezikovnega pojasa. So pa seveda tudi druge poti, po katerih prehaja estetika v estetsko prakso. Oglejmo si npr. sam odnos do umetniškega snovanja. Seveda je res, kakor smo že povedali, da si bo ustvarjalni umetnik komaj želel, da bi mu kdo predpisoval, kako naj ustvarja. Je pa seveda še druga možnost stika teorije umetnosti z umetniško prakso, ki jo je nekoč, pa tega še ni dolgo, formuliral sam umetnik takole: kakor hitro so razumsko pojasnjena načela, po katerih se je umetnik ravnal pri svojem ustvarjanju nezavedno, občuti nujno potrebo, da se vzpne še više, da preseže to, kar je odslej dostopno vsakemu epigonu. Torej negativni stik med umetnostjo in estetiko, vendar je ta stik zelo intenziven, lahko bi celo rekli, da je to idealni primer možnega vzajemnega stika. Sicer pa smo že slišali pred nedavnim stokanje mlade umetniške generacije — ne vem sicer, ali gre za preveč pogumni in samostojni stik — da med seboj nimajo vrstnikov — teoretikov.

Takšne stike z umetnostjo si seveda estetika deli s teorijami posameznih umetnosti. Tu ni trdne meje; govorimo o teoriji pesništva kot o estetiki pesništva. Estetika sama kot splošna filozofska teorija o estetičnosti ima seveda funkcijo veznega člena in kot smo videli, njen interes daleč presega področje same umetnosti. Kljub temu pa se ne more odreči intimnemu odnosu do žive snovi. Večno se bodo ponavljali primeri, ko so estetski sistemi — kljub temu, da zaobhajajo vso širino estetičnosti, grajeni na predpostavkah določene umetnosti: so estetski sistemi, ki očitno temeljijo na literaturi — kot pri nas (na Češkem — op. prev.) Durdukov sistem, drugi temeljijo v poslednji instanci na glasbi, kakor pri nas sistem Hostinskega.

In tako stoji estetika na mnogih križpotjih: ima odnose z različnimi področji praktičnega življenja, odnose do umetnosti in do umetniške tvornosti, odnose do konkretnih ved o posameznih umetnostih. Dodajmo še odnose, aktivne in pasivne do mnogih ved kakor so psihologija, sociologija in lingvistika, katerih pravi material sicer ni estetsko področje. Ti odnosi pa so marsikdaj — v marsikaterem razvojnem obdobju — tako tesni, da so že mnogokrat ogrozili samosvojesti estetike: enkrat se je zdela, da bo estetiko popolnila psihologija, drugič je bila tik pred tem, da se bo raztopila v sociologiji, potem pa so jo pri Croceju vsaj v anticipaciji poistovetili z lingvistiko. Vendar se je vsakokrat izvil iz takšnega navideznega smrtnega obsema, in to obnoveletra ter potrjena v svoji avtonomnosti. Danes, ko se po daljšem razvoju, ki datira nekoč od začetka tega stoletja, opira na pojma estetske funkcije in znaka, je trdnjša v svoji samosvojesti kot je bila kdaj prej, zdaj ni več v položaju, ko samo sprejema od drugih znanosti, ampak tudi daje. S psihologijo gre vstric tako, da kaže razliko med avtentičnim dokumentom in estetsko namembnim pojavom ki mora biti že prej, preden ga lahko uporabi psihologija, estetsko analiziran, da bi se pokazalo, kakšen delež ima pri njem dokumentarnost in kakšna je estetsko namembna deformacija stvarnosti. Za to da tudi danes pišejo ljudje študije, ki imajo umetniške pojave za avtentični material, npr. za psihiatrične študije, ni krivo današnje stanje estetike, ampak bolj tisti, ki jim to stanje doslej še ni prodrlo v zavest. Prispevek estetike k sociologiji ne temelji samo na tem, da skupno s sociologijo, vendar z drugačnega vidika, razmišlja o vprašanju odnosa med umetnostjo in družbo, ampak tudi v tem, da je estetika nakazala dejstvo, da je podobno, kot se členi družba v plasti, členi tudi umetnost, da, celotno estetsko področje je razdeljeno na posamezna, „nadsdruja“, „nizka“ in „visoka“ umetnost, ki se še nadalje drobi, in da ima vsa ta razčlenjenost umetnosti določen, nikakor ne neposredni odnos do družbene razčlenjenosti. S to ugotovitvijo se je odprla cela velika problematika, katere obdelava in premislek še zdaleč ni končan. Današnja estetika daje roko lingvistiki v vprašanju jezikovnega estetskega področja in pesniškega jezika: kaže torej — vsaj za tiste, ki so pripravljeni to videti — in to vedno bolj jasno, da lahko estetika, ki gleda na jezik s stališča estetske funkcije, bolj jasno vidi prav dinamiko jezikovnega sistema, zakaj jezikovno estetsko področje prestavlja prav zaradi obnove estetske učinkovitosti, neprestano zvezo jezikovnega sistema, postavila v ospredje zdaj to zdaj ono prvine in omogoča vpogled v mnoge pojave in mnoge jezikovne dogodke, ki jih je praktična raba jezika zasenčila s sporočilno nalogo jezikovnega znaka. Končno ne smemo pozabiti na tisti vrhunski odnos, ki veže estetiko na tisto področje teoretskega mišljenja, iz katerega je estetika izšla in h kateremu se vedno znova vrača, namreč k filozofiji. Pred nedavnim smo pokazali, da je estetska funkcija integralna sestavina procesa filozofskega mišljenja, in konkretno je bilo dokazano (Ch. Lalo), da imajo mnoge lastnosti filozofskega sistema, mnoge zveze, ki povezujejo navzkriž sestavine njegove zapletene zgradbe bolj estetski kot pa logični značaj. Toliko o „formalni“ plati zgradbe filozofskih sistemov; da ima estetsko področje tudi tematsko, kot predmet razmišljanja, pomembno vlogo v filozofskih sistemih, kaže Schopenhauerjev sistem, v katerem pripada estetičnosti naloga enega izmed temeljnih metafizičnih načel: estetičnost se kaže tu kot protislovje volji, ki po Schopenhauerjevem mnenju utemeljuje substanco vsega kozmosa. Kakšen pa je odnos med estetiko in filozofijo z današnjega stališča, ki je reven na vseobsegajočih sistemih? Če ni sistema, toliko bolj stopajo na površje posamezni aktualni, marsikdaj žgoči problemi, ki jih pripravlja sam samosvoji razvoj filozofije kakor tudi celotno dogajanje v naši dobi. In k mnogim tem problemom: ima s svojega stališča in s plati svoje snovi marsikaj povedati tudi estetika; tako npr. nikakor ni slučajno, da je v zadnjih letih stopil v obzorje estetike z veliko nujno problem estetske norme in estetske vrednote, vprašanje univerzalnosti in nadčasovnosti ali, narobe, spreminljivosti estetske vrednote itd. V isti dobi so se pojavili povsem neodvisno od tega popolnoma enaki problemi in to z enako nujno tu na drugih območjih filozofskega mišljenja: v filozofiji v ožjem pomenu besede, v filozofiji jezika, v filozofiji prava itd. Takšen je torej delež estetike pri filozofskem mišljenju in takšne so možnosti njenega aktivnega poseganja v razvoj tega mišljenja.

(Predavanje z leta 1942, prvič objavljeno 1966. leta v Pragi)

Prevedel dr. Frane Jerman

TRI KNJIGE O AVDIOVIZUALNIH MEDIJAH

Dr. Branko Belan: AVDIOVIZUALNE KOMUNIKACIJE KOT DRUŽBENI FENOMEN IN NJIH VPLIV NA MLADE. DDU „Univerzum“ Ljubljana, 1976;

Ranko Munitić: FILMSKE ZVRSTI IN ŽANRI. DDU „Univerzum“ Ljubljana, 1977;

Dr. Boris Grabnar: TELEVIZIJA — NJENA BREZMEJNOST IN NJENE MEJE. DDU „Univerzum“ Ljubljana, 1977.

Pred nami so prvi, tretji in peti zvezek iz zbirke priročnikov o tako imenovanih avdiovizualnih komunikacijah oz. medijih, ki jih za potrebe svoje dopisne filmske in TV šole izdaja DDU „Univerzum“ v Ljubljani. Omenjena štola hoče vzgajati predvsem strokovno podkovane kadre za pouk avdiovizualnih komunikacij (film, televizija) v osnovnih in srednjih šolah. Za pouk torej, ki žal še vedno obstaja zgolj kot vrzel, bela lisa v urnikih in predmetnikih slovenskih osnovnih in vseh srednjih šol, ali pa se izvaja pomanjkljivo, okrnjeno, laično, v okviru strok, ki so mu po določenih kanalih sicer sorodne, kamor pa vendarle ne sodi (mislimo predvsem na pouk nacionalnega jezika in literature) itd., — situacija torej, ki je gotovo rezultat nezadostnega družbenega angažiranja v tej smeri, še več, lahko bi rekli: njenega neustreznega odnosa do tovrstne vzgoje, do pomena, ki ga v sodobni civilizaciji pridobivata medija, kot sta film in televizija, predvsem pa do odnosa med obema medijema in potrošnikom, sprejemalcem vsega, kar danes lahko nudi film in televizija. To pa je vsekakor največ, kar je katerikoli komunikacijski medij kdajkoli v zgodovini lahko nudil, to je toliko, da danes mnogi govorijo že o potrošniku kot sužnjem filma in televizije; film, predvsem pa še televizija sta postala vsakdanji kruh sodobnega potrošnika. In še nekaj je, kar daje samemu aktu komuniciranja, kakršnega omogočata film in televizija, ne samo globoki družbeni, ampak celo eksistenčni pomen. Film in televizija kot vodilna avdiovizualna medija predstavljata bolj kot kaj drugega idealni prostor neomejenih možnosti manipulacije z idejami, dejstvi, vrednotami in seveda predvsem s potrošnikom, kar ugotavljajo z vso resnostjo in realnostjo tudi avtorji omenjenih treh publikacij, to pa je dovolj močan povod za misel, da je zelo visoka in pravilno koncipirana razgledanost slehernega potrošnika ne samo o vsem, kar sleherni trenutek lahko sprejema na ekranu, ampak predvsem še o vsem, kar bi lahko imenovali „zakulisje“ filma in televizije, kar oba medija definira v njuni bitnih dimenzijah — zavezujoča nujnost.

Do sedaj so bili pri nas deležni strokovne izobrazbe o filmu in televiziji le „posvečenci“ oziroma ustvarjalci, proizvajalci filmov in TV programov. Kakršnakoli tovrstna informacija do potrošnika ni prodrila, ali pa se je to zgodilo zelo redko. Potrošnik (gledalec-poslušalec) je bil tako v celoti podvržen neomejeni manipulaciji, kakršne sta zaradi svoje specifičnosti, zaradi posebne družbene vloge itd. sposobna film in televizija. Edine informacije o filmu in televiziji je potrošnik dobival lahko le ali preko njiju samih (ker sta pač sposobna tovrstne „avtorefleksije“), ali pa preko (v glavnem bulvarnega) tiska, po kanalih torej, ki so v celoti v službi manipulativnih manevrov filmske in TV komunikacije in ki le-te tudi bistveno podpirajo, dopolnjujejo, opravičujejo, upravičujejo, utemeljujejo — vse to iz njih samih, popolnoma nekritično, brez jasnih idejnih osnov, igrajoč na vse tisto pri sprejemalcu (potrošniku), kar sta že prej pridno izrabljala sama film in televizija. Na ta način je bilo seveda bistveno oškodovano in zapostavljeno vse tisto, kar znanost o filmu in TV ugotavlja kot pozitivno, vredno (mislim predvsem na obravnavanje obeh medijev kot umetnostnih medijev) in povzdignjeno ter ovrdenoteno tisto, kar je manipulativno, plod najrazličnejših interesov, z ogromnim ozadjem, ki se mu reče kapital.

Naslednje dejstvo — povzemamo po obravnavanih knjigah — ki ga moramo poudariti je: avdiovizualni mediji so specifični družbeni fenomeni tudi s tem, da so vedno v službi politike, institucije, reda, velikih interesov, globalno bi lahko rekli: funkcionalistično urejenega sveta, ki daje neizbrisen pečat sodobnemu trenutku. Lahko rečemo, da omenjena manipulacija poteka prav iz teh virov. Takšno vlogo sta film in TV prav gotovo dobila zaradi posebnosti, ki je v načinu komunikacije, hitrosti informacije, v širokem diapazonu možnosti komuniciranja (zanju ni zemljepisnih, političnih, nacionalnih meja) ipd. Ti učinki se seveda zbirajo v potrošniku, v njem se tudi križajo z mnogimi drugimi učinki, in potrošnik je tisti, ki mora tako obsežen material šele selektirati, oz. kakorkoli reagirati nanj. Način reakcije je šele tisti, ki prinese sporočilo osmišlja, oz. mu daje neko vrednost. V tem momentu pa seveda pride nujno do določenega soodnosa med posredovano informacijo (vse, kar lahko posreduje film in TV, je informacija) in sprejemalčevim odreagiranjem (v teoriji informacij: input-output oz. feed-in in feed-back) ter neizogibno družbeno pogojenostjo sprejemalčevega bivanja, neizogibnostjo določenih determinant, ki jih narekuje takšna pozicija.

In kaj lahko s tem v zvezi rečemo o nujnosti vzgoje avdiovizualnih komunikacij, predvsem še pri mladem človeku? Prvič: v interesu družbe je, kakšen odziv bodo manipulativni postopki filma in televizije, preko katerih smo skoraj v slehernem trenutku lahko povezani s celim svetom, doživeli pri potrošnikih, predvsem še pri najštevilnejših mladih potrošnikih. Drugič: v interesu družbe je prav tako, da iz mladih ljudi vzgaja samostojne, zrele osebnosti, ki so se na neobremenjen način sposobne odzvati na vse, kar morajo vsak trenutek sprejemati,

REPUBLIKA SLOVENIJA
Vlada Republike Slovenije
58/78-84
dne 2.2.1978

TRIBUNA
Ljubljana
Trg osvoboditve 1

Na vaš dopis z dne 1.2.1978 vam sporočamo, da Tribune ne bomo prodajali na naši gimnaziji.

S tovariškimi pozdravi!

Zavetelj:

Franko Bohaneč, profesor

Vprašanje tovarišem šolmoštom ljubljanske gimnazije, ki je postavljena že dolgih let nekaj in se imenuje Gimnazija Vide Janežič (padle aktivistke) na Poljanah.

Ste mar vi, ki ste že v pokoju, ali vi, ki ste podpisani ZA, predsednik osnovne organizacije Z SMS na vaši gimnaziji, kateri v vednost je bil poslan naš dopis. Mar manipulirajo zmanipulirani manipulant z zmanipuliranimi in neobveščenimi, brezmočnimi in brezglasnimi in s tem povečujejo bedo zavesti zavestno neosveščenih. Vljudno prosimo za odgovor podpisane, kot tudi tiste, ki bi morali biti obveščeni, pa niso bili.

S tovariškimi pozdravi samo Tovarišem!

Uredništvo

tako na vredno kot na manipulacijo. Najbrž nikjer nista ti dve skrajnosti tako blizu, kot ravno pri filmu in televiziji.

Prvi zvezek vsebuje študijo dr. Branka Belana AVDIOVIZUALNE KOMUNIKACIJE KOT DRUŽBENI FENOMEN IN NJIH VPLIV NA MLADE (Audiovizualne komunikacije kao društveni fenomen i njihov utjecaj na učenike; prev. T. ita Škerlj-Sojer). Že sam naslov definira dva osnovna problema knjige in sicer prvič, družbeni pomen filma in televizije, pri čemer je mišljen predvsem družbeni pomen komunikacijskih sposobnosti obeh medijev in drugič, vpliv filma in televizije na mladega človeka, predvsem srednjega šolca. Kljub temu, da avtor izhaja iz konkretne prakse, pa bi priročniku lahko očitali preveliko posplošnost pri obravnavanju zastavljenih problemov, čeprav se avtor takšnega videza, bi dejali, ves čas zaveda in ga opravičuje s tem, da bodo postopoma izšli naslednji, bolj specializirani zvezki omenjene zbirke, ki bodo v temeljih skušali odgovorjati na vsa vprašanja strokovno-znanstvenega obravnavanja filma in televizije. Izhajajoč iz svoje osnovne postavke, ki se tiče smotra filmske in TV vzgoje mladih in principa njene realizacije, idejno utemeljene na osnovnih idejnih postavkah naše družbe ter upoštevajoč nekatere znanstveno-teoretične izsledke moderne teorije informacij, poskuša avtor odgovoriti na zastavljena vprašanja dovolj jasno in precizno. Hkrati pa skuša vzpostaviti jasno distanco med tistim, kar potrošnik o filmu in televiziji lahko izve iz bulvarnega tiska in je plod že omenjenih manipulativnih namenov in med svojim znanstvenim postopkom. Kot bistvo obeh medijev definira informacijo (z estetsko informacijo v prvem planu); na tej osnovi skuša definirati tudi njuno družbeno funkcijo, vlogo in pomen, izhajajoč iz znanstvenih premis, ki jih v svojih znanstvenih izsledkih ponuja marksizem oz. marksistično usmerjeni avtorji, ki so se že ukvarjali s podobnimi problemi. Manj precizen je avtor pri obravnavanju drugega problema, namreč vpliva avdiovizualnih komunikacij na mladostnika; tu pogosto zaide prav v nekatere navne, da ne rečemo celo manipulativne formulacije, katerih glavna pomanjkljivost je prav gotovo pretirana posplošnost. Kajti po našem mnenju je teža in bistvo problema ravno v njegovi posameznosti, se pravi, da je šele posamezni akt komunikacije tisti, ki vsebuje vse bistvene komponente nekega univerzalnega odnosa med mladim človekom-potrošnikom in filmom ter TV in neka splošna, naprej postavljena in dokaj neuporabna določila o postopku vzgajanja mladega človeka v omenjenem odnosu najbrž ne zadostujejo.

Ostala dva zvezka sta že dosti

bolj „specializirana“, vsak zase obravnava enega od medijev oz. njune določene specifičnosti. Ranko Munitić, z obravnavo filmskih vrst in žanrov (naslov ni popolnoma ustrezen), v bistvu preseže priročniško omejenost; knjiga je primerna tudi za poznavalce, saj se prav gotovo odlikuje po globlji, večplastni in odprtem opisanju sicer dokaj shematskega materiala. Ne ponudi nam samo shematske slike filmskih vrst, žanrov, šol, smeri in kolikor je pač še možnih tovrstnih delitev, ampak tudi njihov vsebinski opis; pri tem se izogne kakršnekoli vrednotenju estetske ali kakršnekoli druge narave. Knjiga dr. Borisa Grabnarja TELEVIZIJA — NJENA BREZMEJNOST IN NJENE MEJE pa skuša kar najbolj plastično predstaviti televizijo v nekaterih najosnovnejših dimenzijah; poleg shematiziranega zgodovinskega pregleda razvoja televizije prinaša knjiga tudi opis njenega ekonomskega, družbenega pomena, pri čemer se avtor ne izogne nekaterim futurološkim napovedim, sploh pa knjigo krasijo pogoste improvizirane obrazložitve in sfragmentarizirana selekcija problemov. Za vse tri knjige pa bi lahko rekli, da predstavljajo idealne zasnove za poglobljena razmišljanja s širokim diapazonom informacij in da jim je njihova priročniška „usoda“ skoraj bolj v škodo kot v korist. Upajmo, da bodo tudi takšne, kot so, dobro opravljale svojo funkcijo.

Janez Pipan

Tisk se mora razvijati, neprestano mora povečevati množice povod, tjer so v boju. Lahko se oprine kakršnekoli oblike. Celo strice. Ali da se vsaj pripravi nanje. S tem, da pred tem vztraja kolikor dolgo more. J. P. Sartre

MAFIJA V ŠTUDENTSKEM NASELJU

DOL S KORUPCIJO!

PO SLEDEH MAFIJE V ZAVODU ŠTUDENSKI DOMOVI

To kar berete tukaj, se nekoliko povezuje s člankom v prejšnji številki Tribune, ki je imel naslov DOMOVI "DELAVCI" ŠTUDENTJE. Povezuje pa se toliko, da je sprožil odgovor, ki s nam ga posredovali nekateri delavci, zaposleni v Zavodu Študentski zavodi, ker nikakor ne morejo več prenašati pritiska nekaterih članov delovnega kolektiva, ki so si začeli na čela naše družbe razlagati po svoje. Predvsem nam je še kako jasno, da se po upravi Študentski domov in okoli nje že nekaj let smukajo misteriozni duhovi, v nočnih in temačnih urah varijo neke gnile in reakcionarne misli, ki so tesno povezane z napadi na samoupravljanje in socialistično demokracijo in ki jih kratkomo imenujem mafija.

Ta mafija je na mnogih sestankih grozila študentom, ki so hoteli napraviti red v domovih, jih kitila s prasci, cigani, z morci in bosanci in preprečevala sleherni poskus samoupravljanja. Hkrati pa je v nevednosti držala tudi večino delavcev, ki so v domovih zaposleni (katerih izobrazbena stopnja je iz objektivnih razlogov zelo nizka). Poskušala je z neobveščeno množico demagoško vplivati na njihove odločitve, kar ji je tudi uspelo. S tem pa je samo prikrivala svoja kriminalna dejanja.

Iz tega kaosa bomo poskusili v nekaj nadaljevanjih izveči niti in vam prikazati z dokumenti opremljeno sliko nekajletnega početja vodij mafije in njihovih satelitov. S pomočjo delavcev, ki so zbrali dokazno gradivo in s pomočjo študentov, ki bomo poimensko razkrinkali in jih postavili naši družbi na oči z njihovimi kriminalnimi dejanji vred. Brez milosti, zavedajo se vseh posledic, ki jih bodo udje "naše zadeve" deležni po zakonih naše družbe.

Za izhodišče nam mora biti jasno eno: da Zavod Študentski domovi še do danes nima veljavnega, na referendumu potrjenega statuta, ki bi moral biti v skladu z zakonom o visokem šolstvu in zakonom o združenem delu. Bojda obstaja zaprta in neveljavna osnutek (rokopis?) statuta, katerega neveljavnost je zamlčala tako izobraževalna skupnost SR kot tudi Skupščina občine Vič—Rudnik. Z molkom pa so odgovorni nezavedno (kar je njihova dvojna krivda) priključili črnim zadevam še temnejših oseb, ki še vedno gospodarijo z Zavodom Študentski domovi.

Po statutu, ki ga še ni, bi morali študentje z uporabniki delavci domov enakopravno odločati o vsem v domovih razen o stvareh, ki so neodtujljiva pravica delavcev samih. Izhajajo iz njihovega delovnega razmerja. Prozorno jasno je, da bi v hipu, ko bi se to zgodilo, potonila zlata ladjica in površje bi priplavala vsa svinjarija, ki se je v njenem trbuščku že nekaj let nabirala.

Kar je še najhujše: v Študentskih domovih ni niti organizacije ZSMS, niti aktivna ZK študentov, razen če je aktiv lahko sestavljen samo iz sekretarja in njegovega pomočnika, o katerih prvi je paktiral z mafijo, drugi pa je njegov eksponent.

Samo za ilustracijo: tovariš Tomaž Marinko, ki je sekretar, ni sklical v dveh letih niti enega sestanka sekretariata aktivna ZK (ali je to res?). Tovariš Tomaž, ki ima nagrado brezplačno stanovanje in svojo pisarno. Tovariš Tomaž, ki izdaja bilten za milijontristo starih jurjev: ce nam, ki smo utrjeni v gigantskih cenah tiskarskih uslug, se naježili lasje. Tomaž Marinko, ki si za svoje paktiranje zaračunavaš zabeljene honorarje. Tovariš Tomaž: takega niti kot komunisti, niti kot študentje ne potrebujemo, za briši.

V to kaotično barjansko meglo so se mogle zateči razne prikazni in v njej kovati svoje špehate reči, hkrati pa so uspelo zelo dolgo voditi za nos tako študente kot delavce. Prestop so na stran buržoazije, zanikovali samoupravljanje in s svojim perverzним kšihom vodili za nos celotno družbo. S tem je konflikt dobil povsem razredni značaj in kot takega bomo tudi pobijali z razredne pozicije, z revolucijo proletariata, ki je kljub vsemu še kako živ.

Ravno to budo, ravno to reakcionarnost, ravno to buržoazna nosh, ta kriminal, bomo razgalili v naslednjih nadaljevanjih. Tokrat vam pokažemo nekaj primerov po mafijško zamišljenega samoupravljanja.

ZADEVA KROMPIR

IZPISEK IZ ZAPISNIKA

Zanimivo je sledeče, da so na 43. seji UO, ki je bila 15. 6. 1977, obravnavali tudi zapisnik komisije za povečan kalo krompirja, ki je nastal v restavraciji zaradi gnitja, ki naj bi bila posledica lanskega dežja. Upravni odbor se pri tem naslanja na ugotovitev, da v restavraciji niso pravilno izvedli postopka, ker niso takoj, ko so ugotovili, da je krompir začel gniti v večjem obsegu, posredovali.

Mnenje o celotni zadevi pa je kar se tiče delavcev, povsem drugačno. Delavci smatrajo, da bi lahko ta postopek imenovali celo *gospodarski kriminal*. Vodja restavracije in skladiščnik pa sta brez vednosti samoupravnih organov dala nalog, da se krompir odvaža na smetišče. Na smetišču so izkopali veliko jamo in v večjih količinah krompir smetali vanjo ter ga zakopali. To se je dogajalo 20., 21. in 22. aprila 1977 — dopoldan. Po pričah očividcev so nekateri delavci krompir odkopavali in ga v vrečah nosili domov za hrano. Dne 22. aprila 1977 v popoldanskem času ob 16,45 uri pa so o tem obvestili tudi tov. Janeza Kranjca. Ta je krompir odkopal in ga slikal. Z dokaznim gradivom je obvestil tov. direktorja in zastavil vprašanje, zakaj vodja restavracije ni o tem obvestil tov. direktorja in samoupravne organe, zakaj samoupravni organi niso določili komisijo, ki bi stanje krompirja pregledala in ga uradno odpisala. Kranjc je smatral, da je to večji prekršek in zahteval, da se odgovorne delavce postavi pred disciplinsko komisijo. Na omenjeno opozorilo niso niti direktor niti samoupravni organi reagirali, Kranjc pa je zaradi te in podobnih upravičenih akcij polagoma postal neprijeten. Razumljivo je, da so delavci nekoliko začudeno gledali na sklep UO, ki je odpisal krompir na podlagi zapisnika komisije, za katero se ni vedelo, kdo jo je postavil in na podlagi česa je naredila zapisnik. Po pripovedovanju nekaterih delavcev so bili v komisiji, ki je odpisala omenjeni krompir, isti delavci, ki so krompir tudi zakopali.

V zvezi s tem so delavci nestrno pričakovali 44. sejo UO, na kateri bi naj direktor poročal ponovno o krompirju, kajti na 43. seji UO, ki je bila 15. 6. 1977, je UO v zvezi krompirja zavzel sklep in pooblastil tovariša direktorja, kar je razvidno na sedmi strani zadnjega odstavka tega zapisnika, da bo tov. direktor do prihodnje seje dobil primerjave o kalu krompirja v letošnjem letu od par podobnih organizacij in se naj bi zadeva ponovno obravnavala. To pa se ni naredilo, celo še večje razočaranje je nastopilo med delavci, ko so izvedeli, da se je odpisalo krompirja 9 ton. **KAJ SE SKRIVA ZA TEM?** Kljub temu pa je bila 44. seja UO, ki je bila dne 15. 9. 1977 ponovno razočaranje delavcev. Iz zapisnika pod rubriko navzoči je očitno, da so na tej seji prevladala zopet mnenja in stališča vodilnih delavcev. Ugotovitev je preprosta. UO, ki ni bil niti v polovni sestavi, je kljub temu sprejemal sklepe verjetno v zmoti ali pa pod pritiskom, saj so tej seji prisostvovali kar pet vodilnih delavcev (glej zapisnik).

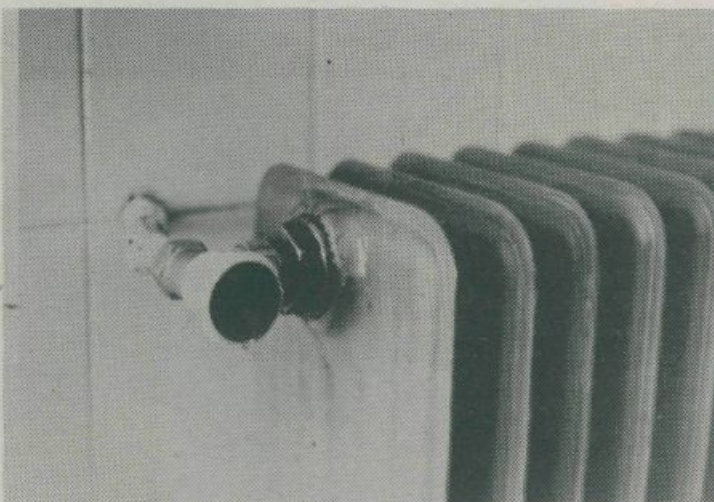

Študente bo posebej zanimiv podatek, da so se obroki v študentskem naselju takoj po tem dogodku **PODRAČALI**. Takšno uničevanje dobrin, ki je čisto namerno in prenehanje, nas spominja na izkoriščevalsko logiko kapitalizma.

ZADEVA RETROAKTIVNIH ZVIŠANIH KAVCIJ NA 150.-DINARJEV

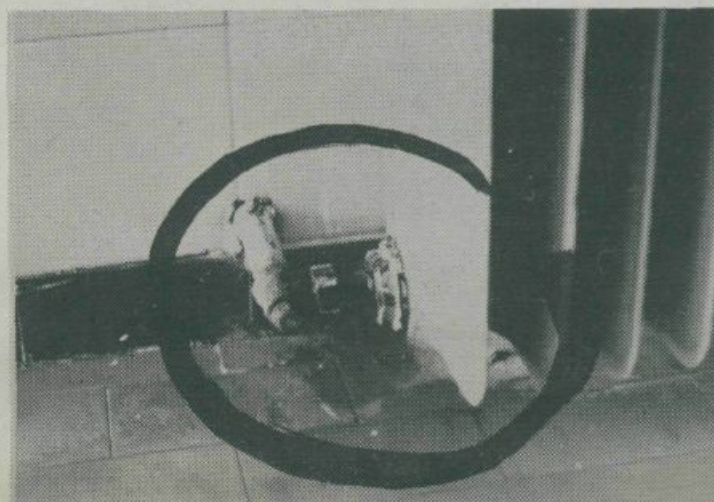
Uprava ŠD se je brez vednosti študentov odločila za povišanje zvišane kavcije, ki da jo mora vplačati vsak bruc, ko dobi sobo v naselju. Pri tem so zahtevali tudi od že stanujočih študentov, da plačajo razliko med kavcijo, ki so jo vplačali ob vselitvi in tisto, ki velja sedaj. Ko so študentje zvedeli za to, so se uprli in poiskali nasvet pri SDK, ki je študentom dejala, da so to interne stvari Zavoda, če pa smatrajo, da so poškodovani, naj se pritožijo!!! O tej "retroaktivni kavciji" ne obstajajo nikakršni sklepi, ne zapisniki kateregakoli organa.

ZADEVA VENTILČKI

Delavec v delovni enoti servis za vzdrževanje domov KOS Ivan, katerega vodja je MAŠERA Ivan, je v letu 1976 "sklenil s Servisom za vzdrževanje domov delovno pogodbo za zamenjavo ventilov na radiatorjih v študentskem naselju". Po tej pogodbi je KOS Ivan dobil 42.900 dinarjev. Pripomnimo naj, da KOS Ivan ni obrtnik in da bi delo, ki ga je opravil naknadno "po pogodbi", moral opraviti v svojem rednem delovnem času. Pa ne le to!

Poglejmo še letno poročilo delovne enote servisa za vzdrževanje domov za leto 1976, ki navaja, da so "v počitnicah uspeli montirati na radiatorje vse ventile" in, da "so za to porabili 100.213,30 dinarjev. Torej dvakrat so montirali "ene in iste ventilčke"! Če ne, kam je šel denar? Če da, zakaj še vedno puščajo radiatorji?

ZADEVA ŽELEZO, BAKER, SVINEC

IZPISEK IZ ZAPISNIKA

Tov. Kranjc:

Aktiv ZK, je v primeru našega pisma sklical partijsko konferenco. Zavedam se, da ni tako velike, ne tako majhne stvari, da partija o njej v naši samoupravni družbi ne bi razpravljala. Če se je aktiv ZK sestal zaradi našega pisma, ki je bilo upravičeno, bi se moral sestati tudi za druge stvari. Zakaj ZK ne razčisti najprej odnosov med komunisti — najprej bi morali biti poštene oni.

Zakaj se Aktiv ni sestal v primeru "Servisa", ko delavci te enote že dalj časa vozijo odpadni material na odpad, ne da bi kolektiv za to vedel — kam gre ta denar?

Tov. Kos Ivan bi moral kot komunist in član DE Servisa ukrepati in obvestiti aktiv ZK, o nepravilnem poslovanju Servisa.

Tov. Kos:

Zahteval bom sestanek partije, zaradi očitkov Obštudijske dejavnosti.

Res je, da se vozi na odpad, vendar tega ne delam sam.

Kaj je bilo s temi plemenitimi kovinami? Plemeniti možje (ker tovariš KOS ni bil sam), so dvakrat tedensko več let zapored vozili na odpad delovni material (ki največkrat ni bil odpadni, saj so namerno sežigali izolacijo bakrenih žic, ki je ostala od obnovitvenih del, samo da bi pridobili gol baker). Kam je šel denar od prodaje, ni jasno! Tovariš MAŠERA Ivan, ki je odgovoren za te dejavnosti, je večkrat pojasnjeval, da so iz izkopička kupili kisik za varjenje, kar pa, če pogledamo naročilnice za kisik, NI RES.

ZADEVA MAŠERA IVAN

Tovariš MAŠERA Ivan je vodja delovne enote Servis za vzdrževanje domov. Nahaja se praktično v središču te misterije, če lahko tako imenujemo sranje v Zavodu ŠD.

Najprej postavljamo vprašanje, kako je mogoče, da je bil na svetu Zavoda ŠD 27. 10. 1977 ponovno izvoljen za vodjo delovne enote. Iz zapisnika na strani 5, odstavek 4, je razvidno naslednje — citiramo —: "Zakaj se niso za vodjo servisa iskala mnenja pri ZSMS ŠN in aktivu ZK ŠN, ker imajo določene pripombe na dosedanega delovodjo servisa."

Drugo je mnogo bolj pomembno. Tovariš MAŠERA Ivan se nahaja na četrtem mestu prioritete liste prosilcev za stanovanje delavcev Zavoda ŠD. Tovariš MAŠERA Ivan JE IMA V ŠN, BLOK 9, DRUŽINSKO STANOVANJE! TOVARIŠ MAŠERA IVAN IMA ŠE NEKAJ: ŠTIRISOBNO STANOVANJE V KOPRU, ki ga oddaja. Za mastne pare!

Povemo naj še to, tov. MAŠERA je na četrtem mestu prioritete liste, med drugim tudi zato, ker je sodeloval v NOB! Že, že, a na kateri strani? Matična SO Vič—Rudnik ga ne vodi v evidenci kot člana ZKB NOV. Krajevni ljudski odbor ZKB NOV Celje mu v odločbi reg. št. 37290155—1, z dne 27. 6. 1955, ni priznal udeležbe v NOV. Isto je razvidno iz odločbe Komunalnega zavoda za soc. zavarovanje SO Koper št. I — 369.830, z dne 8. 11. 1968, ki pravi — citiramo —: "da se mu po 163. členu tzipz navedeno obdobje ne šteje v pokojninsko dobo, ker je zavarovanec med NOV AKTIVNO SODELOVAL V BOJU NA STRANI OKUPATORJA."

Tovariš MAŠERA, kako ste mogli dne 20. 10. 1975 zaprositi Krajevno organizacijo ZKB NOV Rožna dolina za sprejem v članstvo ZKB NOV? V prošnji navajate, da ste sodelovali v ZKB NOV SO Koper, članarino pa, da ste plačevali v Krajevni organizaciji ZKB NOV Smedela! Lažete, tovariš MAŠERA!! Kajti potrdilo ZKB NOV SO Koper št. 4353177 z dne 23. 11. 1977 to zanika, kakor zanika to tudi Krajevna organizacija ZKB NOV Smedela.

Pa Debeli rtič, tovariš MAŠERA, pa STAVBENIK? A da je že mimo?

ZADEVA MAKS ZAVRŠNIK

Na razpis za direktorja Zavoda študentskih domov se je prijavil le en kandidat — Maks ZAVRŠNIK. Zbor delavcev, Osnovna organizacija sindikata in Osnovna organizacija Zveze komunistov, so na sestankih, kjer so razpravljali o možnem kandidatu, izrekli NEGATIVNO STALIŠČE, torej proti sprejemu ZAVRŠNIKA za direktorja. Po urgenci UK ZKS Ljubljana (kar je razvidno iz zapisnika komisije za razpis na delovno

mesto direktorja z dne 2. 11. 1977), pa so Zbor delavcev, OO sindikatov in OO ZK svoje mnenje SPREMENILI (!?) in SPREJELI (!?) Maksa ZAVRŠNIKA za direktorja.

Sprašujemo tov. direktorja:

"Kakšno 'visoko izobrazbo' imate, glede na to, da jo morate imeti po neveljavnem statutu zavoda ŠD, člen 56?"

NIKAR NE
MISLITE, DA
JE TO VSE!
NADAHEVANJE NA
STRANEH 10, 11, 12

BOLNIKI

Ne vem, če sem se kdaj nadejal ljudi, ki so tako pripravi-
lieti pomagati drug drugemu, seveda če morejo. Če sem
delal vse mogoče. Soj vem, kajne so bile vse tiste stvari, ki so
na (pohiteno) pravo pot vodile. V bolnici
da ni tako nudo. In pohiteno kot znanost, vendar po
razočarano, da so ozdravljive težje bolezni, vendar po
nametnosti, ali je zdravilne silne priprave ali ne. Če
je uspelo, potem ni reči, da me je strah, da se mi ne bo
reči, da se je tako, je to ozdravilo. Ne smem verjeti.
Soj takrat pomagal, vsaj v ta namen nam jih dolgo.
V bolnici je tudi bratstva, lahko s sponzorskimi knji-
go hčerk.
Kajne so njihove bolezni, ne vem, namu so pogor-
varjamo o tabele, ki jih dobivamo. Poznam samo table-
te, ki jih sami jemljemo in nekaj drugih.
Prizade iz bolnice. V bolnici imamo tudi pis, iname
nato, celo vtičje. Vendar vsaj je seča, ko bolni zapusti
zdrav in up, da se ne vrne več, da se mu ne postane.
Zdravnikova kličnost je, da te zdravi, najbolj pa trpiš
sam, potem pa stari. Vse želi, da bi bila zdrava, da bi
lahko delala in živele kot drugi ljudje.
Soj vem, da bom imela in imam vedno dom, kamor se
lahko vrnem. Stari so mi vedno denarno pomagali in če
ne bom ničesar naredil, potem tudi pis, iname
pobabi stroj znam. Bolni imamo tudi pis, iname
ponagala. Situacija pa res ni tako brezpna, da bi po-
pisem ne raje računano, kar zahteva nalo, vendar
človek ni stroj in se ne more točno uraziti nalo.
Pismo po resničnih dogodkih, nič ni izmišljeno.

neželni obisk

Obisk sem bila doma že dva dni, pričakujem obisk, ki
mi ga je obljubil brat. Očeta in mame ni bilo doma, bila
sem v očetovem rojstnem kraju. Povedal mi je, da sta bila
sem in obisk tako težko pričakovala imam hude stvari.
Norani verjeti, da bom kdaj popihala z avta. Ne vem, zakaj
Hoda sem se v pravi na medicinsko fakulteto, vendar
sem se odločila. Vemo sem bila prepričana, da mi sp
pomni vse, en da če ne bom študirala, ničesar
prosta. Uram, da to ni res. Če ne bo brat, ga
podobnega. Se vedno upam, da bo bolni, da
bolje. Lahko sta domov in upam,
ko sem bila v pravi doma.
vendar bo lito. Dobro
kako naj mi dajo
imeti nikakega
del je s pr
Na
bo zopet v sredo nov obisk. Verjet-

Napisano 25. julija 1976, po resničnih dogodkih.
Zelen PEPE LVIK
PRED memo leži zelen pepelj. V njem sta dve vrste
lica in ugled čigreja. Pepeljnik je iz aluminia. V njem je
nudi pepel. Maj je in ga prenamem sem ter tle. Hito se
sprazni, zblada se sčiti. To je čisto navaden pepelnik
kovinsko zelen.

zgodba: PSILATER

Pravijo: obdobje prihaja, ko ne moremo brez polit-
arrov. Pravijo to v neki državi, v kateri je socializem ra-
zite, zakaj so ti ljudje. Dežela je namna, kakor v pravi, in
vendar, če pogledaš nametne, e toliko daljša tabele, ki
znanju ljudi, bolnišnice je polno. Tam im daljša tabele, ki
ima vsak človek svojega zdravniškega pismu. Tako je vse v
najlepšem redu. Ljudje so prepričani, da živijo v sanjskem
svetu. Nikoli ne slišiš pregane besede. Govorijo rito,
češ, nikakor ne moremo misliti zdravilo bolni. Živijo tako,
lahko vsako minuto misliti zdravilo bolni. Živijo tako,
da let, ti to ravno.
To ti do ravno.
ne, ki delajo tabele. Z denarjem, ki ga imajo, pričnejo
vzdrževati, če jih bodo horeli za dolgo časa in sploh je
lov konec. Toda človeka nam je močnega od tabele,
na, in ne je tako čudno, da se ne zmožejo več, in začnejo
govoriti o tabele. Obdobje se sumo, če je kaj smesnega
mišljati popihoma družice. Stvarno, da delo naredi
človeka in ne sprije. Z denarjem, ki ga imajo, pričnejo
govoriti o tabele, smiselno se sumo, če je kaj smesnega
mišljati. Mnogo se jih zaposti v tvari. Vsi pa se le ne
morejo. Ti začnejo misliti in misli. Prizade do spoznanja,
da je bila njihova metoda popihoma napadna. In ne
kateri se zapo v laboratorije in začnejo preučevati tablete.
Spoznamo gro, ki je namala, ko so ljudje spoznali
kajen so bili, ker so imeli toliko tabele. Ker so jih jemali
tudi prišli sami so bili v istem položaju kakor mi.
Kakšen izhod so našli ne vem. Vem je to, da so v tej
deželi se tares prišli, če pa jih je malo.

Solnec Tatiana
grafika-Muc

ZADEVA REŠEVANJE STANOVANJSKEGA VPRAŠANJA DELAVCEV V ZAVODU ŠD

IZPISEK IZ ZAPISNIKA

Študentski domovi
Sektor za študijsko in obštudijsko dejavnost
Cesta 27. aprila 31
LJUBLJANA

Samoupravnim organom in družb. pol. org. zavoda Študentski domovi

Ljubljana, 15. 9. 1977

Člani delovnega kolektiva zavoda Študentski domovi — sektor za študijske in obštudijske dejavnosti, smo ogorčeni nad delom komisije za stanovanjska vprašanja, ki s svojimi sklepi in stališči deluje v nasprotju z našim samoupravnim socialističnim sistemom. S svojim delom vpliva na *socialno in nacionalno razlikovanje* med delavci kolektiva, kar po drugi strani povzroča monopolistične koncentracije, med priljubljenimi "bogatimi" in nepriljubljenimi "revnimi" člani kolektiva.

Delo stanovanjske komisije karakterizirajo tudi besede predsednika zbora delavcev našega zavoda, ki je na zadnjem zboru predlagal, naj se v komisijo za stanovanjska vprašanja imenujejo taki delavci, ki še nimajo stanovanja. S tem ni okvalificiral samo dela komisije za stanovanjska vprašanja, temveč celotno ne-samoupravo v zavodu ŠD.

Zahtevamo, da komisija za stanovanjska vprašanja z vsemi argumenti pismeno obrazloži, zakaj je naši sodelavki Kovačević Jovanki že četrtri odbila prošnjo za dodelitev stanovanja oziroma sobe, prošnje drugih delavcev pa rešila pozitivno.

Naša sodelavka ne naproša za razkošno več-sobno stanovanje, ali milijonska posojila, tako kot nekateri drugi člani kolektiva (večina posojila tudi dobi), čeprav mnogi do omenjenih posojil niso upravičeni. Naproša le za sobo, kot bodoča mati, ki pričakuje otroka čez mesec dni.

Ob zaključnem računu leta 1973, je v našem sektorju, ki je bil šele konstituiran, ostalo 25 starih milijonov, ki so se porabili za adaptacijo podstrešja prvega bloka (samska stanovanja za delavce). Smatramo, da imamo zaradi tega še večjo pravico, da se dokončno in v najkrajšem času ta problem reši.

Na koncu poudarimo še to, da tako delo komisije povečuje odtujevanje človeka od neposrednega samoupravljanja, kar škoduje delu in ugledu zavoda, predvsem pa našemu samoupravnemu sistemu.

Sektor za štud. in obštud.
dejavnost

V vednost:
Univerza
Republiška izobraževalna skupnost
Direktor Študentskih domov

Ob tej problematiki naj pripomnimo naslednje. Tovariša MAŠERA Ivan, vodja servisa za vzdrževanje domov in ČIBEJ Bernard, vodja delovne enote Dom, sta bila striktno proti temu, da se delavki Kovačević Jovanki, ki bi 15. 10. 1977 rodila, dodeli stanovanje. To sta utemeljevala najprej s tem, da je stanovanje neprimerno za vselitev. Ko je sektor za študijsko in obštudijsko dejavnost zahteval, da se stanovanje adaptira, so prišli na dan drugi argumenti. Tovariš MAŠERA je delavki grozil z zaporom ter ji očital, da ima za moža delomrzneža in pokvarjenca, kar je lepo razvidno iz že citiranega zapisnika. Tov. ČIBEJ pa je temu na 6. strani že omenjenega zapisnika pritrdil z besedami — citiramo —: "Če je tov. MAŠERA to rekel, je verjetno to res." Delavci zavoda so se želeli prepričati, če so trditve MAŠERE in ČIBEJA resnične. Na njihovo pismeno prošnjo je OZD Hoja, Langusova 8. LJ, oz. vodja kadrovskega oddelka poslal odgovor, dopis, iz katerega je razvidno, da je Hrvačanin Drago prizadeven delavec, ki ni bil disciplinsko kaznovan. V TOZD je bil izvoljen za vodjo zbora delovnih ljudi in predsednika IO sindikata. Kljub vsem dokazom delavki KOVAČEVIČ Jovanki ni bilo ugodeno, pač pa je s pomočjo moža vdrla v nezasedeno stanovanje, kjer je po treh dneh tudi rodila. Obenem, ko se je to dogajalo, pa je stanovanjska komisija sklenila:

1. dodeliti tov. PRHOČ Francu 30.000 — dinarjev. Tovariš PRHOČ je svojo prošnjo utemeljil s tem, da "se ne more vseliti v novo hišo, ker nima zunanje fasade".

2. dodeliti 100.000 — dinarjev tov. GAŠPERČIČ Viktorju, predsedniku sindikata, navkljub temu, da se je pred kratkim vselil v novo stanovanje.

3. KOSTREVC Nežki, samki, brez otrok, je odobrila "adaptacijo" stanovanja v bloku 5 (30 m²) in sprejeli sklep, naj se ji dodeli dodatna soba in uredijo sanitarije. Da to niso slučajnosti, priča tudi podatek, da svet Zavoda ŠD ali Zbor delovnih ljudi sploh ne obravnava pritožbe oziroma prošnje za stanovanje. To je lepo razvidno iz tega, da so stanovanje, za katerega je zaprosil prof. POTOČNIK Slavko, dodelili človeku, ki ima v Planini pri Postojni enostanovanjsko hišo.

PROBLEMATIKA V SAMOUPRAVI IN DRUGI KONFLIKTI V ŠD LJUBLJANA

Poslano:

- Sekretarju UK ZKS Ljubljana tov. VINKLER
- Predsedstvu UK ZMS Ljubljana
- Sindikalnemu svetu občine VIČ—RUDNIK
- Medobčinskemu sindikalnemu svetu Ljubljana
- Državnemu pravobranilcu sodišča združenega dela Ljubljana tov. Šturmu

Ismael Rma
Pojan Obok
Ismael Rma
ENIGDRABICA
Ismael Rma
Ismael Rma

PROBLEMATIKA V SAMOUPRAVI IN DRUGI KONFLIKTI V ŠTUDENTSKIH DOMOVH LJUBLJANE

A. SAMOUPRAVA:

1. STATUT: Zaradi nesoglasij med študenti in delavci zavoda ("VETO" v svetu zavoda) delamo še vedno po starem statutu. Novi statut pa že več kot leto dni čaka na soglasje (ločeno) tako občine VIČ—RUDNIK, kakor izobraževalne skupnosti SRS, dočim so ga delavci na zboru delovne skupnosti že sprejeli. Stari statut očitno ni v skladu z USTAVO. V zvezi z novim statutom niso do danes naredili nič, tako UNIVERZITETNI KOMITE, OSNOVNA ORGANIZACIJA ZK V ŠTUDENTSKIH DOMOVH IN OSNOVNA ORGANIZACIJA SINDIKATA V ŠD.
2. PRAVILNIKI: Nekateri pravilniki obstajajo, drugi pa ne. Tisti, ki obstajajo, dvomimo, da so v skladu s starim statutom in še manj z novim statutom in z zakonom o združenem delu. Delavci pravilnikov ne poznajo, ker so dostopni samo ožjemu krogu ljudi in tistim, ki vztrajajo, da jih dobijo. Izmed ostalih pravilnikov, ki naj bi jih imeli, sprašujemo, kje so: Pravilnik o delu odbora samoupravne kontrole, Pravilnik o delitvi dohodka in delitvi osebnih dohodkov (če pa je, kdo ga ima?!), Pravilnik o varnosti pri delu na podlagi novih predpisov o varnosti pri delu, vprašujemo se po obrambnem načrtu in drugih nenaštevajočih pravilnikih in aktih.
3. OSTALI SPLOŠNI AKTI: Ostali splošni akti, za katere smatramo, da niso v skladu z zakonom o združenem delu, niti jih ne poznamo, jih ozka skupina vodilnih ljudi iz dneva v dan tolmači po svoje, oziroma jih prilagaja svojim potrebam, sklicujoč se na Zakon o združenem delu. Npr.: Na zboru delavcev se sprejemajo pr. membni akti in sklepi v večini brez predhodnih obravnav (faktika — če ne veš o stvari dosti, jo sprejmeš, da gre stvar hitreje naprej), pri tem izvajajoč večkrat pritisk — največkrat v zvezi z osebnimi dohodki.

B. SAMOUPRAVNI ORGANI:

1. V samoupravnih organih delavci nimajo možnosti svobodnega odločanja. PRIMERI: Sestanki samoupravnih organov (razen SVETA ZAVODA) se sklicujejo po telefonu — tik pred zdajci, za nekatere pa se pošiljajo tudi vabila, vendar le en dan, ali pa še to ne, pred sestanki. Nikoli ni sestanek sklican javno z razpisom na oglasnih deskah, ki bi obveščal delavce zavoda, kakšen sestanek je na programu in čem se bo na tem sestanku razpravljalo. Gradiva za sestanke samoupravnih organov, ki bi lahko dala širše diskusije in opredelitve delavcev in ki bi lahko uresničevala stališča delavcev preko delegatov v samoupravnih organih, se ne dajejo v obravnavo. Temu se ne smemo čuditi, ker gradiva pred sestanki praviloma ne prejemajo niti delegat v samoupravnih organih. So primeri, ko delavci zvedo za sestanek posameznih samoupravnih organov šele nekaj dni po sestanku. Po tem sprašujejo delegate, kaj se je na teh sestankih obravnavalo in kakšni sklepi so bili sprejeti. Delegati pa zaradi neobveščenosti (nedobivanja materialov) in s tem nepripravljenosti na sestaneke, večkrat sprejemajo sklepe, ki jih ne bi smeli, oziroma, ki niso v skladu z našo samoupravno socialistično družbo. Temu se ni čuditi — RAZLOG JE SLEDEČ: V odborih sicer formalno niso vodilni delavci, vendar sestankom samoupravnih organov prisostvujejo, jih usmerjajo in praktično vodijo. Kadri srednjega ranga, ki so člani samoupravnih organov, zasedajo pa delovna mesta z neustrezno izobrazbo in neocenjeno strokovnostjo, pa se temu zaradi svojih interesov prilagajajo. Nekvalificiran kader, ki sodeluje v samoupravnih organih, pa na to molči — iz razlogov, da ni prikrajšan pri zaprositvi za stanovanja ali kreditov za stanovanja ali celo osebnih dohodkov. Po vsem tem se ni čuditi, če se delavci sprašujejo: "Od kdaj imamo v naši samoupravi sestanke zaprtega tipa?"
2. ZAPISNIKI: Na sestankih piše zapisnike tajnica samoupravnih organov, ki je obenem kadrovnik in na določen način tudi pravnik podjetja. Na sestankih bolj diskutira, kakor pa piše zapisnike, praktično jih ne piše — vsaj sproti ne. Zapisniki so slepo narejeni, niso odraz dejanskega stanja in so v večini tudi falsificirani. Zapisnike, razen tega, da se hranijo v arhivu, dobiva le ozki krog vodilnih ljudi. Delavcem niso dani v pogled, niti niso razobešeni na oglasnih deskah. Velikokrat je že posamezni delavec cpozarjal na nepravilno formuliran sklep v zapisniku, na sklep, ki se na sestanku ni obravnaval, oziroma se je na sestanku obravnaval, vendar se ni pojavljal v zapisniku. Z ozirom na navedeno upravičeno sumimo, da zapisnike pripravlja, oziroma kroji ozek krog zainteresiranih vodilnih delavcev, ki sklepe, formulirane v zapisniku, zna tudi zagovarjati oslanjajoč se na zakon o združenem delu, ki ga pa ostali delavci ne poznajo, oziroma ne dovolj dobro, da bi znali zagovarjati svoja stališča. Da je temu tako, potrjujejo tudi izjave sekretarja OOK ŠD tov. Čibej Bernarda, ki je večkrat izjavil, da so zapisniki falsificirani. Javno pa je to izjavil na sestanku (razširjenem) DE študijskih in obštudijskih dejavnosti, v navzočnosti ostalih komunistov, predsednika sindikata dne 18. 10. 1977, česar pa od prisotnih ni nihče zanikal. Dejstva: V zapisniku zbora delavcev z dne 16. 6. 1977 piše na str. 2 pod točko Ad. 2., da je samoupravne sporazume interesne skupnosti občine Vič—Rudnik za obdobje 1976 do 1980 podal delavcem v razpravo sindikat že pred enim tednom, kar pa ne drži. Na strani 5 istega zapisnika — odstavek 7 je zapisan sklep, da se tajnici samoupravnih organov Kostrevc Nežki v bloku 5, adaptira še prejšnje njeno stanovanje (in še dodatno sobo, ki jo bo dobila z adaptacijo balkona, uredijo pa se tudi sanitarije). Tega sklepa zbor delovnih ljudi ni obravnaval. Na strani 7 istega zapisnika — odstavek 2 pa piše, da je po obravnavi dan predlog o sistemizaciji novega delovnega mesta šefa restavracije na glasovanje in je soglasno sprejet. Tudi to je laž. V zapisniku pod tem odstavkom so celo navedli, da je opis delovnega mesta v prilogi zapisnika, kar ne drži in iz verodostojnih virov upamo trdit, da je šele čez 14 dni komisija delala opis, ki ga je sproti tudi točkvala.

Zapisnik od dne 14. 7. 1977 (DELAVSKE SKUPNOSTI)

Pod točko 3 dnevnega reda naj bi obravnavali tudi program za izvajanje določil zakona o združenem delu, vendar ga na sestanku nismo obravnavali, kljub vsem prizadevanjem pa zapisnika po tem sestanku nismo uspeli dobiti. Ta točka pa se je zopet pojavila pod točko 3 na naslednjem zboru delavcev dne 18. 7. 1977. V zapisniku iz tega sestanka pa je na strani 2 odstavek 5 napisano, da se je program uresničevanja določil zakona o združenem delu v zavodu Študentski domovi Ljubljana obravnaval in da je bil program razmnožen ter dan na vpogled in posredovan vsem delavcem. Isti zapisnik na strani 3 odstavek 9 pa navaja, da je po obravnavi dan na glasovanje in sprejet z večino glasov in eden vzdržan. To pa ni resnica! Obrazložitev: Program za izvajanje določil zakona o združenem delu je imelo predsedstvo zbora delovnih ljudi razmnoženega na mizi pred sabo. Ko smo prešli na obravnavo 3. točke, ga je pisec sam obrazložil v treh minutah in 45. sekundah in ob tem venomer ponavljal, da v zavodu niso nikakršne možnosti za ustanavljanje TOZD-ov. Med to razlago pa je tajnica samoupravnih organov razmnoženi program za izvajanje določil ZZD, razdelila med prisotne udeležence sestanka. Po končani razlagi pisca je bil Program za izvajanje določil ZZDK DAN TAKOJ NA GLASOVANJE!

Kot smo že opisovali, kako se sprejemajo naši samoupravni akti, je bil tudi ta akt sprejet po enakem postopku. Pri glasovanju je bil le en delavec proti. V obrazložitvi, zakaj je proti, je povedal, da se samoupravni akti tako ne sprejemajo, še posebej ne tako važen akt zakona o združenem delu, ki je po svoje mala ustava delovnih ljudi SFRJ. Na njegovo vprašanje, zakaj ga predhodno niso dali v obravnavo delavcem, ni nihče odgovoril. V zapisniku pa tega ni bilo podanega, ampak je bila stvar olepšana in napisana, da je en glas vzdržan, kar lahko preberete v zapisniku z dne 18. 7. 1977 na strani 3 — odstavek 10. Glede na vsa navedena dejstva v zvezi s sprejemanjem samoupravnih aktov in sklepov na samoupravnih organih doslej, da so nezakonito sprejeta, pa potrjuje tudi zapisnik zbora delavcev z dne 18. 7. 1977.

Obrazložitev: Ta sestanek je bil v času letnih počitnic, na njem so se pa sprejeli naslednji sklepi:

1. Potrditev finančnega načrta za leto 1977
 2. Potrditev periodičnega obračuna za prvo polletje 1977
 3. Potrditev programa za izvajanje določil zakona o združenem delu
 4. Potrditev možnih kandidatov za samoupravne organe zavoda in delegacije družbenopolitičnih skupnosti
- V zavodu Študentski domovi je zaposlenih preko 150 delavcev, zbora delavcev, na katerem so se sprejemali tako važni sklepi, pa se je udeležilo le 65 zaposlenih delavcev. To se pravi, da o sklepih, oziroma materialu, na osnovi katerega so se sprejemali zgoraj navedeni sklepi, ni bila obveščena preko polovice delovnih ljudi našega zavoda (glej zapisnik) z 18. 7. 1977.

Opomba: Dogodi se, da posamezni sklep določenim vodilnim delavcem ne odgovarja, ki potem očitajo tajnici samoupravnih organov, da je zapisnik falsificiran, tako sprejet sklep ne upoštevajo, pa četudi gre na škodo posameznim delavcem.

Dokaz je zapisnik 44. seje UO, ki je bila dne 15. 9. 1977.

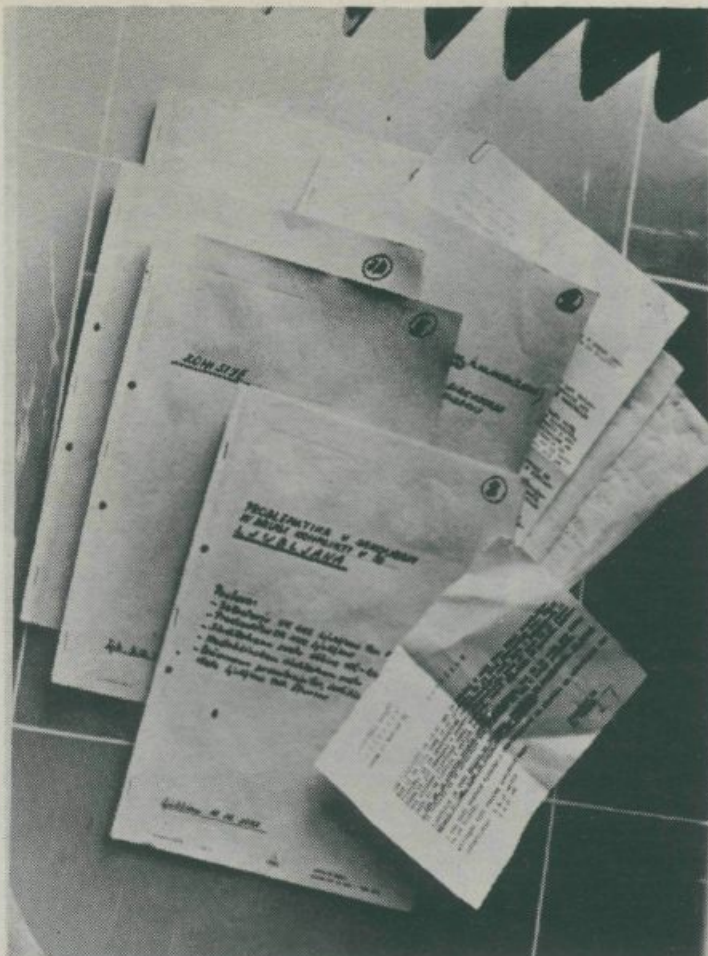

5. SVET ZAVODA ŠD

Ta se sklicuje z vabilom in poslanim gradivom. Če je gradivo večje važnosti, oziroma se želijo določeni sklepi sprejeti brez temeljite predhodne razprave, se določeni materiali razdelijo na sami seji, s čimer se prav gotovo onemogoči objektivna razprava in presoja v zvezi s sklepi, ki se na ta način sprejemajo. Dvomimo tudi, da je prepozno poslano gradivo za sejo, npr. v soboto, če je seja v ponedeljek naslednji teden, garancija za normalen potek seje sveta. Člani sveta tako sprejemajo sklepe, ker ne poznajo poteka naše samouprave, v veri, da je vse v redu. In tudi če bi tudi člani sveta bolje poznali samoupravni potek seje sveta (nekateri ga dobro poznajo), bi take sklepe sprejeli. ZAKAJ? Zato, ker se nekateri bojijo odgovornosti in pustijo, da gre stvar z vzklajenim tokom naprej.

Obrazložitev: Predsednik sveta zavoda je predsednik kljub zdavnaj pretečenemu mandatu. Mandat predsednika sveta zavoda podpiramo še naprej zaradi objektivnosti. Ostali zunanji predstavniki pa prav tako nimajo prevelikega interesa ščititi delovne ljudi tega zavoda. Razumljivo je, da bodo taki predstavniki zopet gledali in ščitili svoj interes. Da ne bi preveč naštevati, pa naj bo za primerjavo zapisnik 27. seje sveta zavoda ŠD s 27. 10. 77, ki lahko služi kot pokazatelj, kakšen vpliv ima lahko delovni človek našega zavoda na drugi najvišji samoupravni organ v zavodu. Primer: Delegati delavcev na tem sestanku: Vinko Mehle, Slavka Baligač, Cirila Čebela in Pepca Hercog — skupaj štiri.

Člani sveta študentov predstavnikov sveta — uporabnikov: Slavko Grahovec, Erika Horvat, Artur Lipovš, Drago Kocjan, Helena Oderla — skupaj pet. Člani sveta predstavnikov ustanovitelja: Rado Šturm (ostalih na čelu s predsednikom sveta zavoda na tej seji slučajno ni bilo). Ostali navzoči: Završnik Maks — direktor zavoda ŠD, Kolbel Katica — vodja finančnega sektorja, Čibej Bernard — vodja enote Dom, Zore Karolino — vodja enote Restavracija, Mašera Ivan — vodja servisa, Potočnik Slavko — vodja študijskih in obštidjskih dejavnosti, Gašperšič Viktor — predsednik sindikata delavcev, Marinko Tomaž — sekretar aktivna ZK študentov ŠD.

4. UPRAVNI ODBOR ŠD

Ta deluje po istem principu, kot je bilo to opisano v točki 2 po "zapisniku" in pod točko 3 "svet zavoda". Po zapisnikih tega odbora lahko ugotovljamo, da tudi na tem odboru prevladuje sicer neformalno vodilni kader, ki je na vseh sejah navzoč — odvisno od interesa, ki ga ima posamezni vodilni delavec do problematike, ki se pojavlja na upravnem odboru (delavec pa take možnosti nima). UO sprejema sklepe, ki po našem mnenju so, po drugi strani pa spet druge sklepe, ki pa niso v njegovi kompetenci. UO se postavlja v bistvu za razsodnika tega podjetja, ki mu pa v bistvu predseduje direktor. Formalni predsednik je v bistvu "figura".

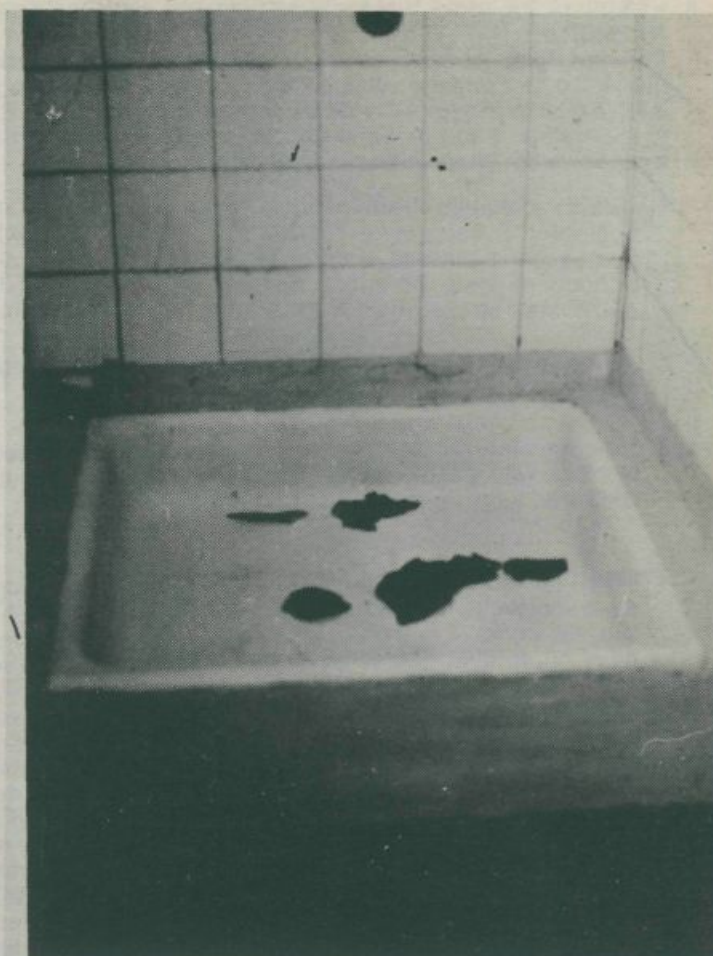
Npr.: Na 42. seji upravnega odbora, ki je bila 3. 6. 1977, UO sprejema pravilnik o delitvi osebnega dohodka za delavce, ki bodo v letošnji sezoni delali na turizmu, mnenja smo pa, da bi o tem moral razpravljati delovni kolektiv. Tudi nadure so pereč problem tega kolektiva, vendar kot kaže, se prikazujejo kot pereče le za nekatere delavce. Na enem izmed zborov delavcev (že preteklo leto) in kasneje na UO je bil sprejet sklep, da se o vseh nadurah razpravlja na UO in da se vse nadure razobesijo na oglasnih deskah pos. DE, UO pa tega sklepa ne upošteva (na pritisk nekaterih vodilnih delavcev), ker imajo mnogi vodilni delavci zelo veliko število nadur. Tudi pri dodelitvi stanovanj, ki so izključno stvar stanovanjske komisije, bo za nekatere delavce razpravljala UO preko stanovanjske komisije, če skupina ozko usmerjenih vodilnih ljudi ne želi, da bi ta ali oni delavec prišel do stanovanja. Seveda pa te razprave v zapisniku ne prikažejo in se je prefinjeno izognejo, vendar pa sklep velja (45. seja UO s 4. 11. 1977).

5. DISCIPLINSKA KOMISIJA:

Ta v preteklem času ni delala. Vsi člani te komisije so bili pasivni. Predsednik Mašera Ivan kot vodilni delavec, po poklicu socialni delavec na del. mestu vodje servisa pa seji ni skliceval, če je pa že katero sklical, pa se seje sam ni udeležil. Tako je delo disciplinske komisije povsem zamrlo. Ob vsakdanjem delu pa so se pojavljali vedno večji problemi in nedisciplina, kar je šlo na škodo kolektiva in celotne družbe. Tudi za njega kot vodilnega delavca se sprašujemo, ali je to odnos odgovornosti do naše samoupravne družbe in odgovornost do položaja, ki ga zaseda in ali ne bi morda moral tudi sam odgovarjati zaradi tega prekrška, ki je težje narave in zavira potek samouprave in potek razvoja naše socialistično samoupravne družbe nasploh.

Da delo disciplinske komisije ni potekalo v redu, oziroma praktično disciplinske komisije sploh ni bilo, potrjuje predlog izvršnega odbora OO Sindikata, ki ga je naslovil na zbor delavcev dne 27. 10. 1977 v zvezi s spremembami in dopolnitvami evidentiranja delegatov v samoupravne organe. Da pa ta človek ne spada na to delovno mesto, pa ne potrjuje samo to dejstvo, ki v zvezi z disciplinsko komisijo, temveč še težji njegov prekršek, ki je celo kriminalne narave, ki gre na škodo družbe, pa je to, da je vedel (vsaj tako je izjavil direktorju), da so njegovi delavci že več let vozili na "DINOS" IN "SUROVINO" baker in svinec. DENAR, KI SO GA ZA TO DOBILI, NISO NIKOLI NASLOVILI NA Študentske domove, temveč so si ga osebno prilasčali. O tem obstajajo dokazi, ki smo jih že posredovali postaji LM občine Vič. Tovariš Mašera to zagovarja kot potrebe podjetja s tem, da so, kot navaja, za ta denar kupovali kisik za potrebe del v servisu. To pa ne bo držalo, ker po izjavah očividcev se je denar delil, zavod pa je za kisik izstavljal naročilnice sam.

Sprašujemo se, zakaj v zvezi tega niso ukrepali ne komunisti niti sindikat, še manj pa tov. direktor kljub temu, da smo jih na to opozorili na razširjenem sestanku obštud. in štud. dejavnosti dne 18. 6. 1977.

6. SAMOUPRAVNA KONTROLA:

Te v Študentskih domovih ne poznamo, ne obstoja, vodilni kader se ji izmika, potrebna nam bi bila in delavci upamo, da jo bomo z novim letom 1978 dobili.

Potrebna nam bi bila že po vsem tem, kar smo opisali, če pa pogledamo zapisnik 42. seje upravnega odbora s 3. 6. 1977, PA LAHKO UGOTOVIMO NASPLOH, DA JE NUJNO POTREBNA! S tega zapisnika na strani ena se vidi, da je UO že na 41. seji razpravljal glede plačila kosila in večerje za delavce v tem zavodu in sprejel soglasen sklep na obeh sejah (41. in 42. seja), da vsi delavci enako plačajo. Vodja restavracije pa se sklepov obeh sej ne drži in jih enostavno ignorira. Vodjo restavracije smo že opisali v zvezi s krompirjem. S takim načinom in samovoljo vodilnega delavca, ki ne upošteva sklepe samoupravnih organov, se povzroča nejevolja in razdor med delavci.

Koliko pa se delavci samoupravne kontrole veselimo, toliko pa se je tudi bojimo. Razlog je sledeč: Po evidentiranih možnih kandidatih za samoupravne organe (na predlog IO Sindikata in ZK) ter razprave na zboru delavcev dne 18. 7. 1977 so bili vsi predlogi dani na glasovanje in soglasno potrjeni. To potrjuje tudi zapisnik zbora delavcev z dne 18. 7. 1977. Ker je pa ožji krog vodilnih delavcev verjetno videl, da so v samoupravni kontroli in disciplinski komisiji delavci, ki si upajo kaj povedati in na napake opozoriti, je IO Sindikata na zboru delavcev dne 27. 10. 1977 prišel z novimi spremembami in dopolnitvami pri evidentiranju delegatov v samoupravne organe in delegacije. Pri tem predlogu je posebno poudaril disciplinsko komisijo in samoupravno delavsko kontrolo, čeprav prave obrazložitve ni podal (na tihem pa se marsikaj šušlja). V tem predlogu je šel IO Sindikata tako daleč, da je pod točko 3 na strani 2 predlagal evidentiranje kandidatov za skupno komisijo, ki bi po pravilniku o delu zbora udeležencev in skupne komisije bila udeležena pri samoupravnem sporazumevanju v okviru študentskih domov SRS. Predlagal je v to komisijo samo vodilne delavce: Čibej Bernarda, Kolbel Katico, Zore Karolino in Gašperšič Viktorja. Delavci, ki so to smatrali, tako kot jim je bilo na samem zboru delovnih ljudi prikazano, so to potrdili. Zapisnik tega sestanka zbora delovnih ljudi od dne 27. 10. 1977 — na katerem se je to potrdilo, pa pravi na strani 3 odstavek 8, da so bili to kandidati za komisijo za izdelavo samoupravnega sporazuma o merilih za delitev dohodka in sredstev za osebne dohodke. Ker pa so delavci o tem premalo poučeni in seznanjeni, je razumljivo, da se sedaj tega bojijo.

7. STANOVANJSKA KOMISIJA:

Pravilnik ima. Toda delavci ga ne poznajo in tudi dvomimo, če je v skladu z zakonom. Kako se delijo posojila in stanovanja, o tem ne bi diskutirali. Poznano je, da je za ene vse, za ene nič ali pa zelo težko. Splošno mnenje delavcev je, da se dela po obrazih. Pravijo, če si priljubljen, dobiš vse. Je pa dejstvo, da je marsikateri delavec že šel stran radi tega in tudi sam sekretar OOK tov. Čibej je že večkrat izjavil, da stanovanjska komisija nima kriterijev, po katerih bi delila stanovanja ali sredstva za stanovanja.

8. KOMISIJA ZA SPREJEMANJE NOVIH DELAVCEV V DEL. RAZMERJE:

Po izjavi člana komisije za sprejem delavcev v delovno razmerje, se je komisija sestala zadnjič (vsaj kar se njega tiče), ko se je sprejemal v delovno razmerje pri zavodu ŠD novi direktor. Kljub mnogim kadrovskim spremembam delavci ne vemo, če se je komisija še kdaj sestala.

1. Delavci odhajajo nezadovoljni, toda nobeden se ne poglobi v to, kaj je vzrok odhajanja. Lahko bi rekli, da je fluktuacija iz meseca v mesec večja. Novi prihajajo, ob prihodu na delo jih nihče ne seznani s pravicami in dolžnostmi na delovnem mestu, niti o varnosti pri delu.

2. Novo sprejeti delavec ne dobi na vpogled nobenega samoupravnega akta.

3. Novo sprejeti delavec je prepuščen praktično sam sebi in mora zelo paziti, da se prva dva meseca ne zameri vodilnim, kajti v nasprotnem primeru kaj kmalu odide.

4. Nikoli ne vemo, ali so vodilna mesta pravilno — v skladu z reelekcijo razpisana. Kandidat za sprejem v študentske domove lahko dobi po pošti sklep od komisije, da ni bil sprejet, čeprav komisija o njem ni niti razpravljala. O tem je v mesecu maju pod naslovom Kako sprejemajo delavce v ŠD izšel v Delu in Ljubljanskem dnevniku obširen članek. Da se delavci komisijsko sploh več ne sprejemajo in da je to postala stalna praksa UO, na katerega imajo vpliv nekateri vodilni delavci, zgovorno pričajo zapisniki sej UO dne 3. 6. 1977, 15. 6. 1977, 15. 9. 77 in 4. 11. 77. Iz teh zapisnikov se lahko tudi ugotovi, kako se delavci postavljajo na različna delovna mesta in se jim priznavajo polkvalifikacije, kvalifikacije, visoke kvalifikacije ter se s tem nekaterim spreminjajo sistemizacije delovnih mest, kar se pa odraža tudi na osebnem dohodku. Sprašujemo se, ali so ti ljudje sploh merodajni in strokovno sploh usposobljeni, da jim priznavajo najrazličnejše interne kvalifikacije. Kot dokaz temu je tudi to, da so vsi delavci z nižjo izobrazbo bolje in več plačani kot tisti z višjo. Imamo veliko takih, ki nimajo končane niti višje izobrazbe, priznana pa jim je visoka izobrazba. Imamo nekaj nekvalificiranih delavcev, ki se jih interno vodi kot specialiste in so zato bolje plačani kot kvalificirani in visoko kvalificirani delavci.

5. Struktura zasedb delovnih mest na našem zavodu je taka, da ljudje nimajo niti delovnih izkušenj, še manj šolske podlage ali sposobnosti. Sprašujemo se, kako naj tak delavec podpira razvoj samouprave v pravem smislu besede. Nikakor se ne moremo strinjati — delavci, da je UO na 45. seji dne 4. 11. 77 na podlagi 27. člena zakona o knjigovodstvu sprejel sklep o letni inventuri in določil za to tudi člane ustreznih komisij. Nimamo nič proti komisijam, ki bodo opravljale inventuro, toda upravičeno se sprašujemo, ali nismo mogli pri cca prek 150 zaposlenih najti toliko ljudi, ki bi to delo dejansko opravili. Nerazumljivo je, da so posamezni člani komisij kar v petih ali šestih komisijah in to celo na tistem področju, na katerem delajo. Smatramo, da človek sam sebe ne more kontrolirati.

9. SINDIKALNA ORGANIZACIJA

Glede na to, da nismo nikoli videli vabila na oglasni deski, ki bi vabil na sindikalni sestanek, se ne moremo strinjati, da je sindikat svojo funkcijo opravil s tem, da je organiziral v mesecu juniju piknik. Upravičeno bi spraševali na podlagi sklepov 8. kongresa ZSS in na podlagi 22. člena statutarnega dogovora o organiziranosti pri delovanju sindikatov in zveze sindikatov ter sklepa predsedstva republiškega sveta ZSS z dne 30. oktobra 1976, kaj je naš sindikat v zvezi tega storil.

10. OSNOVNA ORGANIZACIJA ZVEZE KOMUNISTOV

Tej organizaciji ne bi radi dajali ocene. Toda mnenja smo, da je pri preko 150 zaposlenih ta organizacija premalo številčna, če upoštevamo, da jih je samo pet. Smatramo, da je preveč vase zaprta, da deluje nekako v ilegali in da je s tem zaprla pristop ostalih delavcev v članstvo. Verjemite, da bi se pri takšnem številu zaposlenih gotovo našlo najmanj še 10 če ne več delavcev, ki bi se lahko po političnem prepričanju, vzgledu in disciplini vključili v vrste komunistov. Smatramo, da se v današnji družbi ne sme nobena partijska organizacija zapirati vase, če se po drugi strani kongresi ZK prenašajo javno in televizijsko.

Zavedamo se, da v današnji družbi ni tako velike niti majhne stvari, o kateri ne bi partijska organizacija razpravljala. Seveda je pa včasih nerazumljivo, da bi peščica ljudi vodila kolektiv s 150 zaposlenimi, če sami nimajo razčiščenih pojmov.

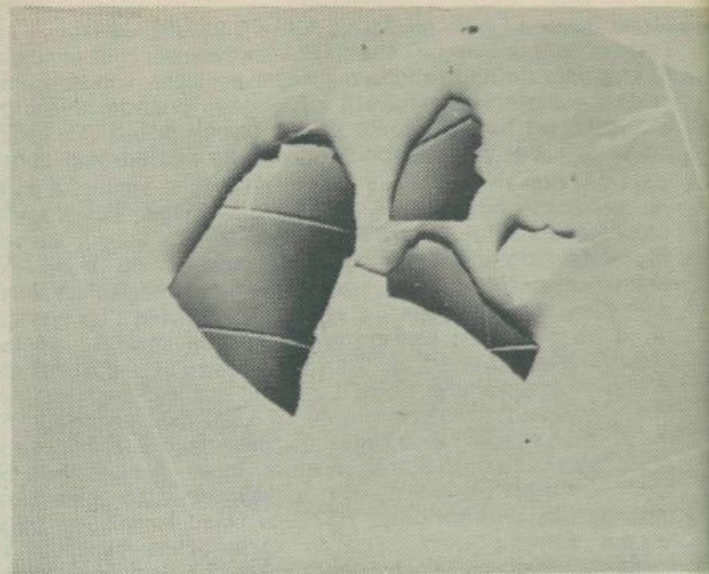
Npr.: Na sestanku študijske in obštudijske dejavnosti, ki je bil razširjenega tipa in na katerem so izmed ostalih prisostvovali tudi komunisti, smo dne 18. 10. 1977 KRITIZIRALI KOMUNISTA Kos Ivana, zakaj ni posredoval in preprečil, ne pa da je celo sodeloval pri odtujevanju družbene imovine. Smatrali smo, da bo kot komunist to samokritično sprejel. Tega ni naredil, celo dejal je, da tega ne delajo samo on in njegovi tovariši, temveč tudi drugi, za katere pa ni povedal. Ostali komunisti na to temo niso diskutirali, niti do danes ukrepali, čeprav bi to morali storiti:

1. Kot komunisti
2. kot vodilni ljudje.

OPOMBA:

Zbore delovnih ljudi v tem dopisu nismo posebej obravnavali, smo jih pa v okviru celotnega poročila delno opisali čisto — dodatno pripominjamo, da na vsakem zboru delovnih ljudi, čeprav so v okviru delovnega časa, čakamo tudi po 45 minut in več minut na sklepčnost zbora. Razumljivo je, da radi vsega tega delavci nočejo prihajati, nobeden pa v zvezi tega nič ne ukrepa in sestanek se kljub nesklepčnosti realizira.

Podpisi, ki potrjujejo prisotnost na posameznem sestanku, pa niso verodostojen dokument, ker se pobirajo še tudi po sestanku!

ZA ZAKLJUČEK PRVEGA DELA:

Po tem, ko smo tako pred vas razgrnili del vaše dejanskosti, ki je bila dosedaj skrita in se kazala zgolj skozi pritisk na vaš materialni in z njim tudi na vaš družbeni položaj, ne da bi vam bil ta pritisk jasen, prozoren, bi zastavili še nekaj vprašanj:

Prvo cilja na odgovornost družbenopolitičnih organizacij, ki naj bi predstavljale tisto organizirano silo v naši družbi, ki zagotavlja revolucionarno kontinuiteto in se bojuje za razredno proletarsko razreševanje protislovij naše družbe, kateri konkretni primer je tudi kaotično stanje sranje v Zavodu študentski domovi. Družbenopolitične organizacije so sicer razpravljale o primeru ZŠD (in sicer na zahteve študentov in nekaterih delavcev), vendar se stanje ni nič spremenilo, NASPROTNO! Delavce, ki so opozarjali na nepravilnosti, so krivili, da vnašajo razdor v kolektiv, da pišejo anonimna pisma zunanjim forumom. Vsem tem delavcem so onemogočili, da bi bili izvoljeni v samoupravne organe. Kako naj si drugače tolmačimo podatek, da je sindikat trikrat spreminjal listo možnih kandidatov za samoupravne organe? To je počel nje tako dolgo, da so iz seznama kandidatov izginili vsi tisti, ki "preveč otrsajo gobec".

Ponovimo naj, da OBČINSKI SINDIKALNI SVET SOVIČ_RUDNIK, MEDOBČINSKI SINDIKALNI SVET LJUBLJANA, DRUŽBENI PRAVOBRANILEC, SODIŠČE ZDRUŽENEGA DELA V LJUBLJANI, UK ZSMS LJUBLJANA

niso storili ničesar, da bi se stanje izboljšalo. Iz dopisa delavske enote študijskih in obštudijskih dejavnosti ZŠD, z dne 8. 12. 1977 in naslovljenega na omenjene prve štiri naslovnike, je razvidno tudi naslednje: "sekretar UK ZKS je dejal, da mu je stvar že dalj časa znana in da mu nismo (delavci) opom. uredništvo Tribune) povedali ničesar novega."

Drugo se tiče študentov, ki stanujejo v ŠN in, ki v svoji apolitičnosti, pasivnosti, razdrobljenosti, neorganiziranem nastopu (k čemur je mnogo pripomogla tudi vseskozi defetistična pozicija UK ZSMS) niso uspeli razredno radikalno razrešiti nakopičena protislovja v ZŠD. Ta so kot vsa protislovja v družbi, zadobila svoje človeške upodobitve, personifikacije, tem primeru eno aktivno, ki je podpirala ta protislovja (MAFIJA) in drugo neaktivno, ki je znotraj tega nastopala kot izkoriščena, pasivna stran — ŠTUDENTJE — in ki do sedaj ni bila sposobna zgoraj omenjenega protislovja niti spekulativno preseči, kaj šele praktično.

Tretje pa se tiče naše, v tem smislu, ali je to, kar se je zgodilo v ZŠD, anomalija v našem sistemu samoupravljanja, ali pa se je rodilo to protislovje kot nujna posledica odnosov sil v naši družbi (načina produkcije), v kateri lahko tudi samoupravljanje predstavlja lep mozaik želja, fikcijo za prihodnost, ne pa dejanskost, ki pelje v KOMUNIZEM.

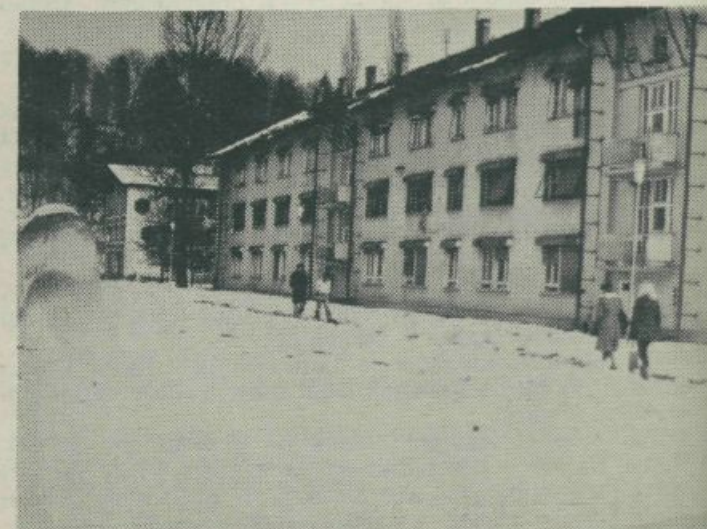
Na koncu bi dodali še to, da kar se tiče vloge študentov vsem tem sranju, vidimo edino rešitev v tem, da se okrepi idejno razredno proletarska borba med študenti, ki bi preko praktičnih bojev (proletarska pozicija je možna le preko tega) poskušali doseči kot cilj vzpostavitev sebe kot revolucionarnega subjekta v povezavi z delavci in kmeti in, da kot taki tudi mi z drugimi subjektivnimi silami pripomoremo k uveljavljanju tistih družbenih odnosov, ki so na žalost zaenkrat samo miselno zaobseženi v kategoriji KOMUNIZEM.

UREDNIŠTVO

NAJ ŽIVI PROLETARSKA REVOLUCIJA!

FOTOGRAFIJE:

Ured.

Vsi citati iz zapisnikov in zapisniki niso lektorirani, da bi ohranili avtentičnost.

Ured.

SEKRETAR JE ODLOČIL

Decembra preteklo leto je OK ZSMS Lj. Moste-Polje razpisala tradicionalni literarni natečaj "Mladi pesniki in pisatelji", ki je potekal letos že petič v znamenju slovenskega kulturnega praznika — 8. februarja.

Letoski natečaj je presegel okvire občine, tako da je bil letos razpisan za območje cele Ljubljane, kar je bilo v časopisu "DELO" in tedniku "MLADINA" dano v vednost tistim, ki radi pišejo. Do roka je poslalo svoje prispevke okrog petdeset avtorjev, kar je gotovo znamenje dobre organizacije, smelječe že na nekajletnih izkušnjah.

Če sem vse lepo in prav. Prispevke je bilo treba samo še temeljito pregledati in se odločiti za najboljše, res najboljše, da ne bi bila komu torjena krivica. V ta namen se je zbrala skupina, da bi na osnovi edinega kriterija — kvalitete — izbrala nagrajence. Po končanem delu je bilo odločeno, da bodo za najboljše prispevke na natečaju podeljene štiri enakovredne nagrade (deset nadaljnjih avtorjev pohvaljenih in posebna nagrada za prispevek iz osnovnih šol).

Ko se je torej žirija odločila. Toda naredila je račun brez čmarja. Naknadno se je namreč sekretar OK ZSMS odločil, da mu nagrajeni pesnik Žagar Igor v svojih pesmih "nič ne pove" in "izločil".

Če ga je: vsaj dva dni potem, ko se je komisija že odločila za nagrajence, kljub temu, da ni bil član žirije, ker ni za to izrazil pripravljenosti, kar tudi kaže na njegovo celotno (ne)sodelovanje v izpeljavi natečaja, ne da bi o tem obvestil vse člane žirije, oz. se z njimi posvetoval.

Ker se v recitalu prispevkov nagrajenih pesnikov ne bi lepo slišalo, kako je domači gospodar pokavsaj hišno deklo (prosto po I. Žagarju) itd, kljub temu, da bi lahko kot *skrajno* možnost v recitalu izpustili tisti pohujšljivi del v Žagarjevi poeziji, ob katerem bi (morda) izredno moralno in estetsko uglašeni del občinstva nejeverno strigel z ušesi in ne bi mogel verjeti, da je kaj takšnega prišlo skozi, kljub temu, da delo OK ZSMS v Mostah hudo šepa, pri čemer bi si *moral* kot sekretar prizadevati za pospešitev (in oživitve) dela ostalih komisij in konferenc, ne pa da sprejema nekakšne odločitve pri delu komisije za kulturo, ki je celotni natečaj izpeljala in je tudi sicer najbolj aktivna, ker ga je vodil čut odgovornosti, kar je dobro, saj je odgovornost danes iskana čednost. To pa, da v Žagarjevih pesmi niti ni ideoloških neustreznosti in je v tem primeru bila odgovornost precenjena, pa najbrž niti ni več tako važno.

Ko imamo torej v Mostah vrhovnega atributa nad kvaliteto prarnih poskusov mladih. Zato se ni bati, da bi prišel skozi govo sito kakšen tak blefer kot je Žagar Igor, ki je med drugim "zblefiral" tudi uredništvo "TRIBUNE", da mu je davilo pesmi v januarju tega leta.

ra Šimon
dentka 4. letnika FSPN
škričeva ul. 36
Moste-Polje

Proletarska književnost in umetnost sta del celotne revolucionarne stvari proletariata, ali kakor je rekel Lenin, „kolešček in vijaček“ splošnega mehanizma revolucije

MAO TSE TUNG

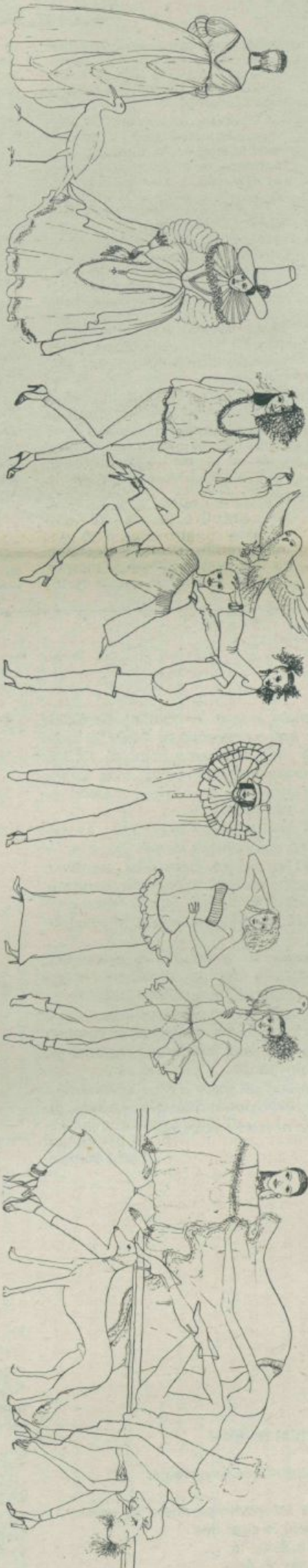
...Revolucionarni tisk si zamišljam kot tisk, ki v isti hip obvešča o pozitivnih akcijah, pa tudi o tistem, ker ni pozitivno. J. P. Satre

Lahko se naučimo tisto, česar ne vemo. Sposobni smo ne samo, razrušiti stari svet, temveč tudi zgraditi novega.

MAO TSE TUNG

Vedno je pomembnejše obveščati o resnici; RESNICA JE REVOLUCIONARNA, MNOŽICE IMAJO PRAVICO DO RESNICE. J. P. Sartre

MODNI SMEROKAZ
PUNK ROCK
ČE HOČEŠ POSTATI PUNK
ROCKERICA NI VAŽNO
ALI NOSIŠ — SREDNJE, NOŠO
— ČARJINA, ALI
— PUNKETSKI
"CARJUTI"
VAŽNO JE, DA
SPREHVAŠIŠ MENEJE

RISALA: NETEK SFILIGOJ

GRADIL I BOMO ŠTUDENTSKI DOM ZA BEŽIGRADOM PONUDBE POD ŠIFRO „V STROGEM DRUŽBOSLOVNEM CENTRU“

Te dni je plašno pokukala na svetlo novica, da bo stekla gradnja novega študentskega doma za Bežigradom. Dasi je izgradnja domov za učence in študente opredeljena z družbenim planom SR Slovenije kot prednostna naloga, pa bo napovedani začetek del zakasnili za eno leto. Napovedana dograditev in opremljenost pa sovpadata z letošnjim oktobrom, kar pomeni, da bi bila ta zamuda enega leta nadomeščena. Še bolj pa je razveseljivo, da dom ne bo stal „osamljen na poljani“. Kmalu naj bi se mu rodila še brata, ki bosta pomagala doseči predvideno povečanje zmogljivosti za 1500 študentskih postelj do leta 1980. Novica je povod, da pregledamo, kakšno je sedanje stanje in kako so položene tirnice prihodnosti za načrtno gradnjo študentskih domov in razvoj družboslovnega centra za Bežigradom. Zaradi prostorske in funkcionalne povezanosti je obe stvari treba enotno obravnavati.

Idejna zasnova družboslovnega centra raste na prostoru med Titovo, Allendejevo in Vojkovo. Tu sta danes FSPN in Ekonomska fakulteta; to pa je tudi vse, kar lahko človeško oko zaenkrat od tega centra zazna. V načrtih pa je stvar precej gostejša in obsejnejša. Na travniku ob Ekonomski fakulteti naj bi namesto pisanih šotorov Maria, Europe in kdove katerega cirkusa še zrasel pedagoški center (pravijo, da do te rasti niti ni tako daleč). Poleg tega centra pa se bodo proti nebu povzpeli omenjeni trije študentski stolpiči. Družboslovni center bo potreboval še centralno družboslovno knjižnico — zanjo je že predviden prostor med FSPN in EF — potreboval bo rekreacijske in infrastrukturne objekte, a o tem nekoliko pozneje. Na nasprotni strani Vojkove pa se kot megla vleče še nejasna misel na Pravno fakulteto in dalje za njo „ekstenzivna gradnja z mnogo zelenjave“ kot nalašč za študentske sobe. Poleg teh novih objektov pa bo še nekaj dozidav in sprememb. EF ima tik ob Vojkovi in svoji zgradbi v načrtu telovadnico, pri FSPN je predvideno povečanje prostorskih zmogljivosti z dozidavo za sedanjim objektom na lastnem zemljišču. Če bi se izpraznili še stavbi Ljubljanskega urbanističnega zavoda in Smelta, bi bili kot naročeni za nekatere institute, ki sodijo k druž-

boslovnemu centru in so sedaj nefunkcionalno razmetani po mestu. A to so le pobožne želje, na katere smemo komaj pomisliti. Pa pojdemo lepo korakoma!

V začetku januarja je bilo izdano lokacijsko dovoljenje za prvi študentski stolpič. To dovoljenje pa je potrebno, da se lahko izdelata tehnična dokumentacija; ta pa je bila narejena že lansko leto — seveda na riziko. Soglasja, ki so za takšno stvar brezštevila in „potrebna“, so objuljena (?) in 15. februarja naj bi pokukala na svetlobo še krona vseh papirnatih predpriprav — gradbeno dovoljenje. Tega se bodo najbolj razveselili delavci gradbenega podjetja Obnova, ki bodo smeli razriti „cirkusko ravnino“. Pa ne le razriti; po pogodbi je rok dograditve deset mesecev in treba bo korajžno pljuniti v roke.

Ker ne gre za gradnjo na „nikogaršnji zemlji“, se je tudi tu močno zapletlo. Javna razsvetljava, ki je poleg Gorenja lastnik zemljišča, baje zahteva za teh 3000 kvadratnih metrov precej več enakovredne površine. Direktor Javne razsvetljave Božidar Novšak pa je takšne govorice odločno zanihal. Bodi tako ali drugače, trenutno tečejo dogovaranja o zemlji. To nereseno vprašanje je bilo vzrok, da prihaja do enoletne zamude z začetkom gradnje. Pa kaj

to koga briga, če program za gradnjo domov za učence in študente in tudi družbeni dogovor določata pogoji, da družbenopolitična skupnost, kjer se gradi dom, prispeva brezplačno komunalno opremljeno zemljišče. Tisto je zapisano na navadnem papirju, nekateri se pa še dalje trkajo na prsi, kako da so kreativni, ljudje prakse (torej ne „papirniki“). Plašno je treba dodati, kako upravičen je strah, da se bo podobno zgodilo z zemljiščem za pedagoški center. Zemljišče za vse tri stolpiče naj bi stalo približno osem milijonov, nadaljnjih 16 bo treba odšteti za vsa gradbena dela in še tri za opremo. Teh 250 ležišč torej niti ne bo poceni (sredstva pa že čakajo na žirojčku — se jih je le posrečilo zbrati!). Nadaljnja dva domova s skupno 500 posteljami pa ne bosta delala tolikšnih problemov, vsaj pri armadi dovoljenj ne. Ko bo zgrajen prvi, bo verjetno možno začeti z drugim in potem še s tretjim. Tem strojčkom pa bo potrebno „zaploditi“ vsaj še dva brata: potrebno bo namreč preseliti Akademski kolegij in dom FSPN. A kdaj, kam, kako in po čem se še ne ve — ve se le, da bo treba.

Teh 750 študentov v novih domovih pa ne bo imelo kje kupiti kruha, pisem, cigaret, ne kam hoditi na kosilo... Tako se začrti nov problem — infrastruktura. V stolpi-

čih ni predvidene kuhinje, niti restavracije; bife EF in „bife“ FSPN pa tega nista sposobna niti začasno rešiti. Pri bodočem pedagoškem centru je načrtovana razdeljevalnica hrane, vendar bo potrebna nujna sprememba v kuhinjo in pridobitev skladiščnih prostorov. Napovedana zmogljivost napovedane kuhinje naj bi bila tisoč obrokov. Bo dovolj?

Prvi stanovanjci naj bi se v dom vselili z novim študijskim letom, pedagoški center pa bodo začeli graditi kmalu, gradili ga bodo krepko število mesecev in tako bodo prvi stanovanjci stotine tednov brez študentske restavracije (kdor je zaljubljen v študentsko prehrano, bo moral v ŠN). Da v bližini ne bo nobene trgovine, pa je po naključju zelo dobro: ker bodo manjkali tudi rekreacijski objekti (to bo sploh problem zase v družboslovnem centru), bo kar popotovanje do trgovine ali trafike rekreacija. Poznam delegate, ki bi rekli: s prefunkcioniranjem občestnih poti za pešce bomo kratkoročno nadomestili rekreacijske objekte, kar bo povečalo frekvenco na prvih — zato jih je potrebno začeti nemudoma širiti in graditi! Tako zbrkan voznik red gradenj bi bil posledica „logičnega sklepanja in realnih potreb“.

Pri vsem bi le lahko bilo malo več reda in dolgoročnosti!

Franc MILOŠIČ

PISMO A. FIŠTRAVCU MISLECU MISLI

Ko sem v peti številki Tribune prebral članek A. Fištravca „Mislimi misel“, člančič, kot mu pravi sam, v katerem razmišlja o zasedbi Erjavčeve 29, še posebej pa ga jezijo določene trditve skupine tedanjih stanovalcev, zapisane v propagandnem letaku „Dost gobčanja — Hočmo stanovanj!“, sem sklenil z odgovorom počakati do njegovega naslednjega prispevka. Kajti Fištravec nam je v svojem prvem sestavku govoril o aktu zajetja „celote, to je družbe, celote družbenih odnosov“, tako, da sem mislil, da glavno šele sledi. Ker pa o Fištravcu v šesti številki Tribune ni ne duha ne sluha, očitno meni, da je svoj akt že opravil.

Fištravec ne navede vsebine trditve, s katerimi polemizira. Bralec lahko samo ugiba o tem, kaj je Fištravca tako ujezilo v drugi, tretji in četrti točki letaka. Fištravec ne navede niti enega argumenta za svojo sodbo na koncu, da so mnoge formulacije in trditve „v smislu možnih zaključkov... demagoške, to je sleparske, zapeljivske, preračunane pač na kake predsodke, nepoučenost ali slabo razvito politično zavest. „Brez enega samega argumenta, „od glave“ mu ne grejo niti hude poenostavitve.“

Na kratko si ogledimo tri točke letaka, ki najbolj motijo našega kritika.

2. točka: Zahteve po pospešeni gradnji študentskih domov, gradnji instant domov, kontroli podnajemništva, naselitvi praznih stanovanj in adaptaciji podstrešij. Ali so te zahteve netočne, demagoške, sleparske, zapeljivske, preračunane na kake predsodke, nepoučenost ali slabo razvito politično zavest?

3. točka: Institucije, ki naj bi štitele naše interese ne naredijo ničesar, oz. delujejo proti nam. Radio

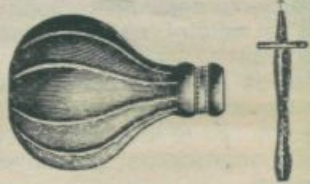
Študent o stvari praktično sploh ni poročal, ostala MKS naših odgovorov na njihovo, po našem mnenju, izkrivljeno poročanje niso objavljala. ZMS se je od akcije že od samega začetka distancirala, prvič se je v hiši pojavila dan pred izselitvijo. Izločeni smo bili iz družbenih tokov in ne — kot trdi Fištravec, da smo se izločili.

4. točka: Hiša na Erjavčevi 29 je že 2 leti in pol prazna. Ljubljanska banka malomarno ravna z zaupano ji družbeno lastnino. Gre tu morda za kakšno hudo poenostavitve? Morda je pa z vidika celote (ki pa ni dostopna razumu povprečnega človeka, zaradi časovnih premikov, to je družbenega razvoja, ko imamo odnose, ki so sicer še družbeni odnosi, a izgubljajo svojo pojavnost obliko, to je vidno obliko čisto v redu in prav, da imamo samo v Ljubljani približno 2000 praznih stanovanj, s katerimi nekateri občani in organizacije kujejo dobičke?

Fištravec smatra za potrebno, da nam na koncu še pove, kako na valovih Radia Študent njegov člančič ni ugledal luči sveta. Me ne čudi. Čudi pa me, da je bil objavljen v Tribuni. Zato predlagam uredništvu, da omogoči Fištravcu domislitev svoje misli v eni od naslednjih številki Tribune.

Vas prav lepo pozdravlja

Tomc Grega

VIŠJE CENE

Študentsko naselje, Akademski kolegij in dom na Gerbičevi bodo letos dražji. Stanarina in hrana poprečno za 14,07%; samo stanovanje poprečno za 15,7% (460 din), samo hrana pa 13,3%. Dom študentk višje šole za zdravstvene delavce pa je že dvignil ceno na 540 din (17%), FSPN-jevcem pa še računajo mesečni izdatek za posteljo, pol balkona in devetinko tuša.

Študentski domovi poslujejo po gospodarskem principu, kar pomeni, da študent plača vse, razen amortizacije in dela investicij. V stanarino so tako všteti stroški za kurivo, popravila inventarja, odvoz smeti, voda, elektrika, osebno dohodki zaposlenih, polnjenje gasilskih aparatov pa vse do uničevanja podgan in miši (deratizacija). Ni kaj, lepa armada stroškov! Stanarino malenkostno zmanjšujejo turistične počitnice.

Ko so letos preračunavali cene, so upoštevali vse predvidene podražitve po predvidenih stopnjah in tako dobili gornje cifre (pri OD zaposlenih so na primer upoštevali resolucijsko določilo za stopnjo rasti 5%). Od teh poprečij pa so velika odstopanja: za pograd v študentski „trojki“ plačate 330 din, v devetem in desetem bloku ŠN pa 485 din, v kolegiju, ki je priključen na toplarno pa 475 dinarjev. Najcenejša dvojka je 435 din.

Novost bo letos tudi pri prehrani: ko boste iz žepa izbrskali dva stara jurja za kosilo, bo treba za kruh poiskati drobiž še zraven, pa tudi v ceno 14 dinarjev za večerjo ni všteti kos kruha.

Franc Milošič

OBVESTILO O INFORMATIVNEM DNEVU

Republiški komite za vzgojo in izobraževanje obvešča:

V letu 1978 sta predvidena dva informativna dneva za vpis v prvi letnik VTO in VDO (tj. faks) in sicer dne — 10. 3. 1978, petek; za redne študente in — 11. 3. 1978, sobota — za študente ob delu. Tu se boste seznanili z vsemi pogoji za vpis in ostalimi dolžnostmi, ki so pred vami.

uredništvo

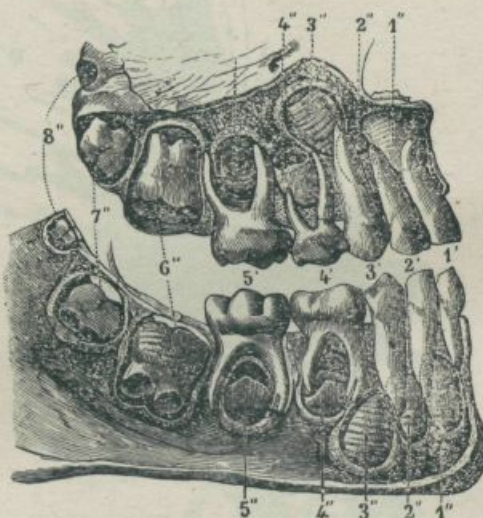
Če bi se rad naučil plesnih korakov, ali bi želel poglobiti svoje znanje, se lahko vpišete v naše plesne tečaje v plesni šoli KAZINA. Da bi se lažje odločil, podajamo koledar pričetkov tečajev.

Začetni tečaj:
9.2.1978 ob 17.30
15.2.1978 ob 18.00
18.4.1978 ob 17.30
19.4.1978 ob 18.00
17.3.1978 ob 17.30
Nadaljevalni tečaj:
14.2.1978 ob 17.30
13.3.1978 ob 17.30
20.4.1978 ob 17.30

Izpopolnjevalni tečaj:
15.2.1978 ob 20.00
19.4.1978 ob 20.00

Učitelji so: Štaut, Kikelj, Lavin.
Za maturantske skupine dajemo popust!!!
Informacije in vpis so vsak dan od 11. do 13. ure in od 18. do 19. ure.

ŠTUDENTSKI
PLESNI KLUB
Trg osvoboditve 1/1
Ljubljana

ZAPISNIK

21. seja predsedstva UK ZSMS

Seja je bila dne 1/2-78 ob 18.00 uri v prostorih UK ZSMS.

Prisotni

Tone Bricman, Vera Šeško, Eta Mujanovič, Nina Zalar, Bogdan Kozič, Srečo Zajc (Tribuna) Asja Matjaž (RŠ), Lazo Ljubotina, Srečko Kolar, Igor Ivančič, Dušan Ložinšek ter Alenka Brglez (MS ZSMS) Boris Dular (KUK ZKS), Melita Vovk (dom FSPN), Irena Kumer (dom ŠN) Kocijan Drago (Ak. kolegij), Jasna Avbelj (PF), Jože Končan (EF).

Sprejet je bil naslednji dnevni red:

1. potrditev zapisnika 20. redne seje PUK ZSMS
2. obravnavanje problematike študentskih domov
3. tekoče zadeve
4. razno

Ad 1) Zapisnik je bil sprejet s pripombo, da je potrebno pospešiti akcijo v zvezi s konstituiranjem izdajateljskega sveta Tribune.

Ad 2) Po uvodni besedi Kolarja in Ivančiča ter razpravi večine navzočih so bili sprejeti naslednji sklepi

1. formira se komisija v sestavi Ivančič, Kolar, Ljubotina, Bricman, ki naj se angažira pri ponovnem konstituiranju aktivov ZSMS v vseh domovih,
2. ista komisija je zadolžena za pomoč statutarni komisiji iz ŠD pri usklajevanju novih statutarov z zakonom o visokem šolstvu (tripartitno upravljanje domov),
3. upravam domov, ustanoviteljem ter študentom — stanovalcem se pošlje dopis, v katerem se jim predlaga naj razpravljajo o ekonomski upravičenosti obstoja treh sorodnih delovnih organizacij.

Ad 3) 1.a) obravnavanje predloga za vršilca dolžnosti odgovornega urednika Radia Študent, podana sta dva predloga: Janko Pučnik — študent pravne fakultete, Tone Gomišček — študent 3. stopnje na FSPN.

Po obravnavi obeh predlogov je sprejet sklep, da se programskemu svetu RŠ predlaga v potrditev tov. Janka Pučnika za vršilca dolžnosti odgovornega urednika.

- b) v programski svet RŠ se imenujeta Igor Ivančič in Vera Šeško namesto dosedanjih Antona Colariča in Joške Hegler.
2. Sprejeta je vsebinska zasnova seminarja UK ZSMS za člane OO ZSMS, ki bo predvidoma v mesecu marcu.
3. Sprejet je bil predlog, da se razrez zadolžitve za obiske v OO ZSMS obravnava na naslednji seji.

ad 4)

- A) 1. Potrebno je poravnati finančne obveznosti do MS ZSMS za leto 1977.
2. Predsedstvo je z glasovanjem odobrilo še nadaljnjo profesionalizacijo delovnega mesta sekretarja MS ZSMS.
3. Sprejet je sklep o začasnem financiranju MS ZSMS za prvo tromesečje v višini 3/12 iz leta 77.
4. Predsedstvo se strinja z imenovanjem novega podpisnika žiro računa MS ZSMS — Sušnik Ivana ter odobreno honorarno vodenje računovodskih poslov za mesečni honorar v višini 1000 din.

B) Predsedstvo je imenovalo v svet študentskih domov v zbor uporabnikov tov. Ljubotina Laza.

C) Tov. Brglez Alenka sekretarka MS ZSMS je podala informacijo o seji RK ZSMS.

Seja je bila zaključena ob 20.30 uri.

Zapisnik pisala
Vera Šeško

D. Podmenik, F. Adam: ANALIZA »KLINIČNEGA« PRIMERA ŠTEPANJSKEGA NASELJA

b) Stanovanjska politika in problemi solidarnostne gradnje

Kot smo že omenili, je od 84. analiziranih člankov kar 60 pisalo o stanovanjski politiki in solidarnostni gradnji pri nas na splošno, in v ŠN kot posamičnem primeru. Vsebinsko teh šestdesetih člankov lahko strnemo na naslednjo problematiko:

- deklariranje in reklamiranje novih smernic stanovanjske gradnje, tj. gradnje solidarnostnih stanovanj;
- postopek dodeljevanja stanovanj; določanje prioritete liste upravičencev;
- problemi izgradnje Štepanjskega naselja
- spori okoli določanja cen stanovanj v ŠN.

Za članke, ki se nanašajo na sklop prvih dveh navedenih tematik lahko na splošno trdimo, da so vsebine neproblematizirane in nekritične; so afirmativne in informativne. Obratno pa velja za druga dva sklopa navedenih tem.

Problem, ki ga je zastavljal naši stanovanjski politiki (kot ga je posredovalo časopisje) in katerega delna rešitev naj bi bilo ŠN, bi se glasil nekako takole: kako zmanjšati stanovanjski primanjkljaj v Ljubljani in izboljšati najslabše stanovanjske razmere, istočasno. Gradnja solidarnostnih stanovanj je rešitev "dve muhi na en mah". In potem smo priča opisu bitke: potično — samoupravni organi na nivoju mesta, občine, KS, predstojniki gradbenih podjetij; administracija, občani, bralci; novinarji. Kadar kaj ne gre prav se blje besedni boj.

"Gradbeno 'lastovko' zasledimo v 'Delu' že 18. XI. 1972, kjer v uvodu piše: 'Mesto Ljubljana, skupščina občine Moste-Polje, 'Soseska' Bežigrad-Moste, 'Dom', Ljubljanska banka in 'Imos' kot člani koordinacijskega odbora za gradnjo najavljajo prvo razveseljivo akcijo za Ljubljano, prvo lastovko. (ŠN, op. PD) in takoj v naslednjem odstavku: 'Izvajalci akcije so se odločili, da bo 'Dom' zbral prijave za nakup ter skupaj z banko ukrenil vse, da bi dobili prednost varčevalci.' 'Takoj zatem je govor o cenah:' ... po kvadratnem metru bo znašala 3600 do 3800 glede na blokovno (najemno) oz. etažno (lastniško) stanovanje, če le ne bo velikih premikov cen gradbenih storitev na trgu.' In dalje: 'Del sredstev bo prispeval že solidarnostni stanovanjski sklad, ki bo od 1. januarja 1973 v Ljubljani deloval že v smislu resolucije republiške skupščine o stanovanjski gradnji (računajo na kakšnih 80 milijonov novih dinarjev).

Dalje članek informira o novem načinu demonstracijske gradnje, ki naj bi se uveljavila na področju cele Ljubljane in, za katero naj bi se zanimali vsi 'zainteresirani dejavniki za stanovanjsko gradnjo, posebej še delovne organizacije, ki vendarle razpolagajo s 40% zadevnih sredstev.' Govori o povprečnem družbenem standardu v naselju, o strukturi stanovanj: 55% najemnih, etažnih, 2% za stare ljudi, o velikosti stanovanj in o upanju, da "se bo morda le kaj premaknilo, čeprav ena lastovka še ne pomeni pomladi."

Naj omenim, da je beseda solidarnost navedena v članku samo enkrat in še to v imenu "solidarnostni stanovanjski sklad" in v zgoraj navedenem citatu.

Tako je tisk posredoval zasnovo za gradnjo tega naselja, "ki je bila zastavljena že pred resolucijo o stanovanjskem gospodarstvu in kljub temu v njenem duhu." (Občan, 4. I. 1973) Da razjasnimo še pojem "duha" in sicer v tem primeru (poročja "Občan") na nivoju občine: "Zakonodaja s področja stanovanjskega gospodarstva, katero je sprejela skupščina SR Slovenije v začetku tega leta, nalaga občinam zelo odgovorne naloge na tem področju. Osnovna zahteva in težnja pa je, da moramo v bodoče graditi nov način gradnje stanovanj" o istih stvareh kakor prejšnji in tudi tu ni zaslediti ničesar o solidarnosti.

Ne bi navajali cele vrste člankov, ki poročajo o primanjkljaju stanovanj pri nas in o nujnosti takšne, tj. usmerjene, demonstracijske, hitro-poceni-veliko, gradnje. Kot je iz zgoraj pisanega razvidno se je pričelo z gradnjo, solidarnost je prišla pozneje in sicer sprva kot spremljevalka solidarnostnega sklada ter kasneje kot spremljevalka solidarnostnih stanovanj. Kasneje pa je bilo potrebno lansirati tudi pojem solidarnosti še posebej: kot apel na zavest tistih, ki bi utegnili imeti kaj proti. Proti marsičemu.

"Kdo dobi ključ?" (Delo, 15. II. 1974): "Po osnutku pravilnika so do solidarnostnih stanovanj upravičeno občani z nižjim dohodkom in mlade družine." V tem časovnem obdobju številni članki poročajo o kriterijih prioritete liste. Nismo pa zasledili nobenega, ki bi konkretno opisal postopek oblikovanja prioritete liste in izbora posameznih upravičenih družin.

"Solidarnost delovnih ljudi ni prazna beseda," opozarja uvodnik "Stanovanja so!" (Delo, 8. II. 1974) Še posebej neverne Tomaže, "ki so svarili (ko so se sprejemali samoupravni sporazumi o odvajanju sredstev o solidarnostni sklad, op. PD), da takih sporazumov ne bi bilo treba sklepati, češ kdo ve zakaj bo šel tako zbran denar. In ko smo v I. 1973, zgradili iz solidarnostnih sredstev 'samo' 243 stanovanj, je bilo zopet nekaj 'modrih', ki so ugotavljali, da stvari nikamor ne gredo in, da se bolj ukvarjamo s samoupravnimi stanovanjskimi skupnostmi, kakor pa z gradnjo stanovanj."

Kljub svarilom pa zasledimo v tisku kritične vesti o stanovanjskem dogajanju nasploh in še posebej v ŠN. Že naslov članka v Delu, 12. 7. 1974, "Pozno, vendar ceneje" pove zakaj gre: "Tako bomo dobili

cenah." Pa tudi za cene se je kaj kmalu izkazalo, da so "še v megli" (Cene v megli, Delo, 22. X. 1974): da se je "odprlo vprašanje kako izračunati gradbene stroške.

Mislili bi, da bo izvajalec pokazal račune, koliko je stal material in kolikšni so bili drugi stroški. Vendar v gradbeništvu pri računanju cen uporabljajo lestvico podražitev kot jo objavlja zvezni zavod za statistiko." In ob koncu: "Zadnjo besedo bosta imela mestni zavod za analize in cene in nato republiški zavod za cene."

Izkazalo pa se je, da spet ni bilo tako. Številnim člankom sledimo skozi problematiko cen stanovanj v ŠN, seznanimo se z različnimi cenami, ki postopno naraščajo do višine 6800 in 6999 ND na m². Čeprav so "delegati vseh treh zborov Skupščine mesta Ljubljana v celoti sprejeli uvodni referat, v katerem je bilo med drugim rečeno: 'Nobenega oporišča ni za divjanje cen. Izhodiščno stališče v odnosu do njih je, da jih v načelu ne smemo zvišati...' (Administriranje namesto sporazuma?, Dnevnik, 21. II. 1976.) in ob koncu: '... da morajo biti cene za 200 ND nižje. Če bo IS ostal pri tej oceni, se bomo zavzeli za politično razpravo o tem problemu, oziroma za intervencijo Zavoda za cene SRS' Pa še epilog iz istega članka: "Kar pa nas še najbolj moti, je dejstvo, da z izsiljevanjem administrativnih ukrepov delimo klofute, ne le delegatom SML, temveč celotnemu sistemu družbenega dogovarjanja in samoupravnega sporazumevanja...."

Zal o poteku tega "izsiljevanja" nismo mogli slediti, kdo in kako je ukrepal v zvezi z znižanjem cen in kako se je moglo zgoditi, da je imelo zadnjo besedo le gradbeno podjetje IMOS. Cene se niso več znižale.

"Obeta se manj vseljivih stanovanj" (Dnevnik, 7. 1975) je napovedal inž. Slavko Trošt, glavni direktor IMOS-a in to zato, ker ni v naprej zagotovljene serijske gradnje. Med vrsticami je bilo tudi govora o cenah, več pa o težavah IMOS-a: "Prav zato, da bi lahko racionalneje gradili več stanovanj, je IMOS svojo gradnjo v Ljubljani skoncentriral praktično le na dve veliki soseski (BS-7 Stožice in MS-2 Štepanjsko naselje), kar pa se nam zdaj maščuje, saj za naslednja leta še nimamo zagotovljenih zemljišč.... Želimo, da bi sklenili tako dogovor s samoupravnimi stanovanjskimi skupnostmi, ki bi zagotovili dovolj veliko letno serijo izgradnje stanovanj v Ljubljani. S tem bi si zagotovili tudi osnovo za nadaljnji razvoj tehnologije in racionalizacije gradnje, kar pa istočasno pomeni tudi vpliv na zmanjševanje prodajne cene stanovanj." Tako zaključuje tov. Trošt.

Vse kar lahko preberemo o rezultatih usmerjene gradnje govori o neuspehih projekta. Osnovne prednosti take gradnje: "ceneje, hitro in več" se v treh letih niso realizirale. Rešil se tudi ni problem bede družin, ki so se v ŠN priselile (kar smo ugotovili že pod prejšnjo točko). Nehote se vprašamo kdo je kriv?

"Sodimo, da so vzroki za počasno (in tudi drago, op. PD) gradnjo predvsem v prepočasni pripravi zemljišč za nove stanovanjske soseske. Priprava stavbenih zemljišč (izdelava urbanističnih programov, zazidalnih načrtov odkup, komunalno preurejanje) traja v Ljubljani najmanj 3—4 leta," ugotavlja S. Trošt v zgoraj citiranem članku.

Na posvetu o vlogi in položaju proizvajalcev stanovanj, ki ga je organiziral SOZD GIPOSS je generalni direktor tega SOZD-a Lojze Capuder povedal: "...da v Ljubljani razen političnih stališč in sklepov Skupščine mesta in njenega izvršnega sveta nimamo nikakršnih določenih družbenih dogovorov in samoupravnih sporazumov, s katerimi bi se v okviru mesta dogovorili o določenih ciljih in nalogah vseh dejavnikov, ki delujejo na tem področju. Kar zadeva problematiko cen, gre za najbolj zgošč problem, ki ga rešujemo bolj s političnimi pritiski kot pa z doslednim strokovnim in znanstvenim delom."

Pa še to: "...zaključni računi kažejo, da pri graditvi stanovanj OZD ostajajo pri ostanku dohodka skoraj praznih rok, medtem ko se del prepotrebne akumulacije, ki naj bi jo vložili v sodobno tehnologijo stanovanj, preliva v zasebno lastnino etažnih lastnikov stanovanj, ki prevladujejo v stanovanjskih soseskah." (Dnevnik, 3. 1976. Kaj zavira hitrejšo gradnjo stanovanj)

Pa kljub temu, da bi po besedah tov. Capudra privatna lastnina etažnih stanovanj bila lahko tista, kjer bi se akumuliral dobiček, najemna stanovanja niso rešitev. O tem nam priča vrsta člankov, ki piše o milijonih ND, ki jih ponuja v sofinanciranje oz. za kreditiranje Solidarnostni sklad, oz. banka in o tem, da ni zainteresiranih gradbenih podjetij, ki bi se v gradnjo solidarnostnih stanovanj podala.

Kaj še bolj konkretnega kot so bile izjave predstavnikov gradbenih podjetij, bank in družbeno političnih delavcev ne bi mogli v tisku zeleli, pozeleli pa smo večje konkretnosti teh izjav. Ne zato, da bi iskali krivca (čeprav nekateri članki poročajo o "kikslih" na tak alarmanten način, da si ne moreš kaj, da ne bi pomislili, da je nekje nek posamičen krivec) ampak, da bi se vedelo kaj se dogaja in kaj je moč storiti. Tako pa lahko samo zmignem z rameni ali pa ugotovim, da je tako ali tako vse vedno narobe in zanič.

Pa tudi poročanje, ki vodi k takšnim sklepom dosega nek namen, ki pa je nekaj povsem drugega kot deklarirani cilji samoupravljanja. Pasivnost enih gre prav gotovo na račun aktivnosti drugih. In odkod naj se potemtakem regrutirajo samoupravljalci, ki jih kakor smo se seznanili, primanjkuje na vseh nivojih samoupravnega odločanja o stanovanjski politiki. Pa menda ja ne iz vrst članov gradbenih podjetij, bank, družbeno-političnih organizacij, urbanistov idr. institucij, za katere akcija, kot so solidarnostna stanovanja v ŠN, že tako in tako pomeni

O
„ZGODOVINSKEM
KOMPROMISU“
SLOVENSKEGA
KRŠČANSTVA
Z
MEDENIM
CVETLIČNJAKOM

Številka revije „2000“ mi bo ostala v trajnem spominu, iz enostavnega razloga. Kakšnih pet let nazaj nam je njen sedanji likovni opremljevalec Marko Pogačnik, navdihnjenec po Eliotovi Pusti zemlji, član nekdanje obstoječe skupine OHO, neutrudni risalec kozmičnih shem in frajvilige, zavezanec zemlji, poslal kratko sporočilo, da se odreka vsakemu „posredovanju“, da torej objavlja Tribuno in noče več slišati zanjo. Postal je tisto, kar so postali kasneje mnogi naši kolegi, namreč „nirvanist“, kot to z rahlo ignoranco trdimo tisti „drugi“. Odtlej je prišlo na dan mnogo že zapuščene navlake, od profetizma do črnih in belih magij, parapsihologije, celo čisto anonimne študentke je začela moriti joga-zen-in-druga modrost. Indija. Kitajska. Tibet. Mnoge druge stvari. Eni so rezultate teh modrosti dobivali čisto senzualno, s kakšnim hašišem, travo ali pa esidom, bolj konzervativni pa so se polastili tega tripa po duhovni plati. Bilo je dokaj razburljivo spremljati ponovno odkritje tistega, kar je bilo kot svoja lastna slika odkrito kakšnih tristo let nazaj, na začetku razvoja buržoazne zavesti. Med nami so začela vznikat iz teles filozofov, komparativistov, sociologov, marksistov in podobnih nova, eterična bitja. Realno je bilo slišati stok nekoliko utesnjenih študentke ob prvih vdihih zanosnega dima: „Oh, doživljam nirvano!“ Ali pa, ko je bil Ferant še frikovsko središče, strastno zatrdjevanje: „Mi frikovi jedemo samo povrčel!“ Bilo je seveda že po tem, ko je Paul McCartney pobegnil iz Indije v lagodno naročje svetovnega money-makinga, Harrison pa nam je ob zvokih sitara zapel Love to you. Bilo je čudovito slišati modrosti o „razširjenosti zavesti“; kmalu za tem so se priklatili še guruji, kupljene rože in robci in podobne čiračara. Tabor „nirvanistov“ se je širil. Raz-

tresenost ter zatrdjevanje „generacije“ se je začela odčitavati se več meščanskega slepila, vse več slabega rocka, toda tudi vse več politične zagnanosti. Polarnost se je kazala v tem, da so eni vse stavili v neko študentsko gibanje in jih je notorično začela preganjati ideja oblasti nasploh, toda prenasplo, da bi videli to idejo kot tako; zato so jo videli kot protest in nekaj izvirnega; drugi so vse stavili na vzhodnjaško kuhinjo in se šli od kmetijstva, prodaje knjig do ovaduštva. Tako bivanje nas je vse zaznamovalo in na vrh je priplaval edino realno v vsem tem pisanem cirkusu: nasprotja. Potem ni bilo niti teh več toliko in tako silnih, da bi nas vznemirjala, se je tok začel obračati: od potovanja v eksotiko je prišlo do plahega obujanja tistega, kar je vse to pravzaprav bilo — in kar je tudi danes ta „nirvanizem“ — obogateno krščanstvo, neulovljivo zaradi svoje neizrečenosti, proces nastajanja se je ustalil v nastali odtujenosti. In porodilo se je nasprotje med kritiko in meščanstvom (pravzaprav samo drobno mislečo buržoazijo). Videti to nastajanje in ne le sovražnost, to je bistveno. Kajti če je potovanje izkušnja,

potem teče pot tudi k nekemu cilju. Ta pa je, da nam Marko Pogačnik tisto „posredovanje“ zavije v novo čudežnost, čudežnost telesa knjige, tokrat revijo 2000. Ali drugače: vrnitev k prazviru in naivna vera v naravo je prav tako stvar „posredovanja“ in če tega posredovanja ne opravi hlapčič, potem je potujoči duh sam v sebi gospodar in sam v sebi hlapčič. Rodi se duh gospodarja-hlapčiča, ko je potujoči duh hlapčič svoji lastni gospodovalnosti. Temu pravimo drugače tudi — odtujitev. Gotovo, v „bazi“ („2000“, str. 55) ni vedno takega razumevanja, toda ker smo spodmaknili tla tako pojmovani bazi, je njeno izginjevanje realno nujno (sto, dvesto let, o

tem ne bomo dlakovali, ker smo odločili predvsem odpraviti ta „vrh“ in to „bazo“), potem bo izginilo tudi krščansko zadovoljstvo maščevanja tovariša Franca Križnika. Pravim, če že obstaja neka potreba po govoru v dvoje, potem iščimo partnerje za dialog, ne pa da silimo v tiste, ki jim do dialoga ni. Kajti ob dialogu ostaja še vedno kritika odtujitve, ki bi jo rad marsikdo (ne le teologi) odstranil, kakor obstaja tisto zgodovinsko gibanje, ki je dejavno ukinjanje te odtujitve. Kajti ko je naš predsednik dodelil odlikovanje Janžekoviču, mu ga ni podelil zato, da bi s tem dejanjem kaznoval Mastnaka. Sprejmite to odlikovanje, tovariš Križnik, kot čast in ne kot priložitost za nizke udarce!

Sprva sem nameraval napisati recenzijo številke, toda o patetičnih prispevkih Mraka, Krištofa in Rebolja se nimamo kaj pogovarjati: so. Tudi teoretski članki v bistvu ne prinašajo nič pretresljivo novega, so. V njih je nekaj eksotike, nekaj Heideggra, ki je priljubljena lektira določenega kroga „nirvanistov“, toda tudi njim priznavamo pravice imeti bizaren filozofski okus. Samo naj nihče nima iluzije, da je s tem pretresljivo posegel po marksizmu in ga izničil. Brez te iluzije apokaliptičnega uničenja marksizma je mogoče tudi zanimiv članek. (Ala, Pungi, proti Ošlaku si bil pa tako strupen!). Zanimivo pa se mi zdi, da se vsebina teh člankov v glavnem ujema s Pogačnikovim „miselnim vzorcem za oblikovanje revije 2000“.

Toda dosledna izvedba „stiske“ bi eventualno mogla pripeljati do izvedbe, da je v krizi tudi evropsko krščanstvo in še z večjo doslednostjo bi prišli do stiske same religije in s tem skoraj na prag miselne poti, ki je pogoj za praktično ukinitve religije. Individual-

no, ker zgodovinsko pojav, ki se religioznemu posamezniku kaže kot „stiska“, že plava v tem toku dejanskega ukinjanja religije. Toda ta človek prihaja iz druge smeri, kot pa se je vanjo zazrlo uredništvo revije 2000. „Iskanje svoje podobe je dejanje, ki izhaja iz duhovne dediščine, iz izročila, in je tudi poročstvo za njegovo ohranjanje in nadaljevanje,“ (str. 1) pravijo. Ne prihaja namreč iz preteklosti, iz „pračloveškega“, temveč iz prihodnosti. Že sedaj prisotne prihodnosti, ki tudi tej „stiski“ daje človeški, zgodovinski status.

Pogačnikov oblikovalski duh me je torej navedel na misli, ki imajo neko programsko vrednost. Meščanjenje v obliki nirvanizma ima namreč svoje socialne korenine, čeprav ne precej njegove teže — v bistvu je to namreč marginalen pojav. Toda ko Tribuna že govori o potrebi po kulturni kritiki, se skozi to kaže potreba po kritiki izvorov te kulture, česar pa ne moremo napraviti, če se ne spustimo v kritiko kakšne Garaudyjeve Človekove besede, kakšnih primitivnih „nouveaux philosophes“, ki so že začeli gomazeti po slovenskih logih, kakšnih kmetov na ideološki način (in podobnih eskapistov), kakšnega prostodušnega pesnjenja itd. Gre torej za strukturalno kritiko — od socialne do „duhovne“, kakor se pač te oblike razvijajo.

Revija „2000“ je tako zanimiv pojav, prvič zaradi nekakšne uredniške vedrosti, drugič pa zaradi tega, ker nastaja s tem raziskovalni material, ki ga ni mogoče dobiti niti z empiričnim raziskovalnim postopkom in niti s tradicionalnim abstraktnim racionalizmom.

MPUNGI

Louis Althusser: MARKSIZAM IN RAZREDNI BOJ

Naj mi bo dovoljeno, da za predstavitev nove izdaje malega priročnika Marte Harnecker spomnim na neko zelo preprosto misel. To je preprosta misel, toda njene teoretske in politične posledice so pomembne.

To je torej ta misel: vsa Marxova teorija, se pravi znanost, ki jo je utemeljil Marx (historični materializem) in filozofija, ki jo je odprl Marx (materialistična dialektika), imata za središče in srce razredni boj.

Razredni boj je torej „odločujoči člen“ ne le v politični praksi marksistično-leninističnega delavskega gibanja, *marveč tudi v teoriji*, v marksistični znanosti in filozofiji.

Od Lenina dalje vemo jasno, da predstavlja filozofija razredni boj v teoriji: točneje, da vsa filozofija predstavlja stališče nekega razreda v teoriji, v nasprotju do drugih stališč antagonističnih razredov. Vemo torej, da marksistično-leninistična filozofija (dialektični materializem) predstavlja stališče proletarskega razreda v teoriji: to je „odločujoči člen“ za to, da razumemo marksistično-leninistično filozofijo in da jo razvijamo. To je „odločujoči člen“ za to, da razumemo zakaj lahko ta filozofija preneha „razlagati“ svet, da bi pomagala pri njegovem revolucionarnem preoblikovanju. To, da naj bi bil razredni boj „odločujoči člen“ v Marxovi znanstveni teoriji, je morda težje zapopasti.

Zadovoljujem se z enim samim primerom: *Kapitalom*. Tu je knjiga, ki vsebuje marksistično znanost, temeljna načela marksistične znanosti. Ob vsem tem pa si ne smemo delati iluzij. Ne zadošča, da imamo neko knjigo pred očmi: treba je vedeti, kako jo brati. No, obstaja način kako „brati“ *Kapital*, način kako „razumeti“ in „razložiti“ Marxovo znanstveno teorijo, ki je lahko *povsem buržoazen*. Buržoazen pomeni: vplivan, označen, prežet z buržoazno ideologijo, točneje, z *ekonomistično in sociologistično* buržoazno ideologijo. *Kapital* lahko na primer beremo na sledeči način: kot teorijo politične ekonomije kapitalističnega produkcijskega načina. Začeli bomo pri infrastrukturi, raziskali „delovni proces“, razlikovali „produkcijske sile“ in „produkcijske odnose“, analizirali blago, denar, presežno vrednost, mezdo, reprodukcijo, rento, profit, interes, tendenco upadanja obrestne mere profita itd., itd. Na kratko, mirno bomo odkrili v *Kapitalu* „zakone“ (buržoazne) ekonomije. In ko bomo zaključili to analizo „ekonomskih“ mehanizmov, bomo znova dodali majhno dopolnilo: družbene razrede, razredni boj.

Ali ni drobno nedokončano poglavje o družbenih razredih *povsem na koncu* *Kapitala*? Ali ni potrebno govoriti o družbenih razredih le potem, ko smo razstavili celoten ustroj kapitalistične ekonomije? Ali nas Marx ne vabi k motrenju družbenih razredov (in torej razrednega boja) kot enostavnega produkta, zadnjega *produkta* strukture kapitalistične ekonomije, kot njenega rezultata? Mar niso družbeni razredi enostavni učinek kapitalistične ekonomije in *razredni boj* enostavni učinek *eksistence* razredov?

To branje, ta razlaga *Kapitala*, sta resni deformaciji marksistične teorije: sta ekonomistična (buržoazna) deformacija. Družbeni razredi niso na koncu *Kapitala*: prisotni so od začetka do konca *Kapitala*. Razredni boj ni nek (izpeljan) učinek eksistence družbenih razredov: razredni boj in eksistenca razredov sta ena in ista stvar. Razredni boj je „odločujoči člen“ za razumevanje *Kapitala*.

Ko je dal Marx *Kapitalu* podnaslov *Kritika politične ekonomije*, ni le želel reči, da je nameraval kritizirati klasične ekonomiste, temveč ekonomistično (buržoazno) iluzijo. Hotel je radikalno kritizirati buržoazno iluzijo, ki skrbno ločuje z ene strani produkcijsko dejavnost in menjavo (ekonomijo) in z druge družbene razrede, politične boje itd. Marx je hotel pokazati, da so vsi pogoji produkcije, cirkulacije in kapitalistične distribucije (torej vsa takomenovana politična ekonomija) dominirani in prežeti z eksistenco družbenih razredov in razrednega boja.

Razložimo v nekaj besedah bistveni princip Marxove teze. Ni „čiste“ ekonomske produkcije, ni „čiste“ cirkulacije (menjav), ni „čiste“ distribucije. Vsi ti ekonomski pojavi so procesi, ki se odvijajo *pod družbenimi odnosi*, ki so v zadnji instanci, torej pod njihovimi „videzi“, odnosi razredov in odnosi antagonističnih razredov, torej odnosi razredne borbe.

Vzemimo *materialno* produkcijo družbeno uporabnih predmetov (uporabnih vrednosti) tako kot se predstavljajo golemu očesu, v produkcijskih enotah (tovarnah, poljedelskih izkoriščanjih itd.). Ta materialna produkcija predpostavlja obstoj „produkcijskih sil“, kjer „delovna sila“ (delavci) uporablja produkcijske pripomočke (orodja, stroje), ki preoblikujejo prvotno materijo. „Ekonomistični“ buržuji ali „ekonomistični“ bralec *Kapitala* bo v tem videl enostaven proces tehničnega dela. No, zadošča, da razmisli skupaj z Marxom, da bi sprevidel, da je to nesmisel. Morali bi reči: produkcijske sile so v delovnem procesu uporabljene pod nadvlado produkcijskih odnosov, ki so odnosi *izkoriščanja*. Če obstajajo delavci, so plačani, torej izkoriščani; če obstajajo plačane osebe, ki ne posedujejo svoje delovne sile in so jo (zaradi lakote: Lenin) prisiljene prodajati, je to zato, ker obstajajo kapitalisti, ki posedujejo produkcijska sredstva in kupujejo delovno silo, da bi jo izkoriščali, da bi iz nje izvlekli presežno vrednost. Obstoj antagonističnih razredov je torej vpisan v samo produkcijo, v *srce same produkcije*: v produkcijske odnose. Treba je iti dalje: produkcijski odnosi niso nekaj, kar bi bilo pridodano k produkcijskim silam kot njihova enostavna „oblika“. Produkcijski odnosi *prodirajo* v produkcijske sile, ker delovna sila, ki uporablja „produkcijske sile“ sama tvori del „produkcijskih sil“, proces kapitalistične produkcije pa neprenehoma teži za maksimalnim izkoriščanjem delovne sile. In, kot je to ta težnja, ki obvladuje vse v procesu kapitalistične produkcije, je treba reči, da so *tehnični* mehanizmi produkcije podrejeni (razrednim) mehanizmom kapitalističnega izkoriščanja. T o kar imenujemo produkcijske sile, so včasih materialna baza („tehnična baza“, pravi Marx) in *oblike* zgodovinske *eksistence* produkcijskih odnosov, se pravi odnosov izkoriščanja. Marx je občudovanja vredno pokazal v I. knjigi (Četrty oddelek, poglavji 14 in 15*), da niso bile sukcesivne osnove in *oblike* organizacije produkcijskega procesa (od manufakture do velike industrije) nič drugega kot sukcesivne osnove in oblike materialne in zgodovinske eksistence kapitalističnih produkcijskih odnosov. Torej je ekonomistična in tehnokratska napaka ločevati produkcijske sile od produkcijskih odnosov. To kar obstaja, je (tendenčna) enotnost v oblikah materialne eksistence, produkcijskih sil in produkcijskih odnosov *pod nadvlado produkcijskih odnosov*.

Če je temu tako, ni „čiste“ produkcije, in ni „čiste“ ekonomije. Od produkcijskega procesa dalje so antagonistični razredi navzoči s produkcijskimi odnosi. S tem odnosom antagonističnih razredov so postavljene osnove razrednega boja: razredni boj je materialno vkoreninjen v samo produkcijo.

Toda to ni vse. Nobena družba ne obstaja, to se pravi, ne traa v zgodovini drugače kot da, vse proizvajajoč, reproducira materialne in družbene pogoje svoje eksistence (njene produkcije). Torej so eksistenčni pogoji kapitalistične družbe pogoji *izkoriščanja*, s katerimi si kapitalistični razred podvrže delavskega: kapitalistični razred jih mora reproducirati naj stane kar hoče. Da bi razumeli *Kapital*, se je torej treba dvigniti na stališče produkcije in videli bomo, da buržoazija ne more zagotoviti stabilnosti in trajnosti izkoriščanja, (ki ga vloži v *produkcijo*) razen pod pogojem, da vodi stalen *razredni boj* proti delavskemu razredu. Ta razredni boj vodi z ovekovečenjem ali z reproduciranjem materialnih, ideoloških in političnih pogojev izkoriščanja. Vodi ga v *produkciji* (zmanjšanje mezde namenjene reprodukciji delovne sile; represija, sankcije, odpust; boj proti sindikatom itd.). Istočasno ga vodi izven produkcije: tu je mesto, kjer se vmeša vloga Države, vloga represivnega aparata Države in njenih ideoloških aparatov (politični sistem, šola, cerkve, informacije), da bi si podredila delavski razred z represijo in ideologijo.

Če ga čitamo na ta način, *Kapital* preneha biti teorija „politične ekonomije“ kapitalizma, da bi postal teorija materialnih, pravnopolitičnih in ideoloških oblik nekega načina produkcije, ki temelji na izkoriščanju plačane delovne sile — da bi postal revolucionarna teorija.

Če ga čitamo na ta način, postavimo nazaj na mesto, ki jim pripada politično ekonomijo, produkcijske sile, tehniko itd. Toda če je temu tako, lahko nastane *drugačna zamisel* razrednega boja ter se lahko odredimo nekaterim iluzijam, kot so „humanistične“ iluzije, ki izhajajo in malomeščanske ideologije (in ki so dopolnile „ekonomističnim“ iluzijam). Dejansko smo prisiljeni opustiti misel, da bi lahko obstajala kapitalistična družba na nek način *pred* razrednim bojem in da bi postal razredni boj, kot ga poznamo, *dejanje* proletariata (in njegovih zaveznikov) v upor proti „nepravilnostim“ družbe. Razredni boj, ki je lasten kapitalistični družbi, je z njo dejansko konsubstancionalen: pričel se je z njo, buržoazija je bila tista, ki ga je od njegovih začetkov vodila s krutostjo brez primere proti tedaj razoroženemu proletariatu. Daleč od tega, da bi se enostavno upiral „nepravilnostim“, ni tedaj storil nič drugega, kot da se je *upiral boju buržoaznega razreda* preden se je organiziral, razvil svojo zavest in prešel v protinapad ter nato v napad vse do prevzema oblasti.

Če je temu tako, če nam znanstvena teorija Marxa nudi dokaz, da vse vodi k razrednemu boju, lahko bolje razumemo razloge tega dogodka, ki se dotlej v Zgodovini še ni pripetil: „zlitje“ marksistične teorije in delavskega gibanja. Nismo dovolj razmislili tega dejstva: zakaj in kako se je delavsko gibanje, ki je obstajalo preden sta Marx in Engels napisala *Manifest*, *spoznalo* v nekem delu, tako težkem kot je *Kapital*? Zaradi skupne točke: razrednega boja. Bilo je v srcu vsakdanje prakse delavskega gibanja. V srcu *Kapitala* je v srcu marksistične teorije. Marx je v znanstveni teoriji izročil delavskemu gibanju to, kar je od njega prejel v politični izkušnji.

Kot pravi Mao: „Nikoli ne pozabimo razrednega boja.“

januar 1970

Opombe:

* Uvod v drugo izdajo priročnika Marte Harnecker Principes élémentaires du matérialisme historique (Siglo XXI, Mexico)

*10. do 13. poglavje (v slovenski izdaji) — op. prev.

prevedel ALEŠ ERJAVEC

TRIBUNIN ODDELEK ZA AGITACIJO IN PROPAGANDO

3BUNIN AGIT PROP

KRITIKA POEZIJE

Jasno je, sovražim vlado buržoajev
vlado kifeljcev in farjev
a še bolj sovražim človeka, ki je ne sovraži
kot jaz
z vsemi močmi.

Pijuvam v obraz človeku manjšemu od narave,
ki bolj kot vseh mojih pesmi ne ceni te *Kritike*
poezije.

Paul Eluard (1932)